

Rättsfallssamlingen

TRIBUNALENS DOM (sjätte avdelningen)

den 15 juli 2015 *

”Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Den europeiska marknaden för stål för spännarmering — Fastställande av priser, uppdelning av marknaden och utbyte av känsliga affärsuppgifter — Beslut genom vilket en överträdelse av artikel 101 FEUF fastställs — En enda, komplex och fortlöpande överträdelse — Preskription — 2006 års riktlinjer för beräkning av böter — Moderbolagets ansvar för överträdelsen — Proportionalitet — Principen om att påföljder och sanktionsåtgärder ska vara individuella — Obegränsad behörighet”

I målen T-389/10 och T-419/10,

Siderurgica Latina Martin SpA (SLM), Ceprano (Italien), företrätt av advokaterna G. Belotti och F. Covone,

sökande i mål T-389/10,

Ori Martin SA, Luxemburg (Luxemburg), företrätt av advokaten P. Ziotti,

sökande i mål T-419/10,

mot

Europeiska kommissionen, i mål T-389/10 inledningsvis företräd av B. Gencarelli, V. Bottka och P. Rossi, därefter av V. Bottka, P. Rossi och G. Conte, samtliga i egenskap av ombud, och i mål T-419/10 inledningsvis företräd av B. Gencarelli, V. Bottka och P. Rossi, därefter av V. Bottka, P. Rossi och G. Conte, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

angående en talan om ogiltigförklaring och ändring av kommissionens beslut K (2010) 4387 slutlig av den 30 juni 2010, om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/38344 – Stål för spännarmering), i dess lydelse enligt kommissionens beslut K (2010) 6676 slutlig av den 30 september 2010 och enligt kommissionens beslut K (2011) 2269 slutlig av den 4 april 2011,

meddelar

TRIBUNALEN (sjätte avdelningen),

sammansatt av ordföranden S. Frimodt Nielsen (referent) samt domarna F. Dehousse och A. M. Collins,

justitiesekreterare: förste handläggaren J. Palacio González,

* Rättegångsspråk: italienska.

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingarna den 30 juni 2014,
följande

Dom¹ [utelämnas]

Förfarandet och parternas yrkanden

- 44 SLM väckte talan i mål T-389/10 genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 13 september 2010.
- 45 Ori Martin väckte talan i mål T-419/10 genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 14 september 2010.
- 46 Genom beslut av den 29 oktober 2010 upplyste tribunalen (första avdelningen) sökandena om att de hade rätt att justera sina grunder och yrkanden i syfte att beakta de ändringar som införts genom det första ändringsbeslutet. SLM och Ori Martin utnyttjade inte denna rätt.
- 47 Genom beslut av den 6 juni 2011 förelade tribunalen kommissionen att inkomma med det andra ändringsbeslutet.
- 48 Den 22 juni 2011 inkom kommissionen med det andra ändringsbeslutet.
- 49 Genom beslut av den 30 juni 2011 upplyste tribunalen (första avdelningen) sökandena om att de hade rätt att justera sina grunder och yrkanden i syfte att beakta de ändringar som införts genom det andra ändringsbeslutet.
- 50 SLM och Ori Martin yttrade sig över det andra ändringsbeslutet, vilket var riktat till dessa företag, när de inkom med sina repliker den 13 april 2011.
- 51 Den 20 oktober 2011 inkom kommissionen med sina dupliker i original på rättegångsspråket samt sina anmärkningar på SLM:s och Ori Martins yttranden över det andra ändringsbeslutet, varefter det skriftliga förfarandet avslutades.
- 52 I samband med att sammansättningen av tribunalens avdelningar ändrades från och med den 23 september 2013, förordnades referenten att tjänstgöra på sjätte avdelningen, och målen tilldelades följaktligen denna avdelning.
- 53 De förberedande rapporter som avses i artikel 52.2 i tribunalens rättegångsregler av den 2 maj 1991 framlades för sjätte avdelningen den 8 november 2013.
- 54 I mål T-389/10 anmodade tribunalen, genom beslut av den 17 december 2013, parterna att besvara en rad åtgärder för processledning.
- 55 Genom skrivelser av den 28 januari respektive den 28 februari 2014 besvarade SLM och kommissionen dessa åtgärder. Kommissionen angav dock i sitt svar att den inte helt kunde efterkomma begäran att inge vissa handlingar på grund av att de begärda handlingarna hade ingetts till kommissionen i samband med handläggningen av ansökningar om förmånlig behandling. SLM delgav sina synpunkter på detta påpekande av kommissionen.

1 — Nedan återges endast de punkter i denna dom som tribunalen funnit det vara ändamålsenligt att publicera.

- 56 Den 16 maj 2014 anmodade tribunalen kommissionen att, såsom en åtgärd för bevisupptagning enligt artikel 65 i tribunalens rättegångsregler av den 2 maj 1991, inkomma med de handlingar som den i sitt svar med anledning av de åtgärder för processledning som vidtagits den 17 december 2013 meddelat att den inte hade för avsikt att inge.
- 57 Samma dag anmodade tribunalen, såsom en åtgärd för processledning, kommissionen att inge vissa handlingar som avsåg undersökningen av eller ingripandet mot överträdelsen under det administrativa förfarandet.
- 58 Den 27 maj respektive den 6 juni 2014 ingav kommissionen de begärda handlingarna.
- 59 I mål T-419/10 anmodade tribunalen, genom beslut av den 17 december 2013, parterna att besvara en rad åtgärder för processledning.
- 60 Genom skrivelser av den 28 respektive den 30 januari 2014 besvarade Ori Martin och kommissionen dessa åtgärder.
- 61 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens skriftliga och muntliga frågor vid förhandlingarna den 30 juni 2014. Parterna anmodades även att yttra sig över en eventuell förening av målen T-389/10 och T-419/10 vad gäller domen, i enlighet med artikel 50.1 i rättegångsreglerna av den 2 maj 1991.
- 62 I mål T-389/10 har SLM yrkat att tribunalen ska
- ogiltigförklara det angripna beslutet,
 - mot bakgrund av det andra ändringsbeslutet, på nytt fastställa det bötesbelopp som SLM ålades solidariskt tillsammans med Ori Martin,
 - som en åtgärd för bevisupptagning, i enlighet med artiklarna 65 c och 68 och följande artiklar i rättegångsreglerna av den 2 maj 1991, förordna om att förhöra eller som vittnen höra företrädarna för Redaelli och ITC angående följande fråga: ”Stämmer det att SLM inte deltog i de möten som avsåg den aktuella kartellen före slutet av år 1999?”, och anmoda kommissionen att inge en förteckning som anger antalet tjänstemän, inbegripet direktörer och enhetschefer, som avlöste varandra i ärendet från början av år 2002 till juni 2010,
 - förplikta kommissionen att återbetala förfallen ränta på det belopp som redan har betalats, och
 - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 63 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska
- ogilla talan och avslå yrkandena om åtgärder för bevisupptagning, och
 - förplikta SLM att ersätta rättegångskostnaderna.
- 64 I mål T-419/10 har Ori Martin yrkat att tribunalen ska
- ogiltigförklara det angripna beslutet, i den mån företaget däri hölls ansvarigt för de beteenden som beivrades,
 - ogiltigförklara eller sätta ned de böter som företaget ålades, och
 - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

- 65 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska
- ogilla talan, och
 - förplikta Ori Martin att ersätta rättegångskostnaderna.

Rättslig bedömning

- 66 Efter att ha hört parterna i denna fråga (se punkt 61 ovan) beslutade tribunalen att förena förevarande mål vad gäller domen med tillämpning av artikel 50 i rättegångsreglerna av den 2 maj 1991.
- 67 SLM har till stöd för sin talan anfört flera grunder.
- 68 De två första grunderna har framställts som grunder som syftar till en ogiltigförklaring av det angripna beslutet i den del beslutet rör SLM och avser dels åsidosättande av principen om en rimlig tidsfrist, dels åsidosättande av principen om god förvaltningssed.
- 69 De övriga åberopade grunderna har framställts som grunder som syftar till en nedsättning av det omtvistade bötesbeloppet. Dessa grunder avser, för det första, att 2006 års riktlinjer felaktigt tillämpades i stället för riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade 1998 års riktlinjer), för det andra, att den lagstadgade gränsen på 10 procent och motiveringsskyldigheten i det avseendet åsidosattes, för det tredje, att motiveringsskyldigheten åsidosattes vad avser fastställandet av överträdelsens allvar och höjningen i avskräckande syfte, för det fjärde, att proportionalitetsprincipen åsidosattes, för det femte, att det gjordes en felaktig bedömning av hur länge SLM deltog i kartellen, för det sjätte, att det inte beaktades några förmildrande omständigheter i SLM:s fall, för det sjunde, att SLM:s förklaringar inte beaktades, för det åttonde, att SLM:s oförmåga att betala inte beaktades och, för det nionde, att överträdelsen var preskriberad.
- 70 Efter det andra ändringsbeslutet justerade SLM sina grunder för att påtala en ny aspekt av tvisten, vilken avser de felaktiga beräkningar som kommissionen gjorde vid fastställandet av den del av bötesbeloppet som SLM är ensamt ansvarigt för och den del som SLM och Ori Martin är solidariskt ansvariga för.
- 71 Det framgår av SLM:s svar med anledning av åtgärderna för processledning att det inte längre finns anledning att ta ställning till de grunder som först framställdes vad beträffar dels åsidosättande av den lagstadgade gränsen på 10 procent och av motiveringsskyldigheten i det avseendet – utom för att fastställa de konsekvenser som de argument som anförts i det avseendet kan få för fördelningen av rättegångskostnaderna till förmån för SLM – dels underlåtenheten att beakta SLM:s bristande betalningsförmåga. Detta fördes till protokollet vid förhandlingen.
- 72 Ori Martin har till stöd för sin talan åberopat tre grunder. Den första grunden avser att överträdelsen var preskriberad. Som andra grund har det gjorts gällande att flera bestämmelser som är tillämpliga för att hålla Ori Martin ansvarigt för en överträdelse, i dess egenskap av nästan ensam ägare till SLM, åsidosattes. Som tredje grund kritiserar vissa aspekter av beräkningen av bötesbeloppet och det görs gällande att det föreligger osäkerhet beträffande möjligheten att tillämpa 2006 års riktlinjer i stället för 1998 års riktlinjer.
- 73 SLM:s och Ori Martins argument överlappar varandra vad beträffar preskription, möjligheten att tillämpa 2006 års riktlinjer i stället för 1998 års riktlinjer och vissa aspekter av beräkningen av bötesbeloppet. Dessa argument kommer att prövas gemensamt.

A – Huruvida överträdelsen var preskriberad

1. Parternas argument

- 74 SLM och Ori Martin har gjort gällande att preskription har inträtt i förevarande fall vad beträffar kommissionens befogenhet att ålägga böter. Preskriptionstiden började löpa den 19 september 2002, det datum då överträdelsen upphörde, och löpte ut den 19 september 2007. Ingen av de åtgärder som kommissionen vidtog efter detta datum och före meddelandet om invändningar – det vill säga dess förfrågningar om företagens omsättning, dess ställningstaganden avseende ansökningarna om förmånlig behandling samt en inspektion som genomfördes den 7 och den 8 juni 2006 i en auktoriserad revisors lokaler – var nödvändig för att utreda ärendet eller ingripa mot överträdelsen. Meddelandet om invändningar skickades den 30 september 2008 och således efter utgången av den frist på fem år från och med den dag då överträdelsen upphörde som föreskrivs i artikel 25 i förordning nr 1/2003.
- 75 Kommissionen har bestritt dessa argument.

2. Tribunalens bedömning

- 76 Det framgår av artikel 25 i förordning nr 1/2003 att en preskriptionstid på fem år gäller kommissionens befogenhet att ålägga böter vid överträdelser av artikel 101 FEUF. Preskriptionstiden ska räknas från och med den dag då överträdelsen upphörde.
- 77 Preskriptionstiden ska dock avbrytas av åtgärder som vidtas av kommissionen i syfte att undersöka eller ingripa mot överträdelsen. Skriftliga framställningar om upplysningar vilka görs av kommissionen och skriftliga tillstånd att genomföra inspektioner vilka kommissionen har gett sina tjänstemän anges som exempel på åtgärder som avbryter preskriptionstiden.
- 78 I det avseendet anges det klart i artikel 25 i förordning nr 1/2003 att avbrottet i preskriptionstiden ska gälla från och med den dag då minst ett företag eller en företagssammanslutning som har deltagit i överträdelsen underrättas om åtgärden och att detta avbrott ska gälla alla de företag eller företagssammanslutningar som har deltagit i överträdelsen.
- 79 I förevarande fall ska det påpekas att kommissionen, inom preskriptionstiden på fem år från och med den 19 september 2002, det datum då överträdelsen upphörde, delgav olika företag som deltog i överträdelsen flera framställningar om upplysningar i syfte att undersöka eller ingripa mot överträdelsen.
- 80 Som exempel, vilket kommissionen nämnde i sitt svar på tribunalens frågor i det avseendet, framgår det av handlingarna i målet att kommissionen den 19 april 2006 skickade en begäran om upplysningar till ITC som avsåg bland annat vilken roll en italiensk auktoriserad revisor hade haft inom kartellen. Det har inte heller bestritts att kommissionen den 7 och den 8 juni 2006 genomförde en inspektion vid vilken den beslagtogs många handlingar, vilka förtecknas i bilaga 5 till det angripna beslutet och vilka gjorde det möjligt för kommissionen att styrka viktiga uppgifter rörande Italien-klubben.
- 81 Genom att gå till väga på detta sätt, avbröt kommissionen på ett giltigt sätt preskriptionstiden i förhållande till samtliga företag som hade deltagit i överträdelsen före den 19 september 2007. Preskription hade följaktligen inte inträtt vad beträffar kommissionens befogenhet att ålägga böter när den antog meddelandet om invändningar den 30 september 2008 eller när den antog det ursprungliga beslutet den 30 juni 2010.
- 82 Talan kan således inte bifallas såvitt avser grunderna rörande preskription.

B – Tillämpningen av 2006 års riktlinjer i stället för 1998 års riktlinjer

1. Parternas argument

- 83 SLM och Ori Martin har kritiserat kommissionen för att den tillämpade 2006 års riktlinjer för att beivra handlingar som begicks innan dessa riktlinjer offentliggjordes. SLM har särskilt hävdade att en retroaktiv tillämpning av en strängare strafflagstiftning strider mot principen inget straff utan lag och mot principen om förbud mot retroaktiv strafflagstiftning. Kommissionen kan i synnerhet inte gentemot tredje man åberopa den regel om tillämpning i tiden som fastställs i punkt 38 i 2006 års riktlinjer, eftersom dessa nya riktlinjer inte antogs med stöd av andra institutioner eller medlemsstaterna. Tillämpningen av 2006 års riktlinjer på SLM:s situation innebär även en särbehandling, eftersom de flesta företag som bötfälldes för liknande handlingar som dem som SLM lades till last med tillämpning av 2006 års riktlinjer ålades böter med ett lägre belopp, i storleksordningen 1–5 procent av deras omsättning. Bötesbeloppet måste ses över av tribunalen med hänsyn till 1998 års riktlinjer, vilka var i kraft vid tidpunkten för de aktuella omständigheterna och när det administrativa förfarandet inleddes.
- 84 Kommissionen har bestritt dessa argument.

2. Tribunalens bedömning

- 85 Artikel 7.1 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950, har rubriken ”Inget straff utan lag” och i bestämmelsen föreskrivs följande:
- ”Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.”
- 86 En liknande bestämmelse finns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 49.1 i nämnda stadga föreskrivs följande:
- ”Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde en lagöverträdelse enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om efter lagöverträdelsens begående ny lag stiftas som föreskriver ett lindrigare straff ska detta tillämpas.”
- 87 I det avseendet preciseras det i artikel 53 i stadgan om de grundläggande rättigheterna att ovannämnda bestämmelse inte får tolkas som att den inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som erkänns bland annat i de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter, däribland konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
- 88 I det sammanhanget ska det påpekas att det i artikel 15.2 i rådets förordning (EEG) nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av [artiklarna 101 FEUF] och [102 FEUF] (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8), angavs följande:
- ”2. Kommissionen får ålägga företag och företagssammanslutningar böter om lägst ettusen [euro] och högst en miljon [euro], eller ett högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som har deltagit i överträdelsen genom att uppsåtligen eller av oaktsamhet

- a) överträda bestämmelserna i ... artikel [101].1 [FEUF] eller artikel [102 FEUF] ...

När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

- 89 Denna bestämmelse upphävdes från och med den 1 maj 2004, med tillämpning av artikel 43 i förordning nr 1/2003, för att ersättas av artikel 23.2 och 23.3 i nämnda förordning, som föreskriver följande:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artiklarna 101 FEUF eller ... [102 FEUF] ...

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

...

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

- 90 Senare offentliggjorde kommissionen, den 1 september 2006, 2006 års riktlinjer i *Europeiska unionens officiella tidning*. I denna handling redogörs det för den metod som kommissionen avser att tillämpa när den fastställer det bötesbelopp som ska åläggas företag som gjort sig skyldiga till överträdelser av bestämmelserna i artikel 81 EG (nu artikel 101 FEUF). Punkt 38 i 2006 års riktlinjer har följande lydelse:

”[2006 års] riktlinjer tillämpas i alla ärenden där kommissionen har utfärdat ett meddelande om invändningar efter det att riktlinjerna offentliggjordes i ... *Europeiska unionens officiella tidning*, oavsett om böterna åläggs enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 eller enligt artikel 15.2 i förordning nr 17.”

- 91 2006 års riktlinjer ersätter således 1998 års riktlinjer.

- 92 Det följer av fast rättspraxis att även om interna förhållningsregler som antagits av administrationen och som är avsedda att ha rättsverkningar gentemot tredje man, såsom ekonomiska aktörer som kan göra sig skyldiga till överträdelser av artikel 101 FEUF, inte kan anses som bindande rättsregler på grund av sin natur, utgör de emellertid vägledande förhållningsregler som administrationen själv inte får avvika från i ett enskilt fall, utan att ange skäl som är förenliga med principen om likabehandling (dom av 28 juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, REG, EU:C:2005:408, punkterna 209 och 210).

- 93 Härav följer att 2006 års riktlinjer, vilka utgör sådana förhållningsregler, omfattas av begreppet rätt, i den mening som avses i artikel 7.1 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och artikel 49.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna (se, för ett liknande resonemang och analogt, dom Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, punkt 92 ovan, EU:C:2005:408, punkt 216, och dom av den 18 maj 2006, Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients/kommissionen, C-397/03 P, REG, EU:C:2006:328, punkt 20).

- 94 Även om dessa bestämmelser inte kan tolkas som ett förbud mot gradvis klargörande av bestämmelserna om straffrättsligt ansvar, kan de dock utgöra hinder för retroaktiv tillämpning av en ny tolkning av en bestämmelse om en överträdelse (se, för ett liknande resonemang och analogt, dom Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, punkt 92 ovan, EU:C:2005:408, punkt 217, och Europadomstolens rättspraxis som omnämns i punkt 215 i nämnda dom).

- 95 Härav följer, i motsats till vad kommissionen har hävdad, att enbart den omständigheten att 2006 års riktlinjer iakttar den maximigräns på 10 procent av de bötfällda företagens omsättning som föreskrivs i artikel 15.2 i förordning nr 17, vilken är tillämplig på de faktiska omständigheter som har gett upphov till förevarande tvist, inte räcker för att fastställa att tillämpningen av 2006 års riktlinjer inte strider mot principen om förbud mot retroaktiv strafflagstiftning.
- 96 Denna princip skulle nämligen kunna åsidosättas vid tillämpningen av en tolkning som inte i rimlig grad kunde förutses då den beivrade överträdelsen begicks (dom Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, punkt 92 ovan, EU:C:2005:408, punkt 218).
- 97 Av det ovan anförda följer att riktlinjerna ska anses utgöra kommissionens tolkning avseende det uppförande som kommissionen förbinder sig att tillämpa när den avser att ålägga böter och det framgår av rättspraxis att de ändringar som kommissionen gör av sådana tolkningar är förenliga med principen om förbud mot retroaktiv strafflagstiftning och rättssäkerhetsprincipen i den mån dessa ändringar kan anses vara i rimlig grad förutsebara.
- 98 Det framgår även av rättspraxis att räckvidden av begreppet förutsebarhet i hög grad beror på innehållet i den text som det är fråga om, vilket område den omfattar, vilka den riktar sig till och hur många de är. Att lagen är förutsebar innebär inte att den berörda personen inte kan se sig nödsakad att anlita kvalificerade rådgivare för att, i rimlig grad med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, bedöma vilka konsekvenser ett visst agerande kan få. Detta gäller särskilt yrkesmän som är vana vid att vara mycket försiktiga vid utövandet av sitt yrke, av vilka man kan förvänta sig att de låter bedöma riskerna med sina rättsstridiga handlingar särskilt noga (se, för ett liknande resonemang, dom Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, punkt 92 ovan, EU:C:2005:408, punkt 219 och där angiven rättspraxis).
- 99 En effektiv tillämpning av konkurrensreglerna kräver emellertid att kommissionen när som helst kan anpassa bötesnivån efter vad denna politik kräver. Härav följer att de företag som är föremål för ett administrativt förfarande som kan utmynna i böter inte kan ha berättigade förväntningar på att kommissionen inte ska överskrida den tidigare tillämpade bötesnivån eller att den ska tillämpa en viss metod för beräkning av dessa böter (se dom Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients/kommissionen, punkt 93 ovan, EU:C:2006:328, punkterna 21 och 22 och där angiven rättspraxis).
- 100 De berörda företagen skulle i förevarande fall följaktligen beakta att kommissionen när som helst kan besluta att höja bötesbeloppet i förhållande till sin tidigare praxis. Detta gäller inte endast när kommissionen höjer bötesbeloppet i enskilda fall, utan även när denna höjning sker genom tillämpning på enskilda fall av förhållningsregler med allmän räckvidd, såsom riktlinjerna (se dom Archer Daniels Midland och Archer Daniels Midland Ingredients/kommissionen, punkt 93 ovan, EU:C:2006:328, punkterna 23 och 24 och där angiven rättspraxis).
- 101 Sådana företag saknar således fog för att hävda att kommissionen, efter att ha antagit 1998 års riktlinjer, inte i något fall kunde tillämpa de nya riktlinjerna på pågående förfaranden, utan att åsidosätta företagens berättigade förväntningar. Tribunalen ska dock undersöka huruvida villkoren för att tillämpa 2006 års riktlinjer i förevarande fall uppfyller de krav på rättssäkerhet och förutsebarhet som uppställs i rättspraxis.
- 102 Enligt punkt 38 i 2006 års riktlinjer är dessa riktlinjer tillämpliga i alla ärenden där kommissionen har utfärdat ett meddelande om invändningar efter det att riktlinjerna offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning*. Eftersom detta offentliggörande skedde den 1 september 2006 och meddelandet om invändningar i förevarande fall utfärdades tidigast den 30 september 2008, beräknades således det ålagda bötesbeloppet enligt den metod som föreskrivs i 2006 års riktlinjer.

- 103 För det första kan tribunalen inte godta SLM:s argument om att kommissionen saknar behörighet att gentemot tredje man anta och åberopa den regel om tillämpning i tiden som fastställs i punkt 38 i riktlinjerna. Möjligheten att åberopa denna regel, vilken bidrar till efterlevnaden av rättssäkerhetsprincipen genom att på ett klart och objektivt sätt ange villkoren för tillämpningen i tiden av 2006 års riktlinjer, följer nämligen av den rätt som kommissionen har tillerkänts genom rättspraxis att själv begränsa sig genom att ange på vilka villkor den avser att utöva det utrymme för skönsmässig bedömning som den har getts genom förordning nr 1/2003, vilken utgör rättslig grund för det angripna beslutet (se, för ett liknande resonemang, dom Dansk Rørindustri m.fl./kommissionen, punkt 92 ovan, EU:C:2005:408, punkterna 211 och 213, och dom av den 2 februari 2012, Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals/kommissionen, T-83/08, EU:T:2012:48, punkt 108).
- 104 För det andra ska det således undersökas huruvida antagandet av 2006 års riktlinjer var tillräckligt förutsebart i den mening som avses i den rättspraxis som omnämns i punkterna 96–100 ovan.
- 105 Den största förändringen i 2006 års riktlinjer, såsom framgår av punkterna 5–7 i dessa riktlinjer, är att ett grundbelopp används som utgångspunkt vid beräkningen av bötesbeloppet, vilket fastställs på grundval av försäljningsvärdet av de varor eller tjänster som överträdelsen avser, överträdelsens varaktighet och allvar, och i detta ingår också ett särskilt belopp som har till syfte att avskräcka företagen från att begå nya överträdelser. Det ska således konstateras att 2006 års riktlinjer grundar sig på de kriterier om överträdelsens allvar och varaktighet som definierades i förordning nr 17 och som återges i förordning nr 1/2003, vilka redan beaktades i 1998 års riktlinjer (se, för ett liknande resonemang, dom Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals/kommissionen, punkt 103 ovan, EU:T:2012:48, punkt 114).
- 106 Möjligheten att en medveten aktör kanske inte på förhand med precision kan avgöra nivån på de böter som kommissionen kommer att ålägga i varje enskilt fall står inte i sig i strid med kravet på förutsebarhet som ligger till grund för principen om förbud mot retroaktiv strafflagstiftning. De repressiva och avskräckande mål som eftersträvas genom konkurrenspolitiken kan nämligen motivera att man undviker att möjliggöra för företagen att exakt beräkna de fördelar och nackdelar som deras deltagande i en överträdelse skulle medföra för dem. Det räcker att företagen, vid behov genom att använda sig av en juridisk rådgivare, med tillräcklig precision kan förutse kriterierna och storleksordningen på de böter som de riskerar. Såsom just har konstaterats följer de kriterier som beaktas i 2006 års riktlinjer av de kriterier som omnämndes i förordning nr 17, vilka redan hade beaktats i 1998 års riktlinjer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 maj 2008, Evonik Degussa/kommissionen, C-266/06 P, EU:C:2008:295, punkt 55, och dom Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals/kommissionen, punkt 103 ovan, EU:T:2012:48, punkt 118).
- 107 Av detta kan slutsatsen dras att 2006 års riktlinjer och den nya beräkningsmetod som anges däri, om det antas att denna nya metod medförde en höjning av nivån på böterna, i rimlig grad var förutsebara för sådana företag som SLM då den aktuella överträdelsen begicks. Kommissionen åsidosatte följaktligen inte principen om förbud mot retroaktiv lagstiftning genom att i det angripna beslutet tillämpa 2006 års riktlinjer för att beräkna det bötesbelopp som skulle åläggas för en överträdelse som begicks före antagandet av riktlinjerna (se, för ett liknande resonemang, dom Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals/kommissionen, punkt 103 ovan, EU:T:2012:48, punkterna 117 och 124).
- 108 Härav följer att talan inte kan bifallas såvitt avser den grund som rör att 2006 års riktlinjer tillämpades i stället för 1998 års riktlinjer. Det saknas anledning att ta ställning till frågan huruvida SLM har fog för att hävda att en sådan tillämpning gav upphov till strängare böter än vad företaget skulle ha ålagts om de hade beräknats i enlighet med 1998 års riktlinjer.
- 109 Såsom påpekats ovan i punkterna 99 och 100, hindrar nämligen inte de principer som SLM har åberopat en tillämpning av riktlinjer som hypotetiskt skulle kunna ha en negativ inverkan på storleken på de böter som påförs ett företag för överträdelser som begåtts, under förutsättning att den politik

som riktlinjerna avser att genomföra i rimlig grad var förutsebar vid den tidpunkt då de berörda överträdelserna begicks (se dom av den 12 december 2007, BASF och UCB/kommissionen, T-101/05 och T-111/05, REG, EU:T:2007:380, punkterna 233 och 234 och där angiven rättspraxis, och dom Denki Kagaku Kogyo och Denka Chemicals/kommissionen, punkt 103 ovan, EU:T:2012:48, punkt 126 och där angiven rättspraxis).

- 110 I vilket fall som helst ska det påpekas att SLM, genom att begränsa sig till att sammanfatta de beräkningsfaktorer som kommissionen beaktade i det angripna beslutet, inte har kunnat visa att det bötesbelopp som företaget skulle ha kunnat åläggas enligt den metod som fastställts i 1998 års riktlinjer med nödvändighet skulle ha varit lägre. SLM har nämligen i förevarande fall nöjt sig med att påtala vissa skillnader som föreligger mellan 2006 års riktlinjer och 1998 års riktlinjer (tilläggsbeloppet, villkoren för beaktandet av överträdelsens varaktighet, innehållet i de förmildrande omständigheterna) utan att ange vilket resultat kommissionen skulle ha kunnat komma fram till genom att tillämpa 1998 års riktlinjer, vars utgångspunkt för beräkningen också skiljer sig från den som används i 2006 års riktlinjer.
- 111 För att bemöta SLM, vilket har ifrågasatt den stränga tillämpning av 2006 års riktlinjer som det anser sig orättvist ha blivit föremål för, genom att hävda att denna tillämpning utgör ett åsidosättande av principen om likabehandling, räcker det att påpeka att en sådan fråga är ovidkommande för frågan huruvida tillämpningen av 2006 års riktlinjer är förenlig med principen om förbud mot retroaktiv lagstiftning. De argument som SLM har åberopat i det avseendet kommer nedan att prövas i samband med de identiska argument som företaget har anfört vad beträffar de uppgifter som kommissionen beaktade vid tillämpningen av dessa riktlinjer för att fastställa det omtvistade bötesbeloppet
- 112 Talan kan således inte bifallas såvitt avser den grund som rör att 2006 års riktlinjer felaktigt tillämpades i stället för 1998 års riktlinjer.

C – De uppgifter som beaktades för att beräkna bötesbeloppet och behandlingen av den bevisning som lades fram vid kommissionen

- 113 Flera av de grunder som SLM har åberopat avser de uppgifter som kommissionen beaktade för att fastställa bötesbeloppet. Dessa grunder avser "avsaknaden av motivering vid fastställandet av sanktionen"; användningen – efter år 2000 – av SLM:s omsättning i Europa vid fastställandet av grundbeloppet för böterna; "avsaknaden av motivering vid fastställandet av överträdelsens allvar som är gemensam för företagen för att fastställa grundbeloppet" och "avsaknaden av motivering vid fastställandet av det tilläggsbelopp som föreskrivs i punkt 25 i riktlinjerna" och åsidosättande av principen *ne bis in idem* i det avseendet; åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling på grund av att sanktionen inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till "överträdelsens påstådda allvar", "dess verkningar", "den ekonomiska kontexten i sektorn", kommissionens tidigare praxis eller "faktiska omständigheter som lagts SLM och de andra berörda företagen till last"; en felaktig bedömning av hur länge SLM deltog i överträdelser; underlåtenheten att beakta förmildrande omständigheter som har samband med dess små marknadsandelar, samarbetet med kommissionen och SLM:s "obetydliga roll" i överträdelserna och underlåtenheten att beakta de förklaringar som avgavs i samband med ansökan om förmånlig behandling.
- 114 För att underlätta prövningen av dessa grunder föreslog tribunalen, vilket SLM accepterade, att grunderna skulle omgrupperas med hänsyn till de olika etapper som kommissionen följde för att fastställa bötesbeloppet, nämligen dels de uppgifter som beaktades för att fastställa grundbeloppet (försäljningsvärde, allvar, varaktighet, tilläggsbelopp), dels de uppgifter som kan beaktas för att anpassa detta belopp (förmildrande omständigheter och meddelandet om förmånlig behandling, betalningsförmåga). Det kommer även att tas hänsyn till de anmärkningar som SLM korsvis har anfört vad beträffar åsidosättande av motiveringsskyldigheten eller proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling.

- 115 Under föregivande av en grund som avser åsidosättande av principen om god förvaltningssed, har SLM dessutom framhållit fyra aspekter av ärendet, av vilka det ska framgå att kommissionen på ett partiskt och oskäligt sätt inte beaktade den bevisning som SLM lade fram, för att ge företräde åt andra uppgifter som den förfogade över. Dessa aspekter avser behandlingen av de fakturor som SLM ingav under det administrativa förfarandet, den betydelse som tillmättes de möten i Italien-klubben vid vilka det inte rapporterades att SLM närvarade, den inverkan som datumen för erhållande av de tekniska godkännanden som krävs för att sälja SSA i de olika medlemsstaterna i unionen skulle kunna ha liksom det datum då kontrollerna inleddes av den person som hade anförtrotts detta uppdrag av medlemmarna i Italien-klubben.
- 116 Tribunalen påpekar att de fyra aspekter som SLM har nämnt ovan även har åberopats inom ramen för de olika grunder som avser de uppgifter som beaktades för att beräkna bötesbeloppet, och av det skälet kommer de att prövas gemensamt.
- 117 Sammantaget syftar dessa argument i huvudsak till att kritisera kommissionens beslut i vilket det konstateras att SLM deltog i en rad avtal och samordnade förfaranden inom SSA-sektorn under perioden den 10 februari 1997–19 september 2002 utan att beakta innehållet i och varaktigheten av det deltagande som omnämndes eller medgavs av SLM, vilket hävdar dels att det inte deltog i överträdelsen före slutet av år 1999, dels att dess deltagande då var begränsat till Italien, och att det först därefter avsåg att delta i andra områden.
- 118 Ori Martin har, inom ramen för sin grund avseende vissa aspekter av beräkningen av bötesbeloppet, gjort gällande att kommissionen gjorde flera oriktiga bedömningar vid tillämpningen av 2006 års riktlinjer och att det skett åsidosättande av artikel 23 i förordning nr 1/2003, åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling, åsidosättande av principen om att påföljder ska vara individuella och legalitetsprincipen samt åsidosättande av motiveringsskyldigheten. Ori Martin har i huvudsak anfört tre anmärkningar inom ramen för denna grund: den första anmärkningen avser att det gjordes en oriktig bedömning av hur allvarlig överträdelsen som lades SLM till last var, den andra anmärkningen avser en rättsstridig tillämpning av det tilläggsbelopp som föreskrivs i punkt 25 i 2006 års riktlinjer och den tredje anmärkningen avser att vissa förmildrande omständigheter inte beaktades.
- 119 Dessa anmärkningar kommer att prövas samtidigt med de anmärkningar som SLM har anfört avseende samma frågor.
- 120 I huvudsak ska det påpekas att sökandena, under föregivande av kritik mot resultatet av de bedömningar som kommissionen gjorde med beaktande av den metod som anges i 2006 års riktlinjer för att fastställa bötesbeloppet, har gjort gällande att det inte togs vederbörlig hänsyn till särdragen i SLM:s deltagande i överträdelsen, ett deltagande som både började i ett sent skede och var av begränsad omfattning.

1. Inledande synpunkter

a) Innehållet i det angripna beslutet

- 121 Det framgår av artikel 1 i det angripna beslutet att SLM och Ori Martin åsidosatte artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet genom att under perioden den 10 februari 1997–19 september 2002 i SLM:s fall, och under perioden den 1 januari 1999–19 september 2002 i Ori Martins fall, ha deltagit i en ”serie avtal och samordnade förfaranden inom SSA-sektorn på den inre marknaden och, från och med den 1 januari 1994, inom EES” (nedan kallad kartellen eller den enda överträdelsen; en sådan överträdelse är även komplex och fortlöpande enligt den terminologi som vanligtvis används).

Kartellens komponenter och hur den enda överträdelsen har beskrivits

122 Kartellen har i skäl 122 i det angripna beslutet beskrivits som ”en paneuropeisk uppgörelse bestående i en så kallad Zürich-fas och en så kallad Europa-fas och/eller i uppgörelser på nationell eller regional nivå beroende på vad som ansetts lämpligt”. Skälen 123–135 i beslutet innehåller en kortfattad presentation av de olika avtalen och samordnade förfarandena, vilka därefter beskrivits i detalj och prövats mot bakgrund av artikel 101.1 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet.

123 Förenklat består kartellen av följande uppgörelser:

- Zürich-klubben, eller den första fasen av det paneuropeiska avtalet. Detta avtal varade från den 1 januari 1984 till den 9 januari 1996 och rörde fastställande av kvoter per land (Tyskland, Österrike, Benelux, Frankrike, Italien och Spanien), fördelning av kunder, priser och utbyte av känsliga affärsuppgifter. Medlemmarna utgjordes av Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK och Redaelli, varvid det sistnämnda företaget företrädde flera italienska företag åtminstone från och med år 1993 och år 1995. Till dessa anslöt sig därefter Emesa, år 1992, och Tycsa, år 1993.
- Italien-klubben, en nationell uppgörelse som varade från den 5 december 1995 till den 19 september 2002. Detta avtal rörde fastställande av kvoter för Italien och export från detta land till övriga delar av Europa. Klubbens medlemmar utgjordes av de italienska företagen Redaelli, ITC, CB och Itas. Sedermera anslöt sig även Tréfileurope och Tréfileurope Italia (den 3 april 1995), SLM (den 10 februari 1997), Trame (den 4 mars 1997), Tycsa (den 17 december 1996), DWK (den 24 februari 1997) och Austria Draht (den 15 april 1997) till klubben.
- Sydavtalet, en regional uppgörelse som de italienska företagen Redaelli, ITC, CB och Itas förhandlade fram och ingick år 1996 med Tycsa och Tréfileurope i syfte att fastställa varje deltagares penetrationsgrad i södra Europa (Spanien, Italien, Frankrike, Belgien och Luxemburg) med ett åtagande om att gemensamt förhandla om kvoter med de övriga tillverkarna i norra Europa.
- Europa-klubben, eller den andra fasen i det paneuropeiska avtalet. Detta avtal ingicks i maj 1997 av Tréfileurope, Nedri, WDI, DWK, Tycsa och Emesa (de så kallade ”permanent medlemmarna” eller ”de sex tillverkarna”) och löpte ut i september 2002. Avtalet syftade till att övervinna krisen i Zürich-klubben, att fördela nya kvoter (beräknade utifrån perioden fjärde kvartalet år 1995–första kvartalet år 1997), fördela kunder och fastställa priser. De sex tillverkarna enades om regler för samordningen, inklusive utnämning av samordnare med ansvar för genomförandet av överenskommelserna i de enskilda länderna och samordningen med andra intresserade företag verksamma i samma länder eller med avseende på samma kunder. Företrädarna för dessa företag träffades dessutom regelbundet på olika nivåer i syfte att övervaka genomförandet av uppgörelserna. Dessa företrädare utbytte känsliga affärsuppgifter. Vid avvikelse från det överenskomna affärsmässiga agerandet tillämpades ett lämpligt kompensationssystem.
- Samordningen med avseende på kunden Addtek. Inom ramen för denna paneuropeiska uppgörelse hade ”de sex tillverkarna”, ibland tillsammans med de italienska tillverkarna och Fundia, även bilaterala (eller multilaterala) kontakter och medverkade till att fastställa priser och tilldela kunder ad hoc-mässigt när intresse förelåg. Till exempel samordnade Tréfileurope, Nedri, WDI, Tycsa, Emesa, CB och Fundia gemensamt priser och volymer för kunden Addtek. Dessa projekt rörde huvudsakligen Finland, Sverige och Norge, men även Nederländerna, Tyskland, de baltiska länderna samt Central- och Östeuropa. Samordningen med avseende på Addtek ägde rum redan under Zürich-klubbens fas av den paneuropeiska uppgörelsen och fortsatte åtminstone fram till slutet av år 2001.

- Diskussionerna mellan Europa-klubben och Italien-klubben. Under perioden från, åtminstone, september 2000–september 2002 träffades de sex tillverkarna, ITC, CB, Redaelli, Itas och SLM regelbundet för att integrera de italienska företagen i Europa-klubben såsom permanenta medlemmar. De italienska företagen ville få till en ökning av den italienska kvoten i Europa, medan Europa-klubben inte ville ha någon ändring. För det ändamålet hölls möten i Italien-klubben i syfte att hitta en enhetlig ståndpunkt, möten i Europa-klubben för att ta ställning till denna ståndpunkt och/eller inta en egen ståndpunkt och möten mellan deltagare i Europa-klubben och italienska företrädare i syfte att komma överens om fördelningen av den italienska kvoten på en viss marknad. De inblandade företagen utbytte känsliga affärsuppgifter. Med hänsyn till behovet av att omfördela den europeiska kvoten i syfte att inkludera de italienska tillverkarna kom dessa företag överens om att använda en ny referensperiod (30 juni 2000–30 juni 2001). Företagen enades även om den totala exportvolymen för de italienska företagen i Europa, vilken de fördelade mellan sig per land. Samtidigt diskuterade de priser, då medlemmarna i Europa-klubben ville införa den mekanism för fastställande av priser som användes av de italienska tillverkarna i Italien-klubben på europeisk nivå.
- Spanien-klubben. Samtidigt med den paneuropeiska uppgörelsen och uppgörelsen i Italien-klubben kom fem spanska företag (Trefilerías Quijano, Tycsa, Emesa, Galycas och Proderac (det sistnämnda från och med maj 1994)) och två portugisiska företag (Socitrel, från och med april 1994, och Fapricela, från och med december 1998) överens om att, för Spanien och Portugal och för en period som löpte, åtminstone, från december 1992–september 2002, bibehålla sina marknadsandelar, fastställa kvoter, fördela kunder, inklusive vid offentlig upphandling av byggentreprenader, samt fastställa priser och betalningsvillkor. Dessutom utbytte de känsliga affärsuppgifter.

124 Kommissionen ansåg att samtliga uppgörelser enligt beskrivningen ovan hade karaktären av en enda och fortlöpande överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (skälen 135 eller 609 eller avsnitt 12.2.2 i det angripna beslutet).

125 Kommissionen ansåg i synnerhet att ovannämnda uppgörelser ingick i en samlad plan i vilken kartellmedlemmarnas handlingslinjer fastställs i samtliga geografiska områden: ”företagen har begränsat sitt individuella handlingsutrymme i syfte att uppnå ett enda konkurrensbegränsande mål och ett enda konkurrensbegränsande handelsmål, nämligen att snedvrida eller upphäva de normala konkurrensvillkoren på SSA-marknaden inom EES och nå en global jämvikt, genom att bland annat fastställa priser och kvoter, fördela kunder sinsemellan och utbyta känsliga affärsuppgifter” (skäl 610 i det angripna beslutet, se även avsnitt 9.3 i det angripna beslutet).

126 Kommissionen angav i det avseendet följande:

”Den plan som DWK, WDI, Tréfileurope, Tycsa, Emesa, Fundia, Austria Draht, Redaelli, CB, ITC, Itas, SLM, Trame, Proderac, Fapricela, Socitrel, Galycas och Trefilerías Quijano samtyckt till (inte alla samtidigt), utvecklades och genomfördes under en tidsperiod på minst arton år med hjälp av en rad hemliga uppgörelser, särskilda avtal och samordnade förfaranden. Dess enda och gemensamma mål var att begränsa konkurrensen mellan deltagarna genom att använda liknande mekanismer för att uppnå nämnda mål (se avsnitt 9.3.1). Även när en uppgörelse ställde till problem fortsatte andra att fungera normalt” (skäl 612 i det angripna beslutet).

Omständigheter som anförts mot SLM

127 Kommissionen konstaterade i det angripna beslutet att SLM hade deltagit direkt i kartellen och särskilt i Italien-klubben och i integrationen av de italienska tillverkarna i Europa-klubben från den 10 februari 1997 och fram till den 19 september 2002 (skäl 862 i det angripna beslutet).

128 Kommissionen hänvisade i det avseendet till följande omständigheter, vilka anges i skälen 474–478 i det angripna beslutet i ett avsnitt som avser SLM:s individuella deltagande i Italien-klubben:

- ”(474) Vad beträffar SLM, finns det många uppgifter som visar att detta företag kände till det italienska avtalet sedan den 18 december 1995, då det beslutades att bland annat SLM skulle informeras om de nya priser som skulle tillämpas år 1996 ... På mötet den 17 december 1996 ..., delades det likaså ut en tabell, i vilken tilldelningen av ton per kund angavs och där namnen på de viktigaste leverantörerna angavs för ett visst antal kunder på den italienska marknaden år 1997. Även om kolumnerna för SLM inte var ifyllda är det faktum att företaget beaktats i tabellen en indikation på att en diskussion mellan parterna skulle äga rum eller åtminstone var planerad. Företagets situation diskuterades på nytt vid mötena den 17 januari 1997 och den 27 januari 1997. Den första styrkta tilldelningen av kvoter till SLM skedde vid mötet den 10 februari 1997, vilket kommissionen följaktligen anser utgör startdatum för SLM:s delaktighet i den italienska uppgörelsen. ITC:s handskrivna anteckningar ... från detta möte visar nämligen en förteckning över volymer som levererats (skulle levereras) till vissa kunder fördelade mellan SLM, å ena sidan, och Redaelli, CB, Tycsa, ITC ..., å andra sidan. I ITC:s anteckningar anges uttryckligen att CB och ITC hade fått information om SLM:s försäljning [från en företrädare för SLM]. SLM:s situation diskuterades även den 7 april 1997. Det finns dessutom exakt bevisning för att SLM deltog i mer än 100 möten avseende den italienska marknaden mellan den 15 april 1997 och september 2002. När företaget inte närvarade, diskuterades dess situation av de andra medlemmarna i Italien-klubben, vilket visar att företaget fortlöpande bidrog till och deltog i Italien-klubben.
- (475) SLM har självt bekräftat sitt deltagande i Italien-klubben från slutet av år 1999 fram till år 2002 genom [två företrädare för SLM] och medgett att företagets ledning år 2001 också deltog vid vissa möten mellan europeiska tillverkare på hotellet Villa Malpensa. Slutligen har SLM även uppgett att under ett möte vid Redaellis huvudkontor i slutet av år 1998 eller i början av år 1999, inbjöds SLM att delta i regelbundet återkommande möten eller att diskutera produktionsbegränsningar. Företaget avböjde först, men beslutade därefter att delta i dessa.
- (476) SLM har dock bestritt kommissionens konstateranden vad beträffar det datum då företaget började delta i kartellen, genom att hävda att det deltog i Italien-klubben först från och med slutet av år 1999. För det första har SLM gjort gällande att det inte deltog vid mötet den 10 februari 1997. Kommissionen noterar dock att den skriftliga bevisning som den har till sitt förfogande beträffande mötet den 10 februari 1997 (ITC:s handskrivna anteckningar) visar en detaljerad tilldelning av kvoter med avseende på vissa kunder, bland annat för SLM. Såsom förklarats ovan, hade dessa uppgifter lämnats av ... företrädaren för SLM ... själv, vilket visar att SLM hade delat med sig av sin information före mötet. Påståendet om att företaget var frånvarande vid detta möte kan följaktligen inte godtas.
- (477) Även om SLM den 4 mars 1997 uttryckte tvivel om sin framtida ställning i kartellen, fortsatte företaget att delta vid kartellens möten redan den följande månaden, det vill säga från och med mötet den 15 april 1997, under vilket råvarupriserna och försäljningspriserna fastställdes för Frankrike, Spanien och Tyskland och diskussioner fördes om den försäljning som Redaelli genomfört till ett antal kunder och om erbjudandena till kunderna från SLM och CB. SLM fortsatte nämligen att delta regelbundet vid Italien-klubbens möten och diskuterade med de andra kartelldeltagarna fram till det datum då kommissionen genomförde sina inspektioner. I motsats till vad SLM har hävdats, kan dess ’tvivel’ naturligtvis inte tolkas som ett avbrott i dess deltagande i kartellen.
- (478) Trots att SLM – enligt Redaelli – inte anslöt sig till avtalet om uppdelning av den italienska marknaden från början, har ITC, Tréfileurope och CB bekräftat att SLM deltog vid mötena i Italien-klubben. Även om SLM kände till det italienska avtalet sedan början (medlemmarnas

beslut att informera SLM), anser kommissionen, på grundval av den skriftliga bevisningen ..., att SLM:s fortlöpande deltagande började den 10 februari 1997 och upphörde den 19 september 2002.”

¹²⁹ I skälen 649 och 650 i det angripna beslutet, i den del som avser överträdelsens art som en enda, komplex och fortlöpande överträdelse, framhöll kommissionen följande:

”(649) Utöver att SLM deltog i Italien-klubben från och med den 10 februari 1997 ..., deltog företaget även i diskussionerna om Europa-klubbens utvidgning från och med den 11 september 2000 ... SLM har inte bestritt att det deltog vid mötet den 11 september 2000. Även före detta datum visste dock SLM eller borde ha vetat att Italien-klubben, som företaget deltog i, ingick i ett större system som även omfattade en paneuropeisk nivå. För det första har kommissionen bevis för att SLM, i ett tidigt skede i dess deltagande i Italien-klubben, träffade företag som deltog i andra klubbar, såsom DWK, Tréfileurope (deltagare i den paneuropeiska uppgörelsen) och Tycsa (deltagare i den paneuropeiska uppgörelsen och i Spanien-klubben), och att det diskuterade med dessa företag om de villkor som var tillämpliga på den europeiska marknaden. Vid till exempel ett möte mellan dessa företag den 15 april 1997 diskuterade de frågan om priserna i flera europeiska länder (Frankrike, Spanien och Tyskland) samt import och export ... Den 29 november 1999 ... hade dessutom SLM ett möte med Redaelli, Austria Draht, Tréfileurope, Tycsa och DWK, vid vilket man diskuterade inte bara de priser som tillämpades i Spanien och i Portugal av två företag som deltog i Spanien-klubben, nämligen Emesa och Fapricela, utan även av Addtek, den största kunden på den skandinaviska marknaden kring vilken den ’skandinaviska klubben’ kretsade ... SLM deltog även i en diskussion om situationen och problemen på den europeiska marknaden den 18 januari 2000 (tillsammans med Redaelli, ITC, Itas, AFT/Tréfileurope Italia, CB, Nedri, Tycsa och Tréfileurope). SLM träffade den 21 februari 2000 Redaelli, ITC, Itas, Tréfileurope Italia, CB, Tréfileurope, DWK och Tycsa (det sistnämnda företaget via telefon) och diskuterade bland annat försäljningsvolymen i Spanien och en prishöjning i Tyskland ... Vid ett möte som hölls den 13 mars 2000 mellan SLM, Redaelli, ITC, Itas, CB, Tréfileurope Italia, DWK, Tycsa och Trame togs situationen i Nederländerna och i Schweiz upp. Den 15 maj 2000 uppgav Tréfileurope, i närvaro av SLM, ITC, Itas, Tréfileurope Italia, CB, SLM, Trame och DWK, att både Europa-klubben och Italien-klubben befann sig i kris. Den 12 juni 2000 deltog slutligen SLM i ett möte med Redaelli, ITC, ITAS, Tréfileurope Italia, CB, Trame, Tycsa och DWK, vid vilket det angavs att Europa-klubben har klagat på Tycsa ...

(650) Det är följaktligen tillräckligt styrkt att åtminstone från och med den 29 november 1999 visste SLM eller borde ha vetat att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, som omfattade olika nivåer och vars syfte var att stabilisera SSA-marknaden för att undvika en prisnedgång.”

¹³⁰ Som svar på SLM:s yttranden i fråga om dess deltagande i Italien-klubben före slutet av år 1999, påpekade kommissionen dessutom följande:

”(863)

SLM har förnekat att det deltog i kartellen och i synnerhet i Italien-klubben fram till slutet av år 1999. Företagets deltagande i Italien-klubben från och med den 10 februari 1997 har dock klart fastställts på grundval av den skriftliga bevisningen och flera förklaringar med avseende på ansökan om förmånlig behandling från ITC, Tréfileurope och CB ... SLM har även hävdatt att det, trots sitt deltagande vid vissa möten i Italien-klubben, tillämpade en aggressiv affärspolicy, att det inte godkände något olagligt avtal och att när det delade uppgifter med konkurrenterna så var dessa uppgifter visserligen trovärdiga men aldrig reella och verkliga. I det avseendet räcker det att upprepa att all direkt eller indirekt kontakt mellan konkurrenter som har till syfte eller resultat att antingen påverka en faktisk eller potentiell konkurrents beteende på marknaden eller att avslöja för en sådan konkurrent det beteende som det berörda företaget har beslutat, eller planerar, att tillämpa på marknaden är förbjuden ... Enbart

deltagandet i möten med ett konkurrensbegränsande innehåll räcker följaktligen för att medföra ansvar. Det förhållandet att SLM inte iakttog kartellens uppgörelser är av föga intresse. Fusk utgör nämligen en naturlig del av alla karteller ... Dessutom har SLM självt medgett att dess syfte med att delta i mötena var att utöka sin kundkrets eller att i vart fall behålla denna.”

131 Som svar på SLM:s yttranden i fråga om Europa-klubben, påpekade kommissionen följande:

”(864)

SLM har vidare förnekat att det deltog i integrationen av de italienska tillverkarna inom Europa-klubben från den 11 september 2000 till den 19 september 2002. I det avseendet har SLM hävdatt att det endast deltog i nio av de 51 mötena i Europa-klubben i ett mycket sent skede och endast på de andra italienska tillverkarnas enträgna begäran. SLM har även hävdatt att det inte hade något intresse av att delta i Europa-klubben, eftersom företaget inte hade de godkännanden som krävs i de flesta inblandade länderna. Slutligen anser SLM att dess deltagande i mötena i Europa-klubben berodde på oaktsamhet.

(865)

Kommissionen konstaterar att under en period på bara två år (mellan den 11 september 2000 och den 19 september 2002) deltog SLM, med jämna mellanrum, vid nio möten i Europa-klubben ... Det ska noteras att SLM dessutom förväntades att delta vid två ytterligare möten (den 23 juli 2001 och den 25 juli 2001). Det är följaktligen styrkt att SLM är en regelbunden deltagare i Europa-klubben från och med dess utvidgningsfas. De skäl eller intressen som föranledde SLM att delta vid kartellens möten eller den omständigheten att företaget inte hade godkännanden för vissa, eller rentav de flesta, länder är under dessa omständigheter helt utan intresse. Även om SLM inte hade godkännanden för samtliga länder som omfattades av kartellen, kan dess deltagande vid mötena faktiskt ha påverkat dess beteende, i synnerhet dess beslut att ansöka om ett godkännande ... I vilket fall som helst täckte Europa-klubben Italien och flera andra länder i vilka SLM hade försäljning, vilket gör att SLM säkert hade ett intresse av diskussionerna. Kommissionen upprepar slutligen att en förmodad oaktsamhet inte gör det möjligt för ett företag att undgå sitt ansvar för deltagande i en kartell. Kommissionen drar följaktligen slutsatsen att SLM ska hållas ansvarigt för sitt deltagande i Europa-klubben från den 11 september 2000 till den 19 september 2002.

(866)

I vilket fall som helst är det även styrkt att SLM från och med den 10 februari 1997 deltog i Italien-klubben ... SLM ska därför hållas ansvarigt för sitt deltagande i kartellen från den 10 februari 1997 till den 19 september 2002.”

Ori Martins situation

132 Efter att i skäl 866 i det angripna beslutet ha angett att SLM hölls ansvarigt för sitt deltagande i kartellen från den 10 februari 1997 till den 19 september 2002 undersökte kommissionen Ori Martins situation enligt följande:

”(867) Från och med den 1 januari 1999 är SLM helägt av Ori Martin SA (som överlät 2 procent till Ori Martin Lux SA den 31 oktober 2001).

(868) På grundval av att SLM till (nästan) 100 procent ägdes av Ori Martin från den 1 januari 1999 till den 19 september 2002, anser kommissionen att Ori Martin utövade ett avgörande inflytande över SLM.

(869) Ori Martin har i sitt svar på meddelandet om invändningar inte bestritt de sakförhållanden som kommissionen har bedömt, men företaget har hävdatt att det inte kan anses vara gemensamt och solidariskt ansvarigt tillsammans med SLM. I synnerhet har företaget hävdatt att kommissionen

inte har styrkt att det utövade ett avgörande inflytande över SLM. Det har hävdats att en sådan presumtion strider mot principen om personligt ansvar och har gjort gällande att kommissionen inte har bevisat Ori Martins direkta eller indirekta inblandning i överträdelsen.

- (870) Det följer av fast rättspraxis ... att kommissionen kan presumera att moderbolag utövar ett avgörande inflytande över sina helägda dotterbolag. När en sådan presumtion tillämpas, ankommer det på moderbolaget att motbevisa presumptionen genom att lägga fram bevis som visar att dess dotterbolag självständigt bestämde hur det skulle agera på marknaden. Om moderbolaget inte kan lägga fram tillräcklig bevisning, så bekräftar detta presumptionen och utgör en tillräcklig grund för att hålla moderbolaget ansvarigt.
- (871) Påståendet att moderbolaget inte har varit direkt inblandat i det konkurrensbegränsande beteendet och dess påstådda okunskap saknar relevans. Moderbolagets ansvar för en överträdelse som dess dotterbolag har begått följer, i motsats till detta påstående, av det faktum att de två enheterna utgör ett enda företag enligt gemenskapens konkurrensregler, och inte av bevis för att moderbolaget har deltagit i överträdelsen eller att det hade kännedom om denna.
- (872) Vad slutligen avser principen om personligt ansvar, konstaterar kommissionen att artikel 101 [FEUF] är riktad till 'företag', vilket kan innefatta flera juridiska enheter. I det sammanhanget åsidosätts inte principen om personligt ansvar så länge som de olika juridiska enheterna hålls ansvariga på grundval av omständigheter som hänför sig till deras egen roll och till deras beteende inom samma företag. I fråga om moderbolag fastställs ansvaret på grundval av att de utövar en faktisk kontroll över affärspolicyn i de dotterbolag som berörs av de faktiska omständigheterna (se avsnitt 13).
- (873) Ori Martin har vidare hävdats att det inte utövade något avgörande inflytande över SLM, vilket alltid utförde sin verksamhet på ett självständigt sätt inom SSA-sektorn. Detta styrks av den omständigheten att SLM inte hade någon rapporteringsskyldighet gentemot Ori Martin, vilket dessutom var ett finansiellt holdingbolag och således inte beslutade om dess affärspolicy.
- (874) Kommissionen vill påpeka att enbart den omständigheten att ett företag är ett finansiellt holdingbolag inte utesluter att det utövar ett avgörande inflytande över sina dotterbolag. Ori Martin hade även ett intresse och en funktion i sitt dotterbolag SLM, i egenskap av aktieägare, för att skydda sitt finansiella ägarintresse. Ori Martin har slutligen hävdats att det inte var verksamt inom den sektor som omfattades av kartellen, medan kommissionen däremot konstaterar att dess dotterbolag, Ori Martin SpA, var verksamt inom själva stålsektorn och att SLM:s affärsverksamhet således var knuten till koncernens affärer. Under dessa omständigheter kan inte Ori Martin betecknas som ett renodlat holdingbolag, och det kan i vilket fall som helst inte undgå sitt ansvar.
- (875) Detta beslut riktar sig följaktligen till SLM och Ori Martin. SLM hålls ansvarigt för perioden den 10 februari 1997–19 september 2002. Ori Martin hålls gemensamt och solidariskt ansvarigt för SLM:s rättsstridiga beteende under perioden den 1 januari 1999–19 september 2002."

Beräkningen av de böter som SLM och Ori Martin ålades

133 De böter som SLM och Ori Martin ålades beräknades av kommissionen i enlighet med den metod som anges i 2006 års riktlinjer (skälen 920–926 i det angripna beslutet).

134 Kommissionen beaktade följande beräkningsgrunder:

- Det försäljningsvärde som beaktades fastställdes till 15,86 miljoner euro (skäl 5 i det första ändringsbeslutet).

- Den procentandel av SLM:s försäljningsvärde som beaktades vid beräkningen av grundbeloppet uppgår till 19 procent (skäl 953 i det angripna beslutet).
- Varaktigheten av företagets deltagande i kartellen, nämligen 5 år och 7 månader i SLM:s fall och 3 år och 8 månader i Ori Martins fall, medför en multiplikator på 5,58 i SLM:s fall och 3,66 i Ori Martins fall (skäl 7 i det första ändringsbeslutet).
- Kommissionen tillämpade en koefficient på 19 procent för att fastställa tilläggsbeloppet (skäl 962 i det angripna beslutet).
- Grundbeloppet fastställdes till 19,8 miljoner euro (skäl 9 i det första ändringsbeslutet).
- Det ansågs inte föreligga någon försvårande eller förmildrande omständighet.
- Bötesbeloppet före tillämpning av gränsen på 10 procent av omsättningen fastställdes till 19,8 miljoner euro (skäl 10 i det första ändringsbeslutet).
- SLM:s ansökan om att beviljas nedsättning på grundval av meddelandet om förmånlig behandling avslogs (skälen 1126–1129 i det angripna beslutet).
- Det bötesbelopp som fastställdes efter att ha beaktat gränsen på 10 procent sänktes till 15,956 miljoner euro, för att se till att de böter som SLM ensamt ansvarar för iakttar gränsen på 10 procent av bolagets omsättning (skälen 17 och 19 i det andra ändringsbeslutet).
- Den ansökan om nedsättning med hänsyn till företagets betalningsförmåga som ingavs av SLM avslogs med hänsyn till det belopp som ursprungligen fastställdes i det angripna beslutet (skälen 1169–1172 i det angripna beslutet).
- Det slutliga bötesbelopp som SLM ålades uppgår till 15,956 miljoner euro med anledning av dess deltagande i kartellen under perioden den 1 januari 1999–19 september 2002, varav Ori Martin har hållits solidariskt ansvarigt upp till ett belopp på 14 miljoner euro (artiklarna 1 och 2 i det angripna beslutet, och skäl 21 och artikel 1.2 i det andra ändringsbeslutet), medan SLM förblir ensamt ansvarigt för betalningen av 1,956 miljoner euro med anledning av dess deltagande i kartellen under perioden den 10 februari 1997–31 december 1998 (artiklarna 1 och 2 i det angripna beslutet, och artikel 1.2 i det andra ändringsbeslutet).

b) Erinran om principer

- ¹³⁵ Det framgår av artikel 49.3 i stadgan om de grundläggande rättigheterna att straffets stränghet inte bör vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen.
- ¹³⁶ I artikel 101.1 FEUF och artikel 53.1 i EES-avtalet anges uttryckligen att alla avtal och samordnade förfaranden som innebär att inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs eller att produktion eller marknader begränsas eller kontrolleras är oförenliga med den inre marknaden. Överträdelser av detta slag, särskilt när det är fråga om horisontell samverkan, kvalificeras i rättspraxis som särskilt allvarliga, eftersom de har en direkt påverkan på de väsentliga parametrarna för konkurrensen på den relevanta marknaden (dom av den 11 mars 1999, Thyssen Stahl/kommissionen, T-141/94, REG, EU:T:1999:48, punkt 675).

- 137 I artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 föreskrivs att kommissionen får ålägga företag som deltar i en sådan överträdelse böter, under förutsättning att bötesbeloppet, för varje företag som deltagit i överträdelsen, inte överstiger 10 procent av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning. I artikel 23.3 i nämnda förordning föreskrivs även att när bötesbeloppet fastställs ska hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.
- 138 Enligt fast rättspraxis ska när bötesbeloppet fastställs hänsyn tas till alla de omständigheter som kan påverka bedömningen av hur allvarliga ovan nämnda överträdelser har varit, såsom bland annat de enskilda företagens roll i överträdelsen och den risk som överträdelser av detta slag innebär för genomförandet av unionens mål. När en överträdelse har begåtts av flera företag ska det för vart och ett av företagen bedömas hur allvarligt dess deltagande i överträdelsen varit (se dom av den 8 juli 1999, Hercules Chemicals/kommissionen, C-51/92 P, REG, EU:C:1999:357, punkt 110 och där angiven rättspraxis).
- 139 Det faktum att ett företag inte har deltagit i samtliga led i en konkurrensbegränsande samverkan eller att det har haft en underordnad roll vid sitt deltagande ska beaktas vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är och i förekommande fall vid fastställandet av bötesbeloppet (dom av den 8 juli 1999, kommissionen/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, REG, EU:C:1999:356, punkt 90, och dom av den 7 januari 2004, Aalborg Portland m.fl./kommissionen, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, REG, EU:C:2004:6, punkt 86).
- 140 När det rör sig om en enda överträdelse, i betydelsen komplex överträdelse, som omfattar flera avtal och samordnade förfaranden på olika marknader där inte alla de som gjort sig skyldiga till överträdelsen är närvarande eller på vilka de endast känner till delar av den samlade planen, ska påföljderna fastställas individuellt med hänsyn till de berörda företagens agerande och beskaffenhet (se, analogt, dom av den 7 juni 2007, Britannia Alloys & Chemicals/kommissionen, C-76/06 P, REG, EU:C:2007:326, punkt 44).
- 141 Proportionalitetsprincipen innebär i det sammanhanget att böterna ska stå i proportion till de faktorer som ska beaktas vid bedömningen av såväl den objektiva svårighetsgraden av överträdelsen som sådan som vid bedömningen av överträdelsens svårighetsgrad i förhållande till det bötfällda företags deltagande däri (se, för ett liknande resonemang och med beaktande av den åtskillnad som därefter gjorts mellan överträdelsens objektiva svårighetsgrad, i den mening som avses i punkterna 22 och 23 i 2006 års riktlinjer, och överträdelsens svårighetsgrad i förhållande till det bötfällda företags deltagande, mot bakgrund av till det företaget relaterade faktorer i den mening som avses i punkt 27 och följande punkter i samma riktlinjer, dom av den 27 september 2006, Jungbunzlauer/kommissionen, T-43/02, REG, EU:T:2006:270, punkterna 226–228 och där angiven rättspraxis).
- 142 Kommissionen ska, vid bestämmandet av påföljder för överträdelser av konkurrensrätten i kartellärenden, se till att påföljderna fastställs individuellt i förhållande till överträdelsen med beaktande av den situation som vart och ett av de överträdande företagen befinner sig i (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 september 2011, Lucite International och Lucite International UK/kommissionen, T-216/06, EU:T:2011:475, punkterna 87 och 88, och dom av den 14 maj 2014, Donau Chemie/kommissionen, T-406/09, REU, EU:T:2014:254, punkt 92). Ett överträdande företag som inte har hållits ansvarigt för vissa delar av en enda överträdelse kan följaktligen inte anses ha haft någon som helst roll vid genomförandet av nämnda delar. Det faktum att företaget hållits ansvarigt för en begränsad del av överträdelsen innebär nödvändigtvis att överträdelsen av konkurrensrätten är mindre allvarlig än den överträdelse som de som deltagit i samtliga delar av överträdelsen gjort sig skyldiga till.
- 143 I praktiken kan en individualisering av påföljden i förhållande till överträdelsen ske under olika skeden i förfarandet för fastställande av bötesbeloppet, såsom skett i det angripna beslutet.

- 144 Kommissionen kan för det första undersöka särdragen i ett företags delaktighet i överträdelsen i samband med bedömningen av den enda överträdelsens objektiva svårighetsgrad. De omständigheter som kommissionen beaktade under det skedet var, i förevarande fall, dels den materiella begränsningen (i Fundias fall, som enbart deltagit i samordningen vad avser Addtek) eller den geografiska begränsningen (med avseende på Socitrel, Fapricela och Proderac som enbart deltagit i Spanien-klubben, vilken bara påverkade Spanien och Portugal) av deltagandet i den enda överträdelsen, dels att kännedom om kartellens paneuropeiska dimension erhållits sent (för nämnda företag i maj 2001).
- 145 För det andra kan kommissionen undersöka särdragen i ett företags delaktighet i överträdelsen vid beaktandet av eventuella förmildrande omständigheter enligt punkt 29 i 2006 års riktlinjer i samband med en helhetsbedömning där hänsyn tas till alla relevanta omständigheter (se punkt 27 i 2006 års riktlinjer). Även om inget av företagen kunde inge bevisning för att överträdelsen begåtts av oaktsamhet, fann kommissionen att Proderac och Trame (Emme) haft en klart mer begränsad roll än de övriga deltagarna i kartellen och att det därför var lämpligt att sätta ned deras böter (med i det här fallet 5 procent).
- 146 För det tredje kan kommissionen undersöka särdragen i ett företags deltagande i överträdelsen i ett senare skede, efter bedömningen av överträdelsens objektiva svårighetsgrad eller de förmildrande omständigheter som de berörda företagen har åberopat. I punkt 36 i 2006 års riktlinjer anges sålunda att kommissionen i vissa fall kan ålägga symboliska böter och att den, såsom anges i punkt 37 i riktlinjerna, även kan avvika från den allmänna metoden för att fastställa bötesbeloppet om omständigheterna i en enskild situation så kräver.
- 147 I förevarande fall beaktade inte kommissionen, vare sig i inledningsskedet av bedömningen av hur allvarlig överträdelsen som sådan var, eller efter det att eventuella förmildrande omständigheter hade diskuterats eller under något annat skede i förfarandet, den särskilda situation som sökandena påstods befinna sig i, när den fastställde bötesbeloppet.
- 148 I avsaknad av någon som helst förmildrande omständighet eller särskild omständighet tillämpade kommissionen i sökandenas fall samma formel som användes för att beivra de företag som deltagit i samtliga delar i den övergripande kartellen och inte bara i vissa delar därav. Formeln hade följande lydelse: 19 procent av värdet på det berörda företags SSA-försäljning i EES (med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen som sådan var) multiplicerat med antalet år och månader som det deltagit i överträdelsen (SLM:s individuella deltagande i överträdelsen eller den period under vilken Ori Martin presumeras ha utövat ett avgörande inflytande över SLM), till vilket tillkommer 19 procent av värdet på det berörda företags SSA-försäljning i EES såsom tilläggsbelopp (tilläggsbeloppet).
- 149 I sökandenas fall ledde tillämpningen av denna formel till ett bötesbelopp på 19,8 miljoner euro, vilket sänktes till 15,956 miljoner euro för att säkerställa att det bötesbelopp som SLM är ensamt ansvarigt för iakttar gränsen på 10 procent av bolagets omsättning.
- 150 Det är mot bakgrund av ovannämnda påpekanden som tribunalen ska pröva SLM:s och Ori Martins anmärkningar om att kommissionen inte tog vederbörlig hänsyn till särdragen i SLM:s deltagande i överträdelsen när den fastställde bötesbeloppet.

2. Den allmänna avsaknaden av motivering och den allmänna anmärkningen om partiskhet

- 151 SLM har inledningsvis påpekat att det inte förstår hur kommissionen lyckades fastställa bötesbeloppet och fördela detta belopp mellan SLM och Ori Martin. Ett sådant åsidosättande av motiveringsskyldigheten borde medföra en ogiltigförklaring av det angripna beslutet och en ändring av detta beslut.

- 152 Det framgår dock att de upplysningar som kommissionen gav i det angripna beslutet och som sammanfattas i punkterna 133 och 134 ovan gör det möjligt för SLM att förstå de olika faktorer som beaktades för att fastställa bötesbeloppet. Det framgår även av det angripna beslutet att kommissionen däri har angett de skäl som gjorde det möjligt för den att slå fast att SLM och Ori Martin är solidariskt ansvariga för betalningen av en del av böterna, varigenom SLM:s deltagande i överträdelsen avseende perioden den 1 januari 1999–19 september 2002 beivras (skälen 867–875 i det angripna beslutet, och punkt 132 ovan).
- 153 Vidare har SLM kritiserat kommissionen för att alltid besluta till nackdel för SLM när de uppgifter som den har tillgång till inte överensstämmer med dess uppfattning vad gäller anklagelserna.
- 154 Med hänsyn till de upplysningar som lämnades i det angripna beslutet, särskilt i bilagorna 2 och 3 till beslutet, i vilka det redogörs för innehållet i de olika bevis som kommissionen samlade in vad beträffar Zürich-klubben/Europa-klubben och Italien-klubben, räcker det inte att hävda att kommissionen agerade partiskt eller oskäligt enbart på grund av att den gav företräde åt en annan förklaring än den som SLM föreslog. Det kan inte anses föreligga partiskhet enbart på grund av att det administrativa förfarandets utgång som var till nackdel för SLM.
- 155 Talan kan därför inte bifallas såvitt avser de grunder som SLM har anfört rörande den allmänna avsaknaden av motivering och den allmänna anmärkningen om partiskhet.

3. De omständigheter som beaktades vid fastställandet av grundbeloppet för böterna (försäljningsvärde, allvar, varaktighet, tilläggsbelopp)

- 156 Med avseende på de omständigheter som beaktades vid fastställandet av grundbeloppet för böterna, ska följande anmärkningar provas: Den anmärkning som SLM har anfört inom ramen för sin fjärde grund, vad beträffar försäljningsvärdet som överträdelsen avser, den femte grund som SLM har anfört samt den första och den andra anmärkningen som Ori Martin har framställt avseende bedömningen av överträdelsens allvar och fastställandet av ett tilläggsbelopp, den sjätte grund som SLM har anfört, vilken – under föregivande av att åberopa ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling – också avser bedömningen av överträdelsens allvar, och den sjunde grund som SLM har anfört avseende bedömningen av överträdelsens varaktighet.

a) Försäljningsvärdet som överträdelsen avser

Parternas argument

- 157 SLM har påpekat att det framgår av skäl 865 i det angripna beslutet att det deltog i Europa-klubben först från och med september 2000. För den föregående perioden borde således den försäljning som skedde utanför Italien inte ha beaktats vid fastställandet av bötesbeloppet. Det angripna beslutet bör ändras för att värdet av den försäljning som skedde utanför Italien endast ska beaktas för den period då SLM deltog i Europa-klubben.
- 158 Kommissionen har gjort gällande att SLM, åtminstone från och med år 1995 och fram till september 2002, parallellt med de paneuropeiska uppgörelserna, deltog i konkurrensbegränsande möten rörande såväl Italien som exporten från Italien till övriga delar av Europa. Det är således sakligt motiverat att fastställa grundbeloppet med beaktande av värdet av SLM:s försäljning i Europa.

Tribunalens bedömning

- 159 Det framgår av punkt 13 i 2006 års riktlinjer att "[k]ommissionen fastställer grundbeloppet genom att utgå från försäljningsvärdet från de varor eller tjänster som har ett direkt eller indirekt samband med överträdelsen och som företaget sålt i det berörda geografiska området inom EES". I samma punkt har kommissionen angett att den "utgår i regel ifrån företagets försäljning under det sista kompletta räkenskapsåret då det deltar i överträdelsen". Det framgår nämligen av punkt 37 i 2006 års riktlinjer att "[i] riktlinjerna för beräkning av böter beskrivs en allmän metod för att fastställa böter, men kommissionen har rätt att avvika från denna metod ... om omständigheterna i ett enskilt ärende kräver det ...".
- 160 I förevarande fall ska det först påpekas att kommissionen, för att avgränsa det relevanta geografiska området för att fastställa försäljningsvärdet, huvudsakligen hänvisade till det geografiska område som täcktes av Zürich-klubben och därefter av Europa-klubben.
- 161 I skäl 932 i det angripna beslutet angav kommissionen att "[u]nder åren 1984–1995 (Zürich-klubbens period) omfattade [detta område] Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Spanien och Österrike", att "[f]rån och med år 1992 (inom ramen för Spanien-klubbens uppgörelser) omfattade det även Portugal" och att "[u]nder åren 1996–2002 (Zürich-klubbens krisperiod, vid den tidpunkt då Europa-klubbens uppgörelse i fråga om kvoter utarbetades, Europa-klubbens period och expansionsfasen), täckte det geografiska området samma länder som vid tidpunkten för Zürich-klubben, inbegripet Portugal, samt Danmark, Sverige, Finland och Norge".
- 162 För att beakta det berörda geografiska områdets utveckling över tid, preciserade dock kommissionen att den uteslöt den försäljning som skett i Portugal före den 15 december 1992 och den försäljning som skett i Danmark, Finland, Sverige och Norge före den 9 januari 1996 från det försäljningsvärde som beaktades. För att beakta anslutningen till unionen eller ikraftträdandet av EES-avtalet preciserade kommissionen även att den inte skulle beakta den försäljning som skett i Spanien före den 1 januari 1986 och den försäljning som skett i Österrike, Finland, Sverige och Norge före den 1 januari 1994. Vad beträffar Fundia, vars deltagande i kartellen inskränkte sig till samordningen i förhållande till Addtek, uppgav dessutom kommissionen att den endast beaktade Fundias försäljning till denna kund (skälen 932, 933 och 935 i det angripna beslutet).
- 163 I det angripna beslutet beaktade således kommissionen vissa omständigheter som var knutna till kartellens utveckling över tid, till ändringen av tillämpningsområdet för de tillämpliga reglerna eller till formerna för ett företags deltagande i överträdelsen för att särskilja mellan två eller flera situationer vid fastställandet av det försäljningsvärde som skulle beaktas. Ett sådant tillvägagångssätt framstår som än mer nödvändigt när det föreligger en enda överträdelse, som i själva verket är komplex, av den typ som beivrades i det angripna beslutet, vilken omfattar en "serie avtal och samordnade förfaranden inom SSA-sektorn på den inre marknaden och, från och med den 1 januari 1994, inom EES" under perioden den 1 januari 1984–19 september 2002.
- 164 Vidare framgår det av handlingarna i målet att det försäljningsvärde som kommissionen använde som utgångspunkt vid fastställandet av bötesbeloppet, nämligen 15,863 miljoner euro, motsvarar värdet på SLM:s försäljning av SSA år 2001 i de olika stater som företaget ombads att lämna information om (det vill säga Tyskland, Frankrike, Italien, Belgien, Nederländerna, Luxemburg, Spanien, Portugal, Danmark, Österrike, Sverige, Finland och Norge).
- 165 I geografiskt hänseende skedde nästan hela SLM:s försäljning i Italien (ungefär 96,5 procent av den totala försäljningen) och den resterande delen i Österrike, Tyskland eller Frankrike (ungefär 3,5 procent av den totala försäljningen).

- 166 Det framgår även av handlingarna i målet att SLM fick de nödvändiga tekniska godkännandena för att sälja SSA i Europa utanför Italien först från och med augusti 2000 vad gäller Tyskland och Frankrike, från och med juli 2001 vad gäller Österrike och från och med januari 2002 vad gäller Nederländerna. Det var först efter det att överträdelsen upphörde, det vill säga i juli 2006 vad gäller Spanien och i april 2007 vad gäller Belgien, som SLM fick de nödvändiga tekniska godkännandena för dessa länder.
- 167 SLM uppgav även i sitt svar av den 9 september 2009 på en begäran om upplysningar från kommissionen att den försäljning som skedde i Österrike före godkännandet av dess produkter, vilket ägde rum i juli 2001, var riktad till "österrikiska kunder som var näringsidkare och som sålde dessa produkter vidare i andra länder än Österrike". Det framgår faktiskt av de uppgifter som översändes till kommissionen att SLM hade viss försäljning i Österrike under åren 1999 och 2000.
- 168 Såsom SLM har gjort gällande ska det även påpekas att kommissionen i detta ärende slog fast att även om SLM deltog i Italien-klubben från den 10 februari 1997 till den 19 september 2002 och bolaget, från och med den 29 november 1999, visste eller borde ha vetat att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, fastställdes det att bolaget deltog i Europa-klubben först från och med den 11 september 2000 (skälen 650, 865 och 866 i det angripna beslutet).
- 169 Två perioder ska således särskiljas för att beakta formerna för SLM:s deltagande i överträdelsen: en första period från den 10 februari 1997 till den 10 september 2000, vilken motsvarar SLM:s deltagande i enbart Italien-klubben, och en andra period från den 11 september 2000 till den 19 september 2002, under vilken SLM deltog i både Italien-klubben och Europa-klubben.
- 170 Vad beträffar den andra perioden är det, med hänsyn till det geografiska område som berördes av SLM:s deltagande i Italien-klubben och Europa-klubben, sakligt motiverat att fastställa bötesbeloppet med hänsyn till värdet på SLM:s försäljning i Europa. Det framgår att SLM under denna period faktiskt hade försäljning i Italien, men även i Österrike, Tyskland och Frankrike.
- 171 Vad beträffar den första perioden ska det dock undersökas huruvida det geografiska område som berördes av SLM:s deltagande i Italien-klubben gör att det kan anses vara sakligt motiverat att fastställa bötesbeloppet med hänsyn till värdet på SLM:s försäljning i Europa.
- 172 Denna frågeställning uppkommer inte vad beträffar den försäljning som skedde i Italien, vilken motsvarar 96,5 procent av SLM:s försäljningsvärde som ska beaktas för att fastställa bötesbeloppet, eftersom denna försäljning tydligt var föremål för Italien-klubben under den första perioden.
- 173 Vad beträffar Österrike, som står för ungefär 2 procent av SLM:s försäljningsvärde som ska beaktas för att fastställa bötesbeloppet, konstaterar tribunalen att ingen av de uppgifter som har åberopats i förevarande mål gör det möjligt att fastställa att denna stat var föremål för diskussioner inom Italien-klubben i SLM:s närvaro under perioden den 10 februari 1997–10 september 2000. Vid förhandlingen bad tribunalen att kommissionen skulle identifiera den bevisning som gjorde det möjligt att fastställa att – vid tidpunkten för SLM:s deltagande i överträdelsen – kvoter för export från Italien till Österrike eller känsliga affärsuppgifter rörande SSA-försäljningen i Österrike omnämndes i närvaro av SLM:s företrädare, och kommissionen svarade att den inte kunde lägga fram någon sådan bevisning.
- 174 Vid fastställandet av bötesbeloppet med hänsyn till hur allvarlig SLM:s överträdelse var och hur länge den pågått, kan värdet på försäljning som skett i en stat som inte var föremål för diskussioner som ägde rum i bolagets närvaro inom Italien-klubben inte beaktas med avseende på hela den period som SLM deltog i kartellen. Värdet på SLM:s försäljning i Österrike kan således endast beaktas med avseende på en varaktighet motsvarande den period då SLM deltog i Europa-klubben.

- 175 Vad gäller Tyskland och Frankrike, vilka står för ungefär 1,5 procent av SLM:s försäljningsvärde som ska beaktas för att fastställa bötesbeloppet, gjorde kommissionen en riktig bedömning när den påpekade att Italien-klubben inte bara hade en inhemsk dimension, utan även en extern dimension, i den meningen att det vid ett flertal tillfällen uppstod diskussioner, i närvaro eller inte av en företrädare för SLM, i syfte att fastställa kvoter för export från Italien eller utbyta känsliga affärsuppgifter om situationen i Tyskland, Frankrike eller i andra stater.
- 176 Vad gäller perioden den 10 februari 1997–10 september 2000 framgår det således, enligt vad som har rapporterats från mötena i Italien-klubben i bilaga 3 till det angripna beslutet, att diskussionerna den 15 april 1997, i närvaro av en företrädare för SLM, särskilt avsåg att ”fastställ[a] priser på råvaror och försäljningspriser i Frankrike, Spanien och Tyskland (i Tyskland från september 1997 till januari 1998)”. Deltagarna vid mötet den 22 oktober 1997, denna gång inte i närvaro av en företrädare för SLM, hade likaså ”utbyt[t] information om priser i Tyskland, Belgien och Nederländerna”, och deltagarna vid mötet den 29 november 1999 hade ”diskutera[t] sina behov på den spanska marknaden [och de] priser som tillämpades i Spanien och i Portugal”. Vid mötet den 21 februari 2000, vid vilket en företrädare för SLM var närvarande, diskuterades dessutom ”en prishöjning på ’+ 40 procent’ i Tyskland”.
- 177 Även om det under perioden den 10 februari 1997–10 september 2000 sporadiskt hänvisades till situationen i Tyskland och i Frankrike, framgår det även att SLM kunde genomföra försäljning i dessa stater först från och med augusti 2000 och att sådan försäljning, med hänsyn till de uppgifter som SLM i det avseendet lämnade till kommissionen i sitt svar av den 9 september 2009 på en begäran om upplysningar, genomfördes först under år 2000 vad beträffar Tyskland och under år 2001 vad beträffar Frankrike.
- 178 Vid fastställandet av bötesbeloppet med hänsyn till hur allvarlig SLM:s överträdelse var och hur länge den pågått, kan värdet på försäljning som skett i stater där SLM från början inte hade någon verksamhet inte beaktas med avseende på hela den period som SLM deltog i kartellen, särskilt eftersom SLM inte hade tillstånd att sälja sina produkter där. Värdet på SLM:s försäljning i Tyskland och i Frankrike kan således beaktas först från och med det datum då denna försäljning började, nämligen under år 2000 vad beträffar Tyskland och, i vilket fall som helst, under år 2001 vad gäller Frankrike.
- 179 Sammanfattningsvis, med hänsyn till den aktuella överträdelsens komplexa art, vilken omfattar flera olika komponenter, däribland Italien-klubben och Europa-klubben, och för att ta hänsyn till de särskilda formerna för SLM:s deltagande i den överträdelse som lagts företaget till last, är det inte sakligt motiverat att beakta SLM:s hela försäljning i Europa som utgångspunkt vid fastställandet av bötesbeloppet med hänsyn till hur allvarlig SLM:s överträdelse var och hur länge den pågått.
- 180 Konsekvenserna av det ovan anförda för fastställandet av bötesbeloppet kommer att bedömas nedan, inom ramen för utövandet av tribunalens obegränsade behörighet.

b) Den andel av försäljningsvärdet som grundas på överträdelsens allvar

Parternas argument

- 181 SLM och Ori Martin har hävdatt att kommissionens beslut att fastställa den andel av försäljningsvärdet som skulle beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar till 19 procent inte är tillräckligt motiverat och strider mot proportionalitetsprincipen, principen om likabehandling och principen om att påföljder ska vara individuella. För det första borde den omständigheten att SLM inte var delaktigt i kartellens europeiska dimension, åtminstone fram till september 2000, ha beaktats på denna nivå. SLM deltog varken i Zürich-klubben, Spanien-klubben, Sydavtalet, Nordavtalet på den skandinaviska marknaden eller i anbudsförfarandena för Addtek. Företaget finns inte heller med bland de

permanenta medlemmarna i Europa-klubben och det hade aldrig någon samordnande roll inom kartellen. En nivå på 19 procent borde ha fastställts endast för de företag som var initiativtagare till kartellen och som i hög grad var involverade i genomförandet av denna. För det andra borde kommissionen även ha beaktat de konkreta verkningarna av överträdelsen för att bedöma dess allvar. För det tredje, förutom att det bötesbelopp som ålades för att beivra överträdelsen är mycket högre än de bötesbelopp som tidigare ålagts för att beivra karteller och att detta belopp överstiger omsättningen i sektorn år 2001, ålades SLM böter som var tre och en halv gång högre än Redaellis böter, vilket deltog i kartellen sedan år 1984 på europeisk och italiensk nivå, sex gånger högre än Emmes böter, vars deltagande i kartellen – vad beträffar innehåll och varaktighet – liknar SLM:s deltagande, sju gånger högre än CB:s böter och fyra gånger högre än ITC:s böter, vilka är mer involverade än SLM. Tribunalen bör därför i betydande omfattning sätta ned bötesbeloppet för att beakta SLM:s verkliga roll i överträdelsen och den omständigheten att dess deltagande i kartellen inte hade några konkreta effekter på marknaden och för att säkerställa en enhetlig behandling av SLM och andra bötfällda företag.

182 Kommissionen har bestritt dessa argument.

Tribunalens bedömning

183 Genom de olika anmärkningar som angetts ovan kritiseras resultatet av den bedömning av överträdelsens allvar som kommissionen gjorde med beaktande av den allmänna metod som anges i 2006 års riktlinjer.

184 I punkterna 19–23 i 2006 års riktlinjer föreskrivs följande:

”(19)

Grundbeloppet för böterna kommer att vara knutet till en andel av försäljningsvärdet och grundas på överträdelsens allvar multiplicerat med antalet år som företaget deltagit i överträdelsen.

(20) Överträdelsens allvar fastställs från fall till fall för varje typ av överträdelse med beaktande av alla relevanta omständigheter i ärendet.

(21) Regelmässigt uppgår den andel av försäljningsvärdet som beaktas till högst 30%.

(22) När kommissionen fastställer om den andel av försäljningsvärdet som skall beaktas i ett visst fall skall ligga i nedre eller övre delen av denna skala, tar den hänsyn till en rad faktorer, bland annat överträdelsens art, de berörda parternas sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och om överträdelsen har genomförts eller ej.

(23) Horisontella avtal om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar, som i allmänhet är hemliga, hör till de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna. EU:s konkurrenspolitik innebär att sådana överträdelser bestraffas hårt. I regel kommer därför den andel av försäljningsvärdet som skall beaktas vid sådana överträdelser att bestämmas i den övre delen av skalan.”

185 I skäl 953 i det angripna beslutet drog kommissionen slutsatsen att på en skala på upp till 30 procent, uppgick den andel av SLM:s försäljningsvärde som skulle beaktas för att bedöma överträdelsens allvar till 19 procent.

186 Enligt vad som angetts i det angripna beslutet, fastställdes denna andel med beaktande av de fyra faktorer som nämns som exempel i punkt 22 i 2006 års riktlinjer.

- 187 Vad först beträffar överträdelsens art, påpekade kommissionen att "samtliga företag, med undantag av Fundia, var inblandade i marknadsuppdelningen (fastställande av kvoter), tilldelningen av kunder och horisontellt fastställande av priser" och att "dessa uppgörelser hör till de mest skadliga konkurrensbegränsningarna, som stör de viktigaste konkurrensparametrarna (skäl 939 i det angripna beslutet).
- 188 Vad därefter beträffar den sammanlagda marknadsandelen för de företag i fråga om vilka det var möjligt att fastställa att de deltog i överträdelsen, slog kommissionen fast att denna marknadsandel kunde "uppskattas till ungefär 80 procent" (skäl 946 i det angripna beslutet).
- 189 Vad vidare beträffar överträdelsens geografiska räckvidd, framhöll kommissionen att den "har förändrats över tid", att "under åren 1984–1995 omfattade den Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Spanien och Österrike", och att "från år 1996 och fram till år 2002 omfattade överträdelsen samma länder plus Portugal, Danmark, Sverige, Finland och Norge" (skäl 947 i det angripna beslutet).
- 190 Vad därefter beträffar genomförandet av överträdelsen påpekade kommissionen att "uppgörelserna, även om de inte alltid var lyckade, trots allt genomfördes" (skäl 950 i det angripna beslutet).
- 191 Det är mot bakgrund av dessa konstateranden som tribunalen ska pröva sökandenas argument.
- 192 För det första har SLM och Ori Martin gjort gällande att kommissionen, vid fastställandet av andelen av försäljningsvärdet, borde ha beaktat att SLM:s ansvar var mindre omfattande jämfört med de övriga företagen, vilka var mycket mer involverade eller sedan längre tid tillbaka. Sökandena har hävdade att kommissionen därigenom inte tillräckligt individualiserade sitt resonemang, för att beakta särdragen i SLM:s deltagande i överträdelsen.
- 193 Med hänsyn till den allmänna metod som anges i 2006 års riktlinjer, framgår det dock att kommissionen vanligtvis gör en sådan individualisering av sanktionen inte i det inledande skedet som avser fastställandet av grundbeloppet, utan i det senare skedet som avser justeringen av grundbeloppet, eller till och med i ett ännu senare skede, om det visar sig vara nödvändigt.
- 194 Tribunalen konstaterar att kommissionen, i det skede som avsåg fastställandet av grundbeloppet, inte behandlade de företag som hade agerat som ledare eller samordnare av de olika aspekterna av den enda överträdelsen annorlunda än de företag som endast var delaktiga i dessa. Likaså ansåg kommissionen att det inte var lämpligt att göra åtskillnad mellan de företag som till att börja med deltog endast i Italien-klubben, och de företag som samtidigt deltog i Italien-klubben och Zürich-klubben eller Europa-klubben, eftersom kommissionen ansåg att "det geografiska område som Italien-klubben täcker till stor del överlappar det som de paneuropeiska avtalen täcker" (skäl 949 i det angripna beslutet).
- 195 I förevarande fall har inget av de fyra konstateranden som kommissionen gjorde för att motivera sitt beslut att fastställa den andel av försäljningsvärdet som skulle beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar till 19 procent, som sådant ifrågasatts av sökandena. Dessa konstateranden har alla på ett sakligt sätt styrkts mot bakgrund av de uppgifter i akten som åberopades i det avseendet i det angripna beslutet och gäller överträdelsen i allmänhet och inte SLM i synnerhet.
- 196 När det gäller att fastställa den andel av försäljningsvärdet som skulle beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar, kan det inte heller med framgång göras gällande att kommissionen inte beaktade den omständigheten att SLM inte deltog i Zürich-klubben eller i andra aspekter av överträdelsen, eftersom denna andel användes först från och med den tidpunkt då SLM deltog i överträdelsen och endast gäller SLM:s försäljning i samband med överträdelsen (se, i det avseendet, punkterna 159–180 ovan).

- 197 Den första anmärkningen kan därför inte godtas.
- 198 Vad, för det andra, beträffar den inverkan som argumentet om att kartellen inte hade de förväntade effekterna på marknaden skulle kunna få, påpekar tribunalen att kommissionen i förevarande fall angav att när det föreligger avtal och samordnade förfaranden som har till syfte att begränsa konkurrensen, är det överflödigt att beakta deras konkreta effekter på marknaden. I förevarande fall angav dock kommissionen att sådana effekter kunde antas föreligga, eftersom det hade styrkts att ovannämnda uppgörelser åtminstone delvis hade genomförts (skälen 676–681 i det angripna beslutet).
- 199 När kommissionen fastställde den andel av försäljningsvärdet som skulle beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar, nämnde den i vilket fall som helst inte överträdelsens effekter på marknaden, utan enbart den omständigheten att överträdelsen hade genomförts.
- 200 Tribunalen konstaterar för övrigt att den andel av försäljningsvärdet som kommissionen fastställde i förevarande fall ligger i den lägre delen av den övre skalan (mellan 15–30 procent), även om kommissionen i 2006 års riktlinjer – efter att ha angett att en kartell av den typ som är i fråga i förevarande fall hör till de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna och ska bestraffas hårt – preciserade att i ett sådant fall kommer i regel den andel av försäljningsvärdet som ska beaktas att bestämmas i den övre delen av skalan.
- 201 Under dessa omständigheter kan det anses att om kommissionen verkligen hade fastslagit de konkreta effekterna, skulle den ha fastställt en andel som var högre än 19 procent.
- 202 Den andra anmärkningen kan därför inte godtas eftersom den är verkningslös, med hänsyn till den nivå av allvar som kommissionen valde i förevarande fall och de skäl som angavs för att motivera detta.
- 203 För det tredje ska den anmärkning som grundar sig på att de böter som ålades för att beivra överträdelsen totalt sett är oproportionerliga med hänsyn till kommissionens tidigare praxis eller värdet på SSA-sektorn i Europa direkt underkännas. En sådan fråga, vilken avser den konkurrenspolitik som kommissionen driver för att stävja karteller, faller utanför ramen för domstolsprövningen av det angripna beslutet. I förevarande fall saknas det anledning att ta ställning till de totala bötesbelopp som kommissionen har ålagt under åren eller att beakta det absoluta värdet av det totalbelopp som ålades som sanktioner med anledning av SSA-kartellen.
- 204 Vad beträffar den anmärkning som grundar sig på de påstådda skillnaderna mellan SLM och något av de andra företag som bötfälldes i det angripna beslutet, ska det på samma sätt påpekas att domstolsprövningen i detta skede avser den bedömning som kommissionen gjorde i det angripna beslutet när den fastställde den andel av försäljningsvärdet som skulle beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar till 19 procent. Denna bedömning gjordes dock inte med beaktande av slutresultatet – det bötesbelopp som slutligen ålades efter en eventuell justering av beloppet för att beakta vissa omständigheter – utan i ett tidigare skede, nämligen vid fastställandet av den andel av försäljningsvärdet som skulle beaktas för att fastställa grundbeloppet för böterna. Det slutliga bötesbeloppet är således avhängigt av faktorer som är specifika för vart och ett av dessa företag, som till exempel samarbetet enligt meddelandet om förmånlig behandling eller det högsta tillåtna bötesbeloppet på 10 procent av den sammanlagda omsättningen. I brist på argument som gör det möjligt att i förevarande fall konstatera att situationen för Redaelli, CB eller ITC är jämförbar med situationen för SLM i fråga om alla de faktorer som kommissionen beaktade för att bedöma situationen för dessa företag, kan denna anmärkning inte godtas.
- 205 Vad slutligen beträffar anmärkningen om otillräcklig motivering, påpekar tribunalen att det i beslutet i tillräcklig utsträckning redogörs för de uppgifter som beaktades för att fastställa den andel av SLM:s försäljningsvärde som skulle beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar (skälen 936–953 i det angripna beslutet).

- 206 Artikel 296 FEUF kan för övrigt inte tolkas så, att det åligger kommissionen att i sina beslut förklara skälen till varför den, i samband med beräkningen av bötesbeloppet, inte har valt vissa alternativa tillvägagångssätt i stället för det tillvägagångssätt som faktiskt har använts i det angripna beslutet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 maj 2010, IMI m.fl./kommissionen, T-18/05, REU, EU:T:2010:202, punkt 153 och där angiven rättspraxis).
- 207 Av det ovan anförda följer att sökandenas anmärkningar vad beträffar den andel av försäljningsvärdet som grundas på överträdelsens allvar inte kan godtas.

c) Varaktigheten av SLM:s deltagande i kartellen

Parternas argument

- 208 SLM har yrkat att det angripna beslutet ska ogiltigförklaras i den del företaget däri hölls ansvarigt för ett deltagande i Italien-klubben från och med februari 1997 i stället för från slutet av år 1999. I synnerhet beaktade inte kommissionen flera väsentliga omständigheter som kan vederlägga det datum då SLM:s deltagande i Italien-klubben ansågs ha börjat. För det första var ingen företrädare för SLM närvarande vid mötet den 10 februari 1997. För det andra angavs det vid det följande mötet den 4 mars 1997 att SLM ännu inte hade beslutat att ansluta sig till Italien-klubben och Redaelli uppgav även att SLM inte hade anslutit sig till avtalet som avsåg uppdelningen av den italienska marknaden. För det tredje uppgavs det vid ett möte som hölls i april 1998 att SLM, som ännu en gång var frånvarande, hade en aggressiv policy. För det fjärde framgår det av Redaellis ansökan om förmånlig behandling av den 20 mars 2003 att SLM började delta i mötena först i slutet av år 1999, vilket bekräftades av Tréfileurope. De enda fakturor härrörande från den person som svarade för kontroller som hittades vad beträffar SLM avsåg, för det femte, kontroller som utfördes från och med mars 2000, och inte den föregående perioden.
- 209 Kommissionen har bestritt dessa argument. Den har erinrat om begreppet den enda överträdelsen och innehållet i denna, vilken förelåg sedan bildandet av Zürich-klubben år 1984 och vilken SLM har deltagit i från och med den 10 februari 1997 genom att ansluta sig till en plan som redan genomförts. Vad beträffar mötet den 10 februari 1997, rör det sig om SLM:s första direkta deltagande i kartellen, vilket framgår av tilldelningen av kvoter och av vidarebefordran av uppgifter som lämnades av en företrädare för SLM.

Tribunalens bedömning

- 210 SLM har inte bestritt att det deltog i Italien-klubben från och med slutet av år 1999. Företaget erkände detta strax efter de undersökningar som kommissionen genomförde i september 2002. Vid tribunalen har SLM inte heller bestritt att det deltog i Europa-klubbens sista fas, nämligen fasen för dess integration med Italien-klubben, vilket skedde från september 2000 till den 19 september 2002.
- 211 SLM har däremot bestritt att det deltog i Italien-klubben under perioden från den 10 februari 1997 till slutet av år 1999. Företaget anser att det inte kan anses ha deltagit i kartellen under denna period.
- 212 Såsom redan har angetts, framgår det av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 att när bötesbeloppet fastställs, ska hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.
- 213 I punkt 24 i 2006 års riktlinjer har kommissionen i det avseendet angett att "[f]ör att överträdelsens varaktighet skall beaktas fullt ut för varje enskilt företag multipliceras det belopp som fastställs på grundval av försäljningsvärdet ... med antalet år som företaget deltagit". I samma punkt har kommissionen preciserat att "[p]erioder under sex månader räknas som ett halvår, medan perioder över sex månader, men kortare än ett år, räknas som ett helt år".

- 214 I förevarande fall föredrog dock kommissionen, såsom anges i skäl 956 i det angripna beslutet, att beakta hur länge deltagandet i överträdelsen faktiskt pågick, uttryckt i år och i hela månader, genom att avrunda till närmaste månad i stället för att avrunda perioderna på det sätt som föreslås i riktlinjerna.
- 215 Det framgår vidare av rättspraxis att det åligger kommissionen att visa inte bara att det förelegat en kartell utan också hur länge denna varade. Vad närmare gäller bevisföringen angående en överträdelse av artikel 101.1 FEUF, ankommer det på kommissionen att förete bevisning om de överträdelser som den har konstaterat och anföra den bevisning som krävs för att styrka de faktiska omständigheter som utgör en överträdelse (se dom av den 17 maj 2013, Trelleborg Industrie och Trelleborg/kommissionen, T-147/09 och T-148/09, REU, EU:T:2013:259, punkt 50 och där angiven rättspraxis).
- 216 Om rätten anser att det föreligger tvivelsmål ska företräde ges åt den lösning som gynnar det företag till vilket beslutet om fastställelse av överträdelsen riktas. Rätten får således inte fastställa att kommissionen styrkt att den ifrågavarande överträdelsen förelegat om den finner att denna fråga fortfarande är föremål för tvivel, särskilt i samband med talan om ogiltigförklaring eller ändring av ett beslut att ålägga böter. I den sistnämnda situationen är det nödvändigt att beakta principen om oskuldspresumtion, vilken ingår i de grundläggande rättigheter som skyddas av unionens rättsordning och föreskrivs i artikel 48.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Med hänsyn till de ifrågavarande överträdelsernas art och till arten av och strängheten i de därtill knutna sanktionsåtgärderna, ska principen om oskuldspresumtion tillämpas i bland annat förfaranden rörande överträdelser av konkurrensregler som gäller företag och som kan leda till ålägganden av böter eller viten. Kommissionen måste således förebringa exakt och överensstämmande bevisning till stöd för att den påstådda överträdelsen ägt rum (se dom Trelleborg Industrie och Trelleborg/kommissionen, punkt 215 ovan, EU:T:2013:259, punkt 50 och där angiven rättspraxis).
- 217 Varje del av den bevisning som kommissionen företett måste inte nödvändigtvis motsvara dessa kriterier med avseende på varje del av överträdelsen. Det är tillräckligt att en samlad bedömning av alla de indicier som institutionen åberopat uppfyller detta krav (se dom Trelleborg Industrie och Trelleborg/kommissionen, punkt 215 ovan, EU:T:2013:259, punkt 51 och där angiven rättspraxis).
- 218 Det är vidare vanligt att sådan verksamhet som avser konkurrensbegränsande avtal bedrivs i hemlighet, att mötena äger rum i hemlighet och att därtill hörande dokumentation begränsas till ett minimum. Härav följer att även om kommissionen upptäcker handlingar som uttryckligen bekräftar att aktörer har haft otillåten kontakt med varandra, exempelvis i form av protokoll från möten, är dessa vanligtvis fragmentariska och spridda, varför det ofta visar sig vara nödvändigt att rekonstruera vissa detaljer med hjälp av slutledning. I de flesta fall måste därför förekomsten av ett konkurrensbegränsande förfarande eller avtal härledas ur ett antal sammanträffanden och indicier som när de beaktas tillsammans, och när annan hållbar förklaring saknas, kan utgöra bevis för att en överträdelse av konkurrensreglerna har skett (se dom Trelleborg Industrie och Trelleborg/kommissionen, punkt 215 ovan, EU:T:2013:259, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 219 Enligt rättspraxis fordras slutligen att kommissionen, när bevisning saknas som gör det möjligt att direkt fastställa överträdelsens varaktighet, åtminstone ska stödja sig på bevisning som hänför sig till omständigheter som ligger tillräckligt nära i tiden för att det rimligen ska kunna antas att överträdelsen fortsatt oavbrutet mellan två exakta tidpunkter (se dom Trelleborg Industrie och Trelleborg/kommissionen, punkt 215 ovan, EU:T:2013:259, punkt 53 och där angiven rättspraxis).
- 220 I förevarande fall slog kommissionen fast att SLM hade deltagit i överträdelsen under perioden den 10 februari 1997–19 september 2002 (artikel 1 och skälen 862 och 899 i det angripna beslutet samt punkterna 127–131 ovan).

221 Enligt kommissionen var formerna för SLM:s deltagande i kartellen följande:

- SLM deltog i Italien-klubben under perioden den 10 februari 1997–19 september 2002 (skäl 866 i det angripna beslutet samt punkterna 127, 128 och 130 ovan).
- SLM visste eller borde ha vetat, åtminstone från och med den 29 november 1999, att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, som omfattade olika nivåer och vars syfte var att stabilisera SSA-marknaden på paneuropeisk nivå för att undvika en prisnedgång (skälen 649 och 650 i det angripna beslutet samt punkt 129 ovan). Denna kännedom avsåg de olika aspekterna av den enda fortlöpande överträdelsen, inklusive den skandinaviska aspekt som diskuterades vid mötet den 29 november 1999.
- SLM ska hållas ansvarigt för sitt deltagande i Europa-klubben under perioden den 11 september 2000–19 september 2002 (skäl 865 i det angripna beslutet samt punkt 131 ovan).
- De uppgifter som hänför sig till tiden före mötet den 10 februari 1997

222 Redan innan kommissionen hänvisade till mötet den 10 februari 1997, angav den i det angripna beslutet att den hade tillgång till många uppgifter som gjorde att den kunde dra slutsatsen att SLM kände till att Italien-klubben existerade (skäl 474 i det angripna beslutet och punkt 128 ovan).

223 Det framgår dock att ingen av de omständigheter som kommissionen åberopade i det avseendet, sedda för sig eller ens sammantagna, utgör övertygande bevisning.

224 Den första omständighet som kommissionen nämnde i skäl 474 i det angripna beslutet refererar till två uppgifter som anges i en handling som innehåller ITC:s handskrivna anteckningar avseende Italien-klubbens möte den 18 december 1995, under vilket Redaelli, CB, Itas och ITC fastställde de priser som skulle tillämpas från och med år 1996 för varje kvartal. Enligt denna handling och kommissionen tolkning av denna, skulle utomstående företag informeras om dessa nya priser. Det rörde sig om ”utländska/Trame/SLM” eller ”[företrädare för Tréfileurope, Trame och DWK]/SLM” (skäl 429 i det angripna beslutet). Även om denna handling kan användas för att fastställa avsikten hos de fyra största medlemmarna i Italien-klubben (Redaelli, CB, Itas och ITC) att utvidga tillämpningsområdet för deras avtal, krävs annan bevisning för att styrka att denna avsiktsförklaring faktiskt fick effekt och således att åtminstone SLM kände till de nya priser som fastställdes av Redaelli, Itas, CB och ITC. Sådan bevisning saknas i förevarande fall.

225 Den andra omständighet som kommissionen åberopade refererar till tabeller som visar tilldelningen av ton per kund och som anger namnen på de viktigaste leverantörerna på den italienska marknaden år 1997, vilka delades ut på Italien-klubbens möte den 17 december 1996. Enligt vad kommissionen uppgav i skäl 417 i det angripna beslutet ”angavs även företagen Austria Draht, Trame, SLM och DWK i Excel-tabellerna, men kolumnerna med identiteten på deras kunder och den tillåtna försäljningen lämnades tomma”. I skäl 474 i det angripna beslutet påpekade kommissionen också att ”[ä]ven om kolumnerna för SLM inte var ifyllda är det faktum att företaget beaktats i tabellen en indikation på att en diskussion mellan parterna skulle äga rum eller åtminstone var planerad”. Även i detta fall kan, i avsaknad av bevisning som gör det möjligt att fastställa att SLM verkligen var delaktigt i de diskussioner som rörde företaget, ovannämnda handling inte tolkas som att så faktiskt skedde.

226 Den tredje omständighet som kommissionen nämnde i skäl 474 i det angripna beslutet refererar till hänvisningarna till SLM:s fall i ITC:s handskrivna anteckningar avseende mötena i Italien-klubben den 17 (i själva verket den 19) och den 27 januari 1997. Sådana hänvisningar har inte något bevisvärde för att styrka att SLM kände till Italien-klubben även innan företaget började delta i denna. Enbart den omständigheten att medlemmarna i en kartell omnämner ett konkurrerande företag när anteckningar görs eller under ett möte kan nämligen inte räcka för att detta företag ska bli en deltagare i kartellen. I förevarande fall är det dessutom svårt att veta vad uppgifterna om SLM syftar på. Vad beträffar

anteckningarna rörande mötet den 19 januari 1997 – vilka ITC har medgett delvis är oläsliga – tycks uppgiften "SLM/Trame" ha angetts med hänvisning till ett försök att identifiera leverantörerna till en kund, men denna uppgift åtföljs omedelbart av ett frågetecken. Anteckningarna rörande mötet den 27 januari 1997 innehåller flera uppgifter om SLM, men alla dessa är inte begripliga. Den tydligaste tycks vara att SLM föreslog "920" till en kund och att Trame hade gett ett annat erbjudande. I det avseendet ska det dock påpekas att i andra handskrivna anteckningar från ITC avseende januari 1997 (i vilka det också hänvisas till ovannämnda uppgift "920") går det att läsa att kunden San Michele uppgav att "SLM hade skickat den ett skriftligt erbjudande på 940". Denna uppgift gör det möjligt att illustrera det påstående som SLM åberopade i sina inlagor, nämligen att dess konkurrenter, genom gemensamma kunder, kunde få ett stort antal uppgifter om de kvantiteter som sålts och de priser som tillämpats av SLM. Vidare ska det påpekas att det föreslagna priset tycks vara mycket lägre än det pris som medlemmarna i Italien-klubben önskade (vid mötet den 18 december 1995 låg de planerade priserna på mellan 1300 och 1400, och i de handskrivna anteckningarna från ITC av den 27 januari 1997 hänvisas det till Redaellis erbjudanden på 1090).

227 Av det ovan anförda följer att de olika uppgifter som hänför sig till tiden före mötet den 10 februari 1997 och som omnämns i skäl 474 i det angripna beslutet inte gör det möjligt att fastställa att det "finns ... många uppgifter som visar att [SLM] kände till det italienska avtalet sedan den 18 december 1995". I vilket fall som helst höll inte kommissionen SLM ansvarigt för perioden före den 10 februari 1997.

– De uppgifter som avser mötet den 10 februari 1997

228 För att fastställa när SLM:s deltagande i Italien-klubben började, slog kommissionen fast att "[d]en första styrkta tilldelningen av kvoter till SLM skedde vid mötet den 10 februari 1997" (skäl 474 i det angripna beslutet och punkt 128 ovan).

229 I spalten avseende detta möte i bilaga 3 till det angripna beslutet uppgav kommissionen att mötet troligen hölls i Redaellis lokaler i närvaro av företrädare för Redaelli, CB, Itas och ITC. SLM omnämns inte bland deltagarna vid detta möte.

230 Enligt den bevisning som kommissionen anförde i ovannämnda spalt, rörde Italien-klubbens möte den 10 februari 1997 följande frågor:

- "ITC. Handskrivna anteckningar från [A.] rörande mötet om utbyte av uppgifter om de köp som gjorts av de största kunderna och de priser som tillämpats" ("uppgifterna om utbyte av uppgifter").
- "Anteckningar också avseende tilldelningen av kvoter för vissa (namngivna) kunder mellan SLM, å ena sidan, och Redaelli, CB, Tyrsa, ITC/[A.], å andra sidan" och den omständigheten att "dessa uppgifter har lämnats av CB ([C.]) och Itas ([Am.]) vilka själva hade fått uppgifterna om SLM från [Ch.] själv, som är företrädare för SLM" ("uppgifterna om tilldelningen av 'kvoter'").
- "Det hänvisas även till [den person som ansvarade för kontroller]: '[Pr.]: nr 1 Redaelli nr 2 Tréfileurope nr 3 Itas nr 4 CB nr 5 Italcables'" ("uppgiften om den person som ansvarade för kontroller").
- "Det hänvisas dessutom till den omständigheten att Trame ... skulle sälja 930 ton till utlandet ..." (denna upplysning saknar betydelse i förevarande mål).
- "[A. (ITC)] antecknade även telefonnumren till. [K. (Tréfileurope)], [T. (DWK)], [Ch. (SLM)], [C. (CB)] och [Pr.]. Nästa möte 17.2.1997" ("uppgiften om telefonnumret till SLM:s företrädare").

- 231 Dessa uppgifter är hämtade dels från en handling som innehåller ITC:s handskrivna anteckningar rörande det aktuella mötet, dels från den ansökan om förmånlig behandling som ITC ingav den 21 september 2002. Kommissionen har således i det avseendet endast en informationskälla, nämligen ITC, vilket kommissionen själv preciserade som svar på en fråga som tribunalen ställde såsom en åtgärd för processledning.
- 232 Kommissionens påstående i det angripna beslutet, enligt vilket "[SLM:s] deltagande i Italien-klubben från och med den 10 februari 1997 har dock klart fastställts på grundval av den skriftliga bevisningen och flera förklaringar med avseende på ansökan om förmånlig behandling från ITC, Tréfileurope och CB" (skäl 863 i det angripna beslutet och punkt 130 ovan), kan således framstå som osant, eftersom detta endast framgår av den ansökan om förmånlig behandling som ingavs av ITC. De förklaringar som avgavs i samband med Tréfileuropes och CB:s ansökningar om förmånlig behandling och som rör SLM avsåg nämligen inte det datum då företaget började delta i Italien-klubben, utan däri angavs endast att SLM hade deltagit i Italien-klubben. Det framgår dessutom av Redaellis och Tréfileuropes ansökningar om förmånlig behandling att Italien-klubben omfattade två perioder, en första period då klubben endast samlade en kärntrupp bestående av Redaelli, CB, Itas och ITC samt Tréfileurope, och en andra period då andra företag, däribland SLM, anslöt sig till dessa företag.
- 233 På samma sätt är den tolkning som kommissionen, i skäl 474 i det angripna beslutet, gjorde av den bevisning som den åberopade angående Italien-klubbens möte den 10 februari 1997 inte sådan att den skingrar de tvivel som rätten anser föreligger.
- 234 För det första, vad beträffar ordalydelsen i uppgifterna om tilldelningen av kvoter, ska det påpekas att uttrycket "tilldelning av kvoter" som kommissionen använde är tvetydigt, eftersom det är svårt att veta huruvida de kvantiteter som omnämns i ITC:s handskrivna anteckningar vad beträffar SLM och andra leverantörer syftar på kvantiteter som redan har eller ska levereras. I ITC:s ansökan om förmånlig behandling anges i det avseendet att det rörde sig som försändelser som skickats av SLM.
- 235 I förevarande fall kan det inte uteslutas att de diskussioner som ägde rum under mötet den 10 februari 1997 mellan företrädare för Redaelli, CB, Itas och ITC inte syftade till att garantera SLM:s försäljning, ett företag som inte var närvarande vid mötet, utan snarare till att identifiera SLM:s kunder och utvärdera dess relativa betydelse som leverantör till dessa kunder jämfört med medlemmarna i Italien-klubben. Ett sådant antagande gör det för övrigt möjligt att förklara varför uppgifterna om tilldelningen av kvoter är uppdelade i två kolumner, den ena för SLM och den andra för Redaelli, CB, Tyrsa och ITC.
- 236 För det andra, vad beträffar källan till de upplysningar om SLM som anges i uppgifterna om tilldelningen av kvoter, framgår det av skäl 474 i det angripna beslutet att "[i] ITC:s anteckningar anges uttryckligen att CB och ITC hade fått information om SLM:s försäljning [från en företrädare för SLM]". Vid en genomläsning av ITC:s anteckningar, vilka troligen avfattades vid tidpunkten för de aktuella omständigheterna, framstår dock en sådan upplysning inte som lika uppenbar. Det kan endast konstateras att dessa anteckningar börjar med uppgiften "SLM" åtföljd av namnet på en av företagets företrädare med versaler, innan det redogörs för uppgifterna om tilldelningen av kvoter. Det var i ansökan om förmånlig behandling som ITC uppgav att upplysningarna om SLM hade lämnats av företrädarna för CB och Itas, vilka hade uppgett att de fått dessa av ovannämnda företrädare för SLM.
- 237 Det framgår således att SLM indirekt hålls ansvarigt, eftersom det sker på grundval av vad företrädarna för CB och Itas ska ha uppgett till ITC:s företrädare. För att fastställa att detta var riktigt, skulle kommissionen ha kunnat kontrollera med CB och Itas huruvida det som ITC hade uppgett, mer än fem år efter det att händelserna utspelade sig, verkligen motsvarade innehållet i detta möte. Den bevisning som kommissionen förfogar över i förevarande fall räcker inte för att den ståndpunkt som SLM har förespråkats ska anses helt osannolik, då SLM har bestritt att dessa uppgifter kom från bolaget och har hävdats att dessa uppgifter lätt kunde fås från kunder eller konkurrenter (såsom, i ett annat fall, har konstaterats i punkt 226 ovan).

- 238 För det tredje, med hänsyn till de andra uppgifter som återges i ITC:s handskrivna anteckningar, framgår det även att det kan framstå som inkonsekvent att tilldela SLM kvoter utan att samtidigt – såsom dock skedde i fråga om Redaelli, Tréfileurope, CB, Itas och ITC – förvissa sig om att dessa kommer att kontrolleras av den person som ansvarade för kontroller. På samma sätt kan uppgiften om telefonnumret till SLM:s företrädare visserligen tyda på att han kunde komma att kontaktas efter mötet, men den styrker inte detta och kan även förklaras av en eventuell önskan hos medlemmarna i Italien-klubben om att SLM i framtiden skulle ansluta sig, då dessa medlemmar bättre kunde bedöma den roll som denna leverantör hade på den italienska marknaden.
- 239 Slutligen ska det i vilket fall som helst även påpekas att kommissionen, precis som i fråga om den bevisning som hänförde sig till tiden före mötet den 10 februari 1997, inte kan lägga fram någon som helst uppgift som gör det möjligt att styrka att SLM var medvetet om att det deltog i Italien-klubben med hänsyn till de diskussioner som ägde rum mellan klubbens medlemmar rörande SLM:s situation.
- 240 Av det ovan anförda följer att bevisningen avseende mötet den 10 februari 1997, i avsaknad av någon som helst uppgift som kan styrka innehållet, inte är tillräcklig för att det ska anses att SLM:s deltog i Italien-klubben från och med det datumet.
- De uppgifter som hänför sig till tiden efter mötet den 10 februari 1997
- 241 Kommissionen hänvisade även till uppgifter som hänför sig till tiden efter mötet den 10 februari 1997 till stöd för sin bedömning av startdatumet för SLM:s deltagande i Italien-klubben och dess varaktighet (skäl 474 i det angripna beslutet och punkt 128 ovan).
- 242 Närmare bestämt underkände kommissionen i det angripna beslutet flera argument som SLM på nytt har åberopat vid tribunalen. Det rör sig om den rapporterade uppgiften om att SLM fortfarande hyser tvivel, vilket ITC har nämnt i sin ansökan om förmånlig behandling, angående de handskrivna anteckningarna rörande Italien-klubbens möte den 4 mars 1997, argumentet om att det saknas fakturor som utfärdats före år 2000 av den person som ansvarade för kontroller vad beträffar SLM, samt innehållet i en förklaring som Redaelli avgav i sin ansökan om förmånlig behandling av den 20 mars 2003 (skälen 477 och 478 i det angripna beslutet samt punkt 128 ovan).
- 243 Vad beträffar ITC:s påståenden angående de handskrivna anteckningarna rörande Italien-klubbens möte den 4 mars 1997, vid vilket Redaelli, CB, Itas, ITC, Tréfileurope och en anställd hos den person som ansvarade för kontroller var närvarande, uppgav detta företag att ”under mötet informeras tillverkarna om att ... Trame och DWK vill delta och att de kommer nästa gång, medan SLM fortfarande är tveksamt” (Durante l’incontro i produttori vengono informati che ... Trame e DWK vogliono partecipare ed interverranno la prossima volta, mentre la SLM è ancora in dubbio). Enligt kommissionen kan SLM:s tveksamhet naturligtvis inte tolkas som ett avbrott i dess deltagande i Italien-klubben.
- 244 En sådan tolkning kan dock inte uppfylla tribunalens krav, eftersom kommissionen, i detta skede, ännu inte kan styrka att SLM vid den tidpunkten deltog i Italien-klubben. Tvärtom tyder ITC:s ovannämnda påståenden på att SLM i mars 1997 ännu inte hade gett sitt samtycke till att ansluta sig till Italien-klubben.
- 245 SLM:s deltagande i Italien-klubben framgår dock klart av vad som rapporterades från mötet den 15 april 1997, vid vilket en företrädare för SLM deltog och vid vilket det fördes en ”diskussion om Redaellis försäljning till ett visst antal kunder och erbjudanden till kunder från SLM och CB, kunder och försäljningskvoter”, en ”detaljerad översikt över den försäljning som ... SLM ... haft” och en ”diskussion om en tilldelning av kvoter (med angivande av en konkret procentsats) till samma företag” (bilaga 3 till det angripna beslutet).

- 246 På samma sätt framgår det av det som rapporterades i det angripna beslutet från Italien-klubbens möte den 30 september 1997, i närvaro av en företrädare för SLM, att ”fastställandet av försäljningskvoter, minimipriser och kriterier för att fastställa dessa kvoter” nämndes. Mötet den 22 december 1997, avseende vilket det inte har angetts huruvida SLM närvarade, avsåg liknade uppgifter rörande SLM, liksom mötena den 11 januari 1998, den 29 januari 1998, den 1 februari 1998, den 5 mars 1998, den 12 april 1998, den 19 april 1998, den 21 juni 1998, den 3 september 1998, den 27 september 1998, den 15 november 1998, den 29 november 1998, den 14 december 1998, den 20 januari 1999, den 6 februari 1999, den 24 februari 1999, den 11 mars 1999, den 30 mars 1999, den 18 maj 1999, den 15 juni 1999, den 30 juni 1999, den 16 juli 1999, den 7 september 1999, den 5 oktober 1999, den 19 oktober 1999, den 29 november 1999, den 4 december 1999, den 14 december 1999 och den 18 januari 2000, denna gång i rapporterad närvaro av SLM.
- 247 Andra möten som därefter hölls fram till mötet den 16 september 2002 i Milano (Italien) ägde rum i närvaro av en företrädare för SLM och avsåg diskussioner om bland annat kvoterna eller priserna.
- 248 Den omständigheten att det, vid en obestämd tidpunkt år 1998, i en tabell som Tréfileurope innehade hänvisades till tilldelningen av kunder år 1998 med omnämnande av SLM, men utan att det hänvisades till de uppgifter som rör detta företag, såsom det i vederbörlig ordning har redogjorts för i bilaga 3 till det angripna beslutet, kan i det sammanhanget inte påverka den slutsats som går att dra av samtliga ovannämnda uppgifter, nämligen att kommissionen, på ett enligt tribunalen tillräckligt övertygande sätt, styrkte att SLM från och med den 15 april 1997 deltog i diskussioner i Italien-klubben vars syfte var klart konkurrensbegränsande.
- 249 Den omständigheten att den person som ansvarade för kontroller inte lade fram fakturor rörande SLM före år 2000, liksom innehållet i den förklaring som Redaelli avgav i sin ansökan om förmånlig behandling, av vilken det framgår att SLM inte deltog i Italien-klubben från början av klubbens verksamhet, räcker inte heller för att ifrågasätta ovannämnda slutsats.
- 250 Vidare ska det i förbigående påpekas, såsom SLM har gjort gällande, att kommissionen slog fast att detta företag deltog i Europa-klubben endast med avseende på perioden den 11 september 2000–19 september 2002 (skäl 865 i det angripna beslutet och punkt 131 ovan) och att kommissionen slog fast att SLM först från och med den 29 november 1999 visste eller borde ha vetat att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, som omfattade olika nivåer och vars syfte var att stabilisera SSA-marknaden på paneuropeisk nivå för att undvika en prisnedgång (skäl 650 i det angripna beslutet och punkt 129 ovan). Det rör sig nämligen här om uppgifter som gör det möjligt att beskriva den specifika karaktären på SLM:s deltagande i överträdelsen, vilket inte är identiskt med de andra företagens deltagande, vilka – som till exempel Redaelli eller Tréfileurope – deltog under längre tid eller i större omfattning i de olika komponenterna av den enda överträdelsen.
- Slutsats
- 251 Av det ovan anförda följer att SLM:s deltagande i Italien-klubben, i stället för den 10 februari 1997, kan anses styrkt först från och med den 15 april 1997, och deltagandet är därefter även styrkt fram till september 2002.
- 252 Följaktligen ska det angripna beslutet ogiltigförklaras på den punkten och en period på två månader, från den 10 februari till den 14 april 1997, ska minska varaktigheten av den överträdelse som SLM hölls ansvarigt för. Denna period saknar betydelse för den period som beaktades i Ori Martins fall, eftersom det företaget hölls ansvarigt för den överträdelse som SLM begick först från och med den 1 januari 1999.

253 Vad beträffar SLM, ska det även erinras om följande:

- Kommissionen slog fast att detta företag deltog i Europa-klubben endast med avseende på perioden den 11 september 2000–19 september 2002 (skäl 865 i det angripna beslutet och punkt 131 ovan).
- Från och med den 29 november 1999 visste eller borde SLM ha vetat att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, som omfattade olika nivåer och vars syfte var att stabilisera SSA-marknaden på paneuropeisk nivå för att undvika en prisnedgång (skäl 650 i det angripna beslutet och punkt 129 ovan).

254 Dessa omständigheter ska även beaktas vid beräkningen av det bötesbelopp som SLM ålagts, eftersom det framgår att kommissionen inte gjorde någon åtskillnad mellan de olika formerna för SLM:s deltagande i kartellen: endast inom Italien-klubben från april 1997 till slutet av november 1999, därefter på paneuropeisk nivå från december 1999 till september 2002.

255 Konsekvenserna av det ovan anförda för fastställandet av bötesbeloppet kommer att bedömas nedan, inom ramen för utövandet av tribunalens obegränsade behörighet.

d) Den andel av försäljningsvärdet som fastställs som tillägg

Parternas argument

256 SLM och Ori Martin har åberopat samma argument som dem som anförts i fråga om bedömningen av överträdelsens allvar vad beträffar åläggandet av det tilläggsbelopp som föreskrivs i punkt 25 i 2006 års riktlinjer. Det finns inte något kriterium som gör det möjligt att förstå valet att höja bötesbeloppet med 19 procent av SLM:s försäljningsvärde. Detta val ska underkännas, särskilt med hänsyn till SLM:s inskränkta roll. En försvårande omständighet som är knuten till enbart den avskräckande verkan skulle i allmänhet vara oskälig och kan likställas med en andra sanktion för samma handling. Vidare strider det mot principen om likabehandling att fastställa en identisk procentsats för samtliga företag som beslutet är riktat till, med undantag av Fundia, Socitrel, Fapricela och Proderac, oberoende av deras inblandning och deras egen roll.

257 Kommissionen har bestritt dessa argument. I förevarande fall anpassade den endast grundbeloppet för böterna med hänsyn till den horisontella karaktären på den kartell som skulle beivras och således dess särskilda allvar, oberoende av storleken på den rättsstridiga fördel som erhållits. Några dubbla sanktioner tillämpades inte.

Tribunalens bedömning

258 I punkt 25 i 2006 års riktlinjer anges följande:

”[K]ommissionen [ska], oavsett varaktigheten av företagets överträdelse, höja grundbeloppet med ett belopp på mellan 15 och 25 % av försäljningsvärdet ... för att avskräcka företagen från att över huvud taget delta i horisontella avtal om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar. Kommissionen kan lägga till ett sådant belopp även vid andra typer av överträdelser. När kommissionen fastställer hur stor andel av försäljningsvärdet som skall beaktas i ett enskilt ärende tar den hänsyn till en rad faktorer, särskilt de som anges i punkt 22 [i 2006 års riktlinjer].”

259 I förevarande fall framgår det av det angripna beslutet att kommissionen, efter att ha erinrat om innehållet i ovannämnda bestämmelse i skäl 957, i skäl 962 slog fast att ”[m]ed beaktande av omständigheterna i det aktuella fallet och i synnerhet de faktorer som diskuterats i avsnitt 19.1.3

[rörande överträdelsens allvar], ska slutsatsen dras att ett tilläggsbelopp på 16 procent av försäljningsvärdet för Fundia, 18 procent för Socitrel, Fapricela och Proderac och 19 procent för alla de andra företagen [däribland SLM] är lämpligt”.

- 260 Tribunalen konstaterar att den överträdelse som SLM deltog i kännetecknas av horisontella avtal om fastställande av priser, uppdelning av marknaden och produktionsbegränsningar, vilka är de mest skadliga för konkurrensen inom unionen. Kommissionen har angett att i ett sådant fall ska den, för att avskräcka företagen från att begå nya överträdelser, höja grundbeloppet med ett belopp på mellan 15 och 25 procent av försäljningsvärdet, vilket den gjorde i förevarande fall genom att fastställa detta belopp till 19 procent vad beträffar SLM.
- 261 Ett sådant resonemang, vilket det har redogjorts för på förhand, kan inte anses vara oskäligt eller likställas med en andra sanktion, eftersom det endast återger de omständigheter som kommissionen avser att beakta när den fastställer bötesbeloppet. Kommissionen har i det avseendet inte överskridit de gränser som föreskrivs i de konkurrensregler som gäller företag och som fastställs i artikel 101 FEUF och i artikel 23 i förordning nr 1/2003 om tillämpning av dessa konkurrensregler, genom att ange att den, vid fastställandet av grundbeloppet för böterna, anser att det i böterna bör ingå ett särskilt belopp som inte är beroende av överträdelsens varaktighet och som har till syfte att avskräcka företagen från att begå nya överträdelser.
- 262 Precis som vid bedömningen av överträdelsens allvar för att fastställa grundbeloppet för böterna, avser de omständigheter som kommissionen beaktade i detta skede av sin analys överträdelsen i allmänhet. Det är först i ett senare skede som kommissionen ska justera grundbeloppet för att ta hänsyn till eventuella förmildrande omständigheter, däribland den inskränkta roll som sökandena har gjort gällande.
- 263 Då SLM inte har lagt fram någon uppgift som kan kullkasta kommissionens resonemang angående överträdelsens art, de berörda företagens sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och huruvida överträdelsen genomförts, vilka utgör de olika omständigheter som beaktades i det avseendet i det angripna beslutet, ska det således anses att kommissionen inte kan kritiseras för att den anser att det i grundbeloppet för böterna bör ingå ett särskilt belopp som inte är beroende av överträdelsens varaktighet.
- 264 Även om kommissionen inte har gett någon särskild motivering vad beträffar den andel av försäljningsvärdet som användes för att fastställa tilläggsbeloppet, räcker i det avseendet enbart hänvisningen till analysen av de faktorer som användes för att bedöma allvaret. Slutsatserna vad gäller prövningen av motiveringen av den andel som beaktades för att fastställa försäljningsvärdet i syfte att bedöma överträdelsens allvar gäller även när det är fråga om att bedöma den motivering som getts för att motivera den andel som beaktats för att fastställa tilläggsbeloppet i avskräckande syfte (se, för ett liknande resonemang och analogt, dom av den 11 juli 2013, Ziegler/kommissionen, C-439/11 P, REU, EU:C:2013:513, punkt 124).
- 265 Av det ovan anförda följer att tribunalen inte kan godta sökandenas anmärkningar vad beträffar den omständigheten att kommissionen beaktar ett tilläggsbelopp när den fastställer grundbeloppet för böterna enligt 2006 års riktlinjer.

4. De omständigheter som ska beaktas för att justera grundbeloppet

- 266 Med hänvisning till de omständigheter som beaktas för att justera grundbeloppet för böterna, ska tribunalen pröva följande anmärkningar: dels de argument avseende de förmildrande omständigheterna som har åberopats av SLM och av Ori Martin, dels de argument avseende beviljandet av förmånlig behandling som har åberopats av SLM.

a) De förmildrande omständigheterna

Parternas argument

267 SLM och Ori Martin har hävdat att kommissionen gjorde en oriktig bedömning när den inte ansåg att det i SLM:s fall förelåg några förmildrande omständigheter i den mening som avses i punkt 29 i 2006 års riktlinjer. I det avseendet har SLM åberopat att dess marknadsandelar i Europa och i Italien var små (3 procent respektive 10 procent), att företaget deltog i överträdelsen i ett sent skede och i en begränsad omfattning och att det erkände en stor del av de påtalade omständigheterna några dagar efter inspektionen. SLM har alltid betraktats som en "outsider" av de övriga deltagarna i överträdelsen på grund av dess aggressiva affärsmetoder. Vidare deltog inte SLM vid de flesta hemliga möten och företaget redovisade betydande förluster på grund av sitt beteende och de repressalier som det medförde från de företag som deltog i överträdelsen sedan år 1995. Ori Martin har hävdat att kommissionen inte beaktade att SLM deltog i överträdelsen först i ett senare skede och i begränsad omfattning.

268 Kommissionen har bestritt dessa argument.

Tribunalens bedömning

269 I punkt 29 i 2006 års riktlinjer anges följande:

"Grundbeloppet kan sänkas om kommissionen konstaterar att det finns förmildrande omständigheter, till exempel följande:

- Det berörda företaget kan visa att det upphörde med överträdelsen omedelbart efter kommissionens första åtgärder. Detta gäller dock inte hemliga avtal eller åtgärder (särskilt karteller).
- Det berörda företaget kan visa att överträdelsen har begåtts av oaktsamhet.
- Det berörda företaget kan visa att dess deltagande i överträdelsen har varit mycket begränsat, eftersom företaget under den tid då det var ... bundet av de otillåtna avtalen i realiteten undvek att tillämpa dem genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden. Att ett företag har deltagit i en överträdelse under en kortare period än de andra företagen betraktas inte som någon förmildrande omständighet, eftersom kommissionen redan tagit hänsyn till detta när den fastställt grundbeloppet.
- Företaget samarbetar med kommissionen i en omfattning som går utöver tillämpningsområdet för tillkännagivandet om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden, samt företagets lagstadgade skyldighet att samarbeta.
- Företagets konkurrensbegränsande beteende har godkänts eller uppmuntrats av de offentliga myndigheterna eller lagstiftningen."

270 I förevarande fall har SLM åberopat tre typer av argument för att hävda att kommissionen borde ha beaktat en eller flera förmildrande omständigheter vid fastställandet av bötesbeloppet. Det rör sig, för det första, om den omständigheten att företagets marknadsandelar i Europa och i Italien var små, för det andra, om dess samarbete med kommissionen och, för det tredje, om dess obetydliga roll inom kartellen vad gäller både varaktigheten av dess deltagande och innehållet i detta. Sistnämnda argument har även åberopats av Ori Martin.

- 271 Vad beträffar argumentet om SLM:s obetydliga marknadsandelar vad beträffar de olika europeiska stater som påverkades av överträdelsen (uppskattade till mindre än 3 procent) och Italien (uppskattad till mindre än 10 procent), påpekar tribunalen att den omständigheten att ett sådant argument inte uttryckligen uppräknas bland de förmildrande omständigheter som kan komma att beaktas för att fastställa bötesbeloppet inte räcker för att utesluta att det eventuellt är relevant. I punkt 29 i riktlinjerna anges endast, upplysningsvis och inte uttömmande, vissa förmildrande omständigheter som kan komma att beaktas, vilket framgår av uttrycket "till exempel följande" som används däri (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 oktober 2011, Aragonesas Industrias y Energía/kommissionen, T-348/08, REU, EU:T:2011:621, punkterna 279 och 280).
- 272 I förevarande fall kan dock inte kommissionen kritiseras för att den inte beaktade SLM:s små marknadsandelar för att bevilja en nedsättning av bötesbeloppet på grund av förmildrande omständigheter.
- 273 Metodiskt sett ska det först framhållas att kommissionen beaktade SLM:s relativa betydelse inom SSA-sektorn vid fastställandet av bötesbeloppet, eftersom den använde företagets försäljningsvärde som den aktuella överträdelsen avsåg som utgångspunkt för sin beräkning.
- 274 Nivån på de marknadsandelar som SLM har angett är inte heller i sig obetydlig. Denna nivå ska även jämföras med nivån på de marknadsandelar som innehades av samtliga deltagare i överträdelsen, vilken motsvarade ungefär 80 procent av försäljningen av SSA inom EES, med Italien som det land med den högsta SSA-konsumtionen, och efterfrågestrukturen, vilken var mycket varierande och bestod av ett mycket litet antal stora kunder (skälen 98–102 i det angripna beslutet och punkterna 14–16 ovan).
- 275 Vidare ska det konstateras att SLM inte har åberopat några uppgifter som kan styrka på vilket sätt nivån på dess marknadsandelar i Europa eller i Italien, i sig, motiverar en nedsättning av grundbeloppet för böterna på grund av förmildrande omständigheter.
- 276 Eftersom det inte har anförts några argument med den innebörden, kan kommissionen inte kritiseras för att den inte frågade sig huruvida SLM:s små marknadsandelar kunde motivera att den särskilt beaktade dessa, såsom en förmildrande omständighet, vid fastställandet av bötesbeloppet.
- 277 Tribunalen kan således inte godta argumentet att det var nödvändigt att beakta att SLM:s marknadsandelar var små, såsom en förmildrande omständighet som kommissionen borde ha konstaterat förelåg enligt punkt 29 i 2006 års riktlinjer.
- 278 Vad beträffar argumentet om samarbetet med kommissionen, har SLM erinrat om att företaget erkände att det deltagit i ett stort antal av de påtalade omständigheterna några dagar efter inspektionen, vilket kommissionen inte har bestritt.
- 279 Det ska erinras om att kommissionen, såsom har angetts i det angripna beslutet, anser att det förhållandet att de faktiska omständigheterna inte har bestritts inte i sig räcker för att motivera en nedsättning av bötesbeloppet på grund av förmildrande omständigheter. Kommissionen påpekade apropå att den inte längre är bunden av sin tidigare praxis i det avseendet och att den nedsättning för att företaget inte har bestritt de faktiska omständigheterna som föreskrevs i kommissionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) senare övergavs (skäl 1009 i det angripna beslutet).
- 280 Tribunalen konstaterar att SLM:s erkännande av en del av de faktiska omständigheter som lades företaget till last i vilket fall som helst inte är sådant att det underlättar kommissionens arbete att fastställa överträdelsen. Den aktuella delen motsvarar nämligen perioden 1999–2002, avseende vilken kommissionen redan förfogade över flera informationskällor och ett mycket stort antal bevis, vilka beslagtogs bland annat vid de inspektioner som genomfördes i september 2002. SLM:s erkännande av

de aktuella faktiska omständigheterna har således inte haft någon inverkan på konstaterandet av överträdelsen i förhållande till SLM eller i förhållande till andra företag som var inblandade i överträdelsen.

281 Tribunalen kan således inte godta argumentet att det var nödvändigt att beakta SLM:s erkännande av en del av de faktiska omständigheter som lades företaget till last, såsom att en förmildrande omständighet som kommissionen borde ha konstaterat förelåg enligt punkt 29 i 2006 års riktlinjer.

282 Det framgår av handlingarna i målet att de uppgifter som SLM översände till kommissionen i sin skrivelse av den 25 oktober 2002 eller därefter i sitt svar på meddelandet om invändningar inte har haft någon inverkan på konstaterandet av överträdelsen. Uppgifterna om Europa-klubbens utvidgning under perioden september 2000–september 2002 kommer huvudsakligen från andra källor.

283 Vad beträffar argumentet om SLM:s obetydliga roll i överträdelsen, både vad gäller dess varaktighet och dess innehåll, ska det genast påpekas att den begränsade varaktigheten av SLM:s deltagande i överträdelsen redan har beaktats vid fastställandet av grundbeloppet för böterna, vilket tar hänsyn till varaktigheten av varje företags deltagande i överträdelsen.

284 I 2006 års riktlinjer har kommissionen slagit fast att den omständigheten ”[a]tt ett företag har deltagit i en överträdelse under en kortare period än de andra företagen betraktas inte som någon förmildrande omständighet, eftersom kommissionen redan tagit hänsyn till detta när den fastställt grundbeloppet”.

285 Även om det inte kan uteslutas att en betydande skillnad vad gäller varaktigheten av de olika berörda företagens deltagande i vissa fall kan beaktas som en förmildrande omständighet, är så inte fallet här. I förevarande fall deltog nämligen SLM i Italien-klubben under flera år och det skedde med full kännedom om omständigheterna. Detta deltagande är tillräckligt betydande i sin varaktighet för att visa att det inte alls var nödvändigt för kommissionen att beakta varaktigheten av SLM:s deltagande i överträdelsen som en förmildrande omständighet.

286 Vad beträffar det påstått begränsade innehållet i SLM:s deltagande i överträdelsen och den inverkan som detta borde ha på fastställandet av det bötesbelopp som detta företag har ålagts, är parterna oeniga om vilken betydelse som ska tillmätas de uppgifter som har lagts fram i det avseendet.

287 Det framgår av punkt 29 i 2006 års riktlinjer att kommissionen, för att konstatera att det finns en sådan förmildrande omständighet, i princip ska be det berörda företaget att ”visa att dess deltagande i överträdelsen har varit mycket begränsat, eftersom företaget under den tid då det var ... bundet av de otillåtna avtalen i realiteten undvek att tillämpa dem genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden”.

288 Tidigare ansåg kommissionen att ett företag som haft en ”uteslutande passiv eller efterföljande roll i genomförandet av överträdelsen” kunde beviljas en nedsättning av grundbeloppet på grund av förmildrande omständigheter (se punkt B.3 i 1998 års riktlinjer).

289 Enligt SLM uppfyller dess deltagande i kartellen dessa definitioner. I förevarande fall har detta företag åberopat sina aggressiva affärsmetoder, de förluster som dess beteende orsakade till följd av repressalierna, den omständigheten att andra företag som deltog i överträdelsen inte uppfattade företaget, åtminstone fram till år 2000, som en medlem i kartellen och den omständigheten att SLM inte hade deltagit vid de flesta hemliga mötena.

290 Kommissionen anser att företagets deltagande inte uppfyller ovannämnda definitioner.

291 Kommissionen angav således följande i skäl 990 i det angripna beslutet, i samband med prövningen av argumenten avseende den ”obetydliga och/eller passiva rollen”:

”SLM har fortlöpande och regelbundet deltagit i och bidragit till förfaranden för fastställande av kvoter, tilldelning av kunder och fastställande av priser samt utbyte av känsliga affärsuppgifter vid mer än 100 möten i Italien-klubben under åren 1997–2002 ... I motsats till vad SLM har hävdad, bekräftar dessutom ITC och Tréfileurope, liksom CB, att SLM har deltagit i kartellen ... SLM:s roll i kartellen kan således varken betecknas som mycket begränsad eller uteslutande passiv och obetydlig.”

292 En prövning av de olika bevis som kommissionen åberopade, i synnerhet de uppgifter som anges i bilaga 3 till det angripna beslutet vad beträffar mötet den 15 april 1997, vilket ägde rum i närvaro av en företrädare för SLM och vars innehåll ITC och Tréfileurope refererade till, visar att SLM uppfattades som en aktör inom kartellen långt före år 2000.

293 Vidare framgår det, såsom även följer av det angripna beslutet, att SLM deltog vid ett stort antal hemliga möten, vilket är tillräckligt för att anse att dess deltagande inte kan betecknas som uteslutande passivt och obetydligt eller som mycket begränsat.

294 Kommissionen har dessutom angett i skälen 1015–1022 i det angripna beslutet, vid prövningen av argumenten rörande ”undvikandet av en tillämpning/mycket begränsad roll”, att SLM, precis som andra företag, hade hävdad att det inte hade genomfört de hemliga avtalen eller stört kartellen genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden. Till stöd för detta påstående har det uppgetts att SLM ingav flera fakturor och att det ökade sin omsättning.

295 Som svar påpekade kommissionen följande:

— ”majoriteten av den bevisning som har ingetts består huvudsakligen av uppgifter som endast vitsordas av det företag som ingett dessa” (skäl 1018 i det angripna beslutet),

— ”[i] vilket fall som helst bevisar punktvist fusk i fråga om fastställda priser och/eller tilldelade kunder inte i sig att en deltagare inte har genomfört de hemliga avtalen. Interna konflikter, rivalitet och fusk är utmärkande för alla karteller, i synnerhet de som har pågått under lång tid ... Den omständigheten att ett företag inte har iakttagit vissa avtal betyder således inte att företaget inte har tillämpat något hemligt avtal och att det har betett sig på ett helt konkurrensinriktat sätt på marknaden” (skäl 1018 i det angripna beslutet), och

— ”tillämpningen av de hemliga avtalen säkerställdes genom ett kontrollsystem ... och de mycket frekventa kartellmötena mellan konkurrenter under vilka konfidentiella uppgifter regelbundet utbyttes, vilket gjorde det möjligt för deltagarna att jämföra sina siffror och komma överens om och/eller revidera kvoter, priser och tilldelningen av kunder. Det är utrett att ... SLM ..., i likhet med alla andra företag som detta beslut är riktat till, deltog regelbundet i möten under vilka man diskuterade och kontrollerade priserna, kvoterna och kunderna ... Vidare, vad beträffar ... SLM ..., hänvisas det till kontrollen av [dess] försäljning som utfördes av [en] extern revisor ...” (skäl 1019 i det angripna beslutet).

296 Sammanfattningsvis anser kommissionen att ”det står klart att ingen av deltagarna har visat att den i realiteten har undvikit att tillämpa de otillåtna avtalen genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden eller att den i varje fall tydligt och i betydande omfattning har åsidosatt skyldigheterna att genomföra kartellen så till den grad att kartellens själva funktion har störts” och att ”[f]öljaktligen kan det inte anses föreligga någon förmildrande omständighet på grundval av undvikandet av en tillämpning eller en mycket begränsad roll” (skäl 1022).

- 297 Det ska dock påpekas att även om det faktiskt framgår av handlingarna i målet att SLM deltog regelbundet i hemliga möten och att företaget omfattades av en kontrollmekanism, är det av betydelse att ta reda på om SLM, efter dessa möten och trots kontrollmekanismen, betedde sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden eller ej, såsom det har hävdats. Kommissionens resonemang är således inte övertygande när den underkänner SLM:s argument med motiveringen att det framgår av handlingarna i målet att detta företag deltog i överträdelsen.
- 298 Det argument som avser bristen på "bekräftelse" av de uppgifter som SLM lämnade kan inte heller räcka för att helt underkänna värdet av dessa uppgifter. Om kommissionen hyste minsta tvivel om äktheten eller sanningshalten i de uppgifter som kan utläsas av de fakturor som överlämnades av SLM eller den påstått ökade omsättningen, hade den möjlighet att begära ytterligare upplysningar från SLM eller göra en egen utredning av dessa uppgifter.
- 299 Tribunalen konstaterar dock att det framgår av bedömningen av dessa fakturor och av parternas yttranden i det avseendet vid förhandlingen att dessa fakturor inte var särskilt många till antalet och avsåg endast en mycket kort tidsperiod, nämligen början av november 2001. Det är således inte relevant att åberopa dessa handlingar för att hävda att SLM, under den period då företaget anslöt sig till de otillåtna avtalen, i realiteten hade undvikit att tillämpa avtalen genom att bete sig på ett konkurrensinriktat sätt på marknaden. I förevarande fall är det således befogat av kommissionen att erinra om att "punktvist fusk" i allmänhet inte i sig bevisar att en deltagare inte har genomfört de hemliga avtalen.
- 300 Vidare har SLM inte lagt fram några som helst bevis för sitt påstående att företaget uppfattades som en "outsider" av de övriga deltagarna i överträdelsen på grund av dess aggressiva affärsmetoder och att företaget därför blev föremål för repressalier från de övriga kartelldeltagarnas sida. Sådana påståenden kan därför inte beaktas.
- 301 Argumentet om att det var nödvändigt för kommissionen, med hänsyn till de handlingar som ingavs under det administrativa förfarandet, att slå fast att SLM:s deltagande i överträdelsen var mycket begränsat, i den mening som avses i punkt 29 i 2006 års riktlinjer, kan således inte godtas.
- 302 Av det ovan anförda följer att tribunalen inte kan godta sökandenas anmärkningar avseende de olika argument som åberopats för att visa att det fanns förmildrande omständigheter, i den mening som avses i punkt 29 i 2006 års riktlinjer.

b) De förklaringar som avgavs i samband med ansökan om förmånlig behandling

Erinran om det angripna beslutet

- 303 Kommissionen har angett följande i det angripna beslutet:

"(1126)

SLM har begärt nedsättning av böterna för att det lämnade uppgifter som var komprometterande för företaget i sitt svar på kommissionens första begäran om upplysningar, vilket är mer långtgående än ett vanligt samarbete. Företaget har även hävdats att det inte kunde lämna fler uppgifter på grund av att det vid denna tidpunkt inte kunde avgöra vilka bevis som kommissionen redan förfogade över och att dess roll i överträdelsen var obetydlig. Slutligen har SLM hävdats att kommissionen använde företagets förklaringar för att bekräfta sina egna slutsatser.

(1127)

Kommissionen upprepar att de uppgifter som inges måste tillföra ett betydande mervärde för att motivera en nedsättning av böterna enligt meddelandet om förmånlig behandling. Att uppgifterna är komprometterande för företaget självt eller den omständigheten att kommissionen hänvisar till dessa

uppgifter när den beskriver kartellen är således inte avgörande. När företaget ansöker om förmånlig behandling förväntas det dessutom att lämna alla relevanta uppgifter som det har till kommissionen och företaget har större chans att beviljas en förmånlig behandling om det handlar skyndsamt. Den omständigheten att SLM inte kunde lämna fler uppgifter därför att det inte kände till vilka bevis som kommissionen redan förfogade över är således inte relevant.

(1128)

Vad beträffar det betydande mervärdet av SLM:s bidrag, begärde företaget den 30 oktober 2002 en nedsättning av böterna samtidigt som den besvarade en begäran om upplysningar från kommissionen. I sitt svar har SLM bekräftat att det självt deltagit i fyra typer av möten, nämligen mötena med Esis [Eurostress Information Service, med säte i Düsseldorf], mötena mellan italienska tillverkare på ledningsnivå under åren 1999–2002, mötena mellan europeiska tillverkare på ledningsnivå/affärsavdelningsnivå under år 2001 och mötena mellan italienska tillverkare på säljarnivå under åren 1999–2002. Företagets beskrivning av dessa möten följde dock redan av befintlig bevisning och dess förklaringar var vaga.

(1129)

Vad beträffar Europa-klubbens utvidgning, har SLM på samma sätt förklarat att möten ägde rum under år 2001 mellan europeiska och italienska tillverkare för att förhandla om ett status quo för italiensk export på den europeiska marknaden. Företaget har uppgett att det deltog i tre av dessa möten och det har ingett protokollet från två möten, särskilt mötet den 4 september 2001 (i vilket det hänvisas till strävan att bibehålla status quo för italiensk export och att uppnå en prisstabilisering) som omnämns flera gånger i meddelandet om invändningar. Flera uppgifter som härrör från tidigare källor styrker dock att detta möte och andra möten hölls och hade samma syfte. De uppgifter som SLM har lämnat tillför således inte något betydande mervärde.”

Parternas argument

304 SLM har gjort gällande att kommissionen gjorde en oriktig bedömning när den inte beviljade företaget en nedsättning av bötesbeloppet med anledning av samarbetet under det administrativa förfarandet. I synnerhet har SLM gjort gällande att det, med hänsyn till sin underordnade roll i överträdelsen, inte kunde veta, när det beslutade att samarbeta, vilka uppgifter som kommissionen redan hade tillgång till, för att kunna bedöma om de svar som lämnades hade ett mervärde eller ej. Det vore befogat av kommissionen att anföra som invändning mot företaget att de förhållanden och omständigheter som medgetts saknar mervärde om det kunde visas att detta företag kände till förhållanden och omständigheter som på andra vägar togs in i akten i ärendet av kommissionen. Så var inte fallet när SLM till kommissionen uppgav att det hade förekommit inte mindre än fyra typer av möten mellan SSA-tillverkarna, nämligen inom ramen för Eurostress Information Service (Esis, en yrkesorganisation för SSA-tillverkare i Europa), mellan europeiska tillverkare, mellan enbart de italienska tillverkarna, på ledningsnivå eller säljarnivå. SLM angav deltagarna, platserna, varifrån kallelserna kom och innehållen i dessa möten (skäl 1128 i det angripna beslutet). Dessa förklaringar användes i meddelandet om invändningar för att stödja vissa slutsatser (se punkterna 191 och 242 i meddelandet om invändningar, *bilaga 3 till ansökan*), vilket inte skulle ha kunnat ske om dessa förklaringar saknade värde.

305 Kommissionen har hävdatt att SLM inte förtjänade någon nedsättning av bötesbeloppet, eftersom detta företag inte hade lämnat några uppgifter som hade ett betydande mervärde. En nedsättning av det bötesbelopp som SLM ålades skulle dessutom vara olämplig med hänsyn till dess beräknande beteende och vagheten i de uppgifter som lämnades.

Tribunalens bedömning

306 I förevarande fall ska det påpekas att Bundeskartellamt den 9 januari 2002 överlämnade handlingar till kommissionen i vilka det påpekades att det förelåg en överträdelse av artikel 101 FEUF avseende SSA.

307 Redan den 19 juli 2002, det vill säga till och med före de undersökningar som genomfördes den 19 och den 20 september 2002, hade kommissionen beviljat DWK villkorlig immunitet som svar på en ansökan om detta som ingavs den 18 juni 2002. Efter dessa inspektioner ingav flera företag ansökningar om förmånlig behandling av kommissionen i utbyte mot att de samarbetade med kommissionen, bland annat ITC redan den 21 september 2002, men även Redaelli den 21 oktober 2002 och Nedri den 23 oktober 2002.

308 I det angripna beslutet angav kommissionen att ITC beviljades en nedsättning av böterna med 50 procent för att det var det första företaget som uppfyllde kraven i punkt 21 i 2002 års meddelande om förmånlig behandling. Det påpekades särskilt att ITC hade lämnat viktiga upplysningar om Italien-klubben och de paneuropeiska uppgörelserna. Kommissionen angav även att Nedri beviljades en nedsättning av böterna med 25 procent för att det var det andra företaget som uppfyllde ovannämnda krav. Andra företag, som ArcelorMittal Wire France, ArcelorMittal, ArcelorMittal Fontaine, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal España, Emesa/Galycas och WDI, beviljades nedsättning av böterna med 20 eller 5 procent. De ansökningar som ingavs av Tycsa, Redaelli och SLM avslogs däremot.

309 Samtidigt som SLM besvarade den begäran om upplysningar som överlämnades i samband med inspektionen, ingav detta företag den 25 oktober 2002 en begäran om att få komma i åtnjutande av 2002 års meddelande om förmånlig behandling, vilken registrerades vid kommissionen den 30 oktober 2002. Därefter ingav SLM, i sitt svar på meddelandet om invändningar, annan bevisning till kommissionen.

310 Det framgår dock att de uppgifter som SLM lämnade endast var av relativ nytta för kommissionen, vilken, till följd av inspektionerna eller tack vare särskilt ITC:s samarbete, redan förfogade över många uppgifter för att styrka de olika delar av överträdelsen i fråga om vilka SLM lade fram uppgifter. Uppgifterna om Europa-klubbens utvidgning under perioden september 2000–september 2002 kommer huvudsakligen från andra företag än SLM eller, om SLM omnämns, från ett flertal andra företag som också omnämns, vars bidrag föregick SLM:s bidrag (skäl 265 och följande skäl i det angripna beslutet).

311 Det följer av det ovan anförda att tribunalen inte kan godta SLM:s anmärkningar om att det var nödvändigt att bevilja företaget en nedsättning av bötesbeloppet för att belöna dess samarbete vid fastställandet av överträdelsen.

5. Beaktande av SLM:s särskilda situation

312 SLM och Ori Martin har flera gånger inom ramen för sina resonemang gjort gällande att kommissionen inte vederbörligen beaktade särdragen i SLM:s situation. Enligt sökandena började detta företags deltagande i kartellen inte bara i ett sent skede utan var även av begränsad omfattning, vilket kommissionen borde ha beaktat, i något skede, vid fastställandet av bötesbeloppet. Kommissionen fastställde dock inte sanktionen individuellt, eftersom den formel som användes för att fastställa bötesbeloppet var densamma som användes för att ålägga de företag böter som, i likhet med Redaelli, deltog i samtliga aspekter av överträdelsen och under hela dess varaktighet.

313 I förevarande mål ska tribunalen pröva huruvida kommissionen gjorde en korrekt bedömning av omständigheterna i detta fall, genom att ålägga SLM ett bötesbelopp på 19,8 miljoner euro före tillämpningen av den lagstadgade gränsen på 10 procent, ett belopp som särskilt beräknades med beaktande av SLM:s hela SSA-försäljning inom EES, den objektiva svårighetsgraden av överträdelsen som sådan, varaktigheten av SLM:s deltagande i Italien-klubben från och med ett möte vid vilket SLM inte närvarade, och utan att framhålla någon som helst förmildrande omständighet (se punkt 134 ovan).

314 Såsom framgår av rättspraxis och i enlighet med principen om rätt till ett effektivt domstolsskydd, i vilken proportionalitetsprincipen och principen om att påföljder ska vara individuella ingår (se punkterna 138–142 ovan), ska nämligen böterna fastställas med beaktande av uppgifter som avser inte bara överträdelsen som sådan utan även det faktiska deltagandet av det företag som bötfälls för denna överträdelse. Kommissionen, eller åtminstone tribunalen, ska således se till att påföljden fastställs individuellt i förhållande till överträdelsen med beaktande av den särskilda situation som SLM befinner sig i inom ramen för den enda överträdelse som kommissionen beskrev i det angripna beslutet.

Det sätt på vilket SLM deltog i Italien-klubben

315 Beträffande delaktigheten i Italien-klubben ska, vid bedömningen av den sanktionsåtgärd SLM ska åläggas, hänsyn tas till tre faktorer, mot bakgrund av det som har angetts ovan avseende de uppgifter som kommissionen beaktade för att fastställa bötesbeloppet.

316 För det första, såsom kommissionen har gjort gällande, har de avtal som ingicks i Italien-klubben en geografisk räckvidd som sträcker sig utanför Italien. Förutom klubbens italienska aspekt har den även möjliggjort för ett visst antal företag, nämligen kärntruppen bestående av Redaelli, CB, ITC och Itas (verksamma i Italien) samt Tréfileurope (verksamt i Italien och övriga Europa), men även SLM, att samordna de italienska företagens exportsatsningar och, i överensstämmelse därmed, skapa en gemensam policy som svar på de försök som tillverkare i andra europeiska länder gjort (såsom Tycsa, Nedri och DWK som ibland ingrep i Italien-klubben) att begränsa dessa satsningar genom att erbjuda de italienska tillverkarna exportkvoter i övriga delar av Europa.

317 Det ska emellertid konstateras att under hela den period då SLM endast deltog i denna komponent av överträdelsen (från den 10 februari 1997 till den 10 september 2000 enligt kommissionen), avsåg de diskussioner som fördes i dess närvaro inte Österrike, och om de avsåg Tyskland och Frankrike, gjorde de det vid tidpunkter då SLM inte, eller ännu inte, sålde SSA i dessa stater. Dessa särdrag måste beaktas vid fastställandet av hur stort bötesbelopp SLM ska åläggas.

318 För det andra, vad beträffar varaktigheten av SLM:s deltagande i Italien-klubben, kan detta deltagande inte anses ha börjat den 10 februari 1997, vilket kommissionen har slagit fast, utan ska senareläggas till den 15 april 1997 för att uppfylla de beviskrav som ställs för att styrka deltagandet i en överträdelse. Detta ska även beaktas vid fastställandet av bötesbeloppet.

319 För det tredje, vad beträffar omfattningen av SLM:s deltagande i Italien-klubben, ska det påpekas att kommissionen i det angripna beslutet slog fast att SLM, från och med den 29 november 1999, visste eller borde ha vetat att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, som omfattade olika nivåer och vars syfte var att stabilisera SSA-marknaden på paneuropeisk nivå för att undvika en prisnedgång (skäl 650 i det angripna beslutet och punkt 129 ovan). Det var således först i ett senare skede jämfört med övriga företag som SLM fick kännedom om den enda överträdelse som kommissionen har lagt företaget till last.

320 Detta särdrag, vilket omnämndes i det angripna beslutet, ska även beaktas vid fastställandet av bötesbeloppet, eftersom det särskiljer SLM:s situation från situationen för de andra bötfällda företagen i förevarande mål, som till exempel Redaelli, vilka deltagit i Italien-klubben sedan starten eller hade kännedom om samtliga aspekter av den enda överträdelsen. Det ska dock påpekas att SLM:s situation även skiljer sig betydligt från situationen för de tre företag i fråga om vilka kommissionen beaktade att de sent fick kännedom om överträdelsens paneuropeiska dimension. Socitrel, Proderac och Fapricela, vilka agerade inom ramen för Spanien-klubben, fick i förevarande fall kännedom om den samlade planen först i maj 2001, och inte som SLM i november 1999. Det ska även noteras att SLM inte bara hade kännedom om överträdelsens paneuropeiska dimension, utan att företaget därefter även deltog fullt ut i denna.

Det sätt på vilket SLM deltog i Europa-klubben och i de andra uppgörelserna

- 321 Det har inte bestritts att SLM inte deltog i Sydavtalet, i Spanien-klubben, i samordningen med avseende på kunden Addtek eller i Zürich-klubben som var föregångare till Europa-klubben.
- 322 Vad beträffar Europa-klubben ska det erinras om att SLM:s deltagande i denna aspekt av den enda överträdelsen fastslogs endast med avseende på perioden den 11 september 2000–19 september 2002, vilket motsvarar en period då SLM började få de tillstånd som krävdes för att sälja SSA i vissa stater som omfattades av Europa-klubben och då det förekom diskussioner med Italien-klubben om omfattningen av den kvot som de italienska exportörerna skulle kunna beviljas.
- 323 Av det ovan anförda följer att SLM:s deltagande i överträdelsen inte var konstant, utan gradvis tilltagande. SLM deltog först endast i Italien-klubben från april 1997 till slutet av november 1999, det fick kännedom om den paneuropeiska dimensionen av den enda överträdelsen från och med december 1999, och deltog därefter i Spanien-klubben från september 2000 till september 2002.
- 324 Detta konstaterande utgör en omständighet som kommissionen borde ha beaktat vid bedömningen av den sanktion som SLM skulle åläggas.
- 325 Det ska dock även påpekas att ett sådant konstaterande inte innebär att SLM:s deltagande i överträdelsen är så begränsat som sökandena har hävdad. Det framgår nämligen av handlingarna i målet att från och med år 2000 kan SLM:s roll inom Italien-klubben, särskilt vad beträffar de diskussioner som fördes med Europa-klubben för att fastställa en exportkvot, likställas med den roll som de största aktörerna i Italien-klubben, det vill säga Redaelli, Itas, CB, ITC och Tréfileurope, hade.

6. Slutsats

- 326 Det framgår följaktligen av det ovan anförda att den sanktion som SLM, och delvis Ori Martin, ålades är oproportionerlig, särskilt i den meningen att den inte är tillräckligt individuellt fastställd, eftersom kommissionen inte beaktade vissa särdrag i den situation som detta företag befann sig i när den ålade företaget ett bötesbelopp på 19,8 miljoner euro före tillämpningen av den lagstadgade gränsen på 10 procent.
- 327 Den sanktion som kommissionen ålade tar i synnerhet inte hänsyn till det faktum att SLM deltog i den enda överträdelsen först sent omsider och i gradvis tilltagande omfattning, genom att till att börja med huvudsakligen begränsa sig till de uppgörelser som ingicks inom Italien-klubben vad beträffar den italienska marknaden. I förevarande fall ankom det på kommissionen att vid beräkningen av bötesbeloppet beakta att det saknades godkännanden för att SLM skulle kunna bedriva försäljning i vissa medlemsstater före ett visst datum och att det saknades uppgifter för att anse att SLM kunde vara inblandat i kartellen även innan det deltog i Italien-klubbens möten.
- 328 Artikel 2.16 i det angripna beslutet ska således ogiltigförklaras i den del sökandena åläggs en sanktion som är oproportionerlig.
- 329 Tribunalen kommer nedan att med stöd av sin obegränsade behörighet, såsom den ombetts att göra, pröva konsekvenserna av det ovan anförda.
- 330 Det saknas följaktligen anledning att pröva parternas argument avseende åsidosättande av principen om likabehandling eller åsidosättande av vissa bestämmelser i 2006 års riktlinjer, vilka, i förevarande fall, inte påverkar eller ändrar bedömningen ovan.

D – Det osedvanligt långa administrativa förfarandet

1. Parternas argument

- 331 SLM har gjort gällande att det administrativa förfarandet pågick under alltför lång tid. I förevarande fall pågick det administrativa förfarandet under mer än åtta år och det gick sex år mellan inspektionerna, vilka genomfördes den 19 september 2002, och meddelandet om invändningar, vilket skickades den 30 september 2008. Kommissionen kände dock redan år 2002 till ett mycket stort antal faktiska omständigheter som den sedan lät ligga till grund för det angripna beslutet, och flera företag var snabba med att samarbeta. I SLM:s fall avslutades förfarandet sent på grund av det stora antalet tjänstemän som efter varandra handlade ärendet, vilket är skälet till att SLM har yrkat att tribunalen ska förplikta kommissionen att ge företaget en förteckning som anger antalet tjänstemän som handlade ärendet under åren 2002–2010. Efter mer än tio år är det svårt för SLM att ta ställning till de faktiska omständigheter som har lagts företaget till last, ofta indirekt, på grundval av handlingar som är handskrivna av andra. Dessutom tog det kommissionen sex år att besluta huruvida den skulle bifalla eller avslå företagets ansökan om förmånlig behandling, vilken ingavs den 30 oktober 2002 och avslogs den 19 september 2008, vilket äventyrade SLM:s rätt att i god tid utarbeta en försvarsstrategi som på bästa sätt kan tillvarata dess intressen. På grund av administrativa förseningar var SLM förhindrat att utarbeta ett lämpligt försvar vad beträffar de första åren av deltagande i kartellen som slogs fast i förhållande till företaget (åren 1997 och 1998).
- 332 Kommissionen har bestritt dessa argument. Vad beträffar yrkandet om en åtgärd för bevisupptagning, har kommissionen särskilt noterat att det, med hänsyn till förfarandets komplexitet, är irrelevant att känna till antalet tjänstemän som i följd ansvarade för handläggningen av ärendet.

2. Tribunalens bedömning

- 333 Inledningsvis ska det påpekas att SLM har erkänt att det deltog i överträdelsen från och med år 1999. Denna omständighet ska beaktas vid bedömningen av effekterna av ett eventuellt åsidosättande av principen om en rimlig tidsfrist.
- 334 Iakttagandet av en rimlig tidsfrist i handläggningen av administrativa förfaranden som rör konkurrenspolitik är en allmän unionsrättslig princip som säkerställs av unionsdomstolarna (se dom av den 19 december 2012, Heineken Nederland och Heineken/kommissionen, C-452/11 P, EU:C:2012:829, punkt 97 och där angiven rättspraxis).
- 335 Principen om en rimlig tidsfrist i ett administrativt förfarande bekräftas i artikel 41.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna där det föreskrivs att ”var och en har rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skälig tid av unionens institutioner [och] organ” (dom av den 5 juni 2012, Imperial Chemical Industries/kommissionen, T-214/06, REU, EU:T:2012:275, punkt 284).
- 336 För att bedöma huruvida förfarandet tog rimlig tid i anspråk ska hänsyn tas till de särskilda omständigheterna i varje ärende och i synnerhet sådana faktorer som sammanhanget, parternas uppträdande under förfarandet, ärendets betydelse för de olika berörda företagen samt dess komplexitet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 april 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl./kommissionen, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 och T-335/94, REG, EU:T:1999:80, punkt 126) och eventuellt de upplysningar eller skäl som kommissionen kan komma att lämna vad beträffar de utredningsåtgärder som vidtagits under det administrativa förfarandet.
- 337 Domstolen har slagit fast att det administrativa förfarandet kan föranleda en prövning av två perioder i följd, som var och en svarar mot en egen intern logik. Den första perioden, som omfattar tiden fram till meddelandet om invändningar, börjar löpa den dag då kommissionen, vid utövandet av den behörighet

som den har fått av unionslagstiftaren, vidtar åtgärder som innebär anklagelser om att en överträdelse skett och som ska göra det möjligt för kommissionen att ta ställning till det fortsatta förfarandet. Den andra perioden omfattar tiden från meddelandet om invändningar till antagandet av det slutliga beslutet. Denna period ska göra det möjligt för kommissionen att slutgiltigt ta ställning till den påtalade överträdelsen (dom av den 21 september 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/kommissionen, C-105/04 P, REG, EU:C:2006:592, punkt 38).

- 338 Det framgår av rättspraxis att ett åsidosättande av principen om en rimlig tidsfrist kan få två typer av konsekvenser.
- 339 För det första, när åsidosättandet av principen om en rimlig tidsfrist har inverkat på förfarandets utgång, kan ett sådant åsidosättande leda till att det angripna beslutet ogiltigförklaras (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 september 2006, Technische Unie/kommissionen, C-113/04 P, REG, EU:C:2006:593, punkt 48 och där angiven rättspraxis).
- 340 Vad avser tillämpningen av konkurrensreglerna kan den omständigheten att en rimlig tidsfrist överskridits endast utgöra grund för ogiltigförklaring av beslut i vilka en överträdelse konstateras, under förutsättning att det fastställts att åsidosättandet av denna princip är till men för de berörda företagens rätt till försvar. Bortsett från detta specifika fall saknar underlåtenheten att fatta beslut inom en rimlig tidsfrist betydelse för giltigheten av det administrativa förfarandet enligt förordning nr 1/2003 (se dom av den 16 december 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied och Technische Unie/kommissionen, T-5/00 och T-6/00, REG, EU:T:2003:342, punkt 74 och där angiven rättspraxis, vilken efter överklagande fastställdes på den punkten genom dom Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/kommissionen, punkt 337 ovan, EU:C:2006:592, punkterna 42 och 43).
- 341 Att iakttagandet av rätten till försvar utgör en grundläggande princip har understrukits vid flera tillfällen i domstolens praxis (dom av den 9 november 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/kommissionen, 322/81, REG, EU:C:1983:313, punkt 7). Eftersom det är av största vikt att nämnda rätt iakttas i sådana förfaranden som det förevarande är det viktigt att förhindra att rätten ohjälpligt kan äventyras på grund av att ett utredningsskede blir alltför utdraget och att denna tidslängd kan utgöra hinder för att skaffa fram bevis för att vederlägga ett påstående om att det har förekommit sådana beteenden som kan medföra ansvar för de berörda företagen. Av detta skäl ska prövningen av huruvida utövandet av rätten till försvar eventuellt har hindrats inte inskränkas till själva det skede under vilket denna rätt får full verkan, det vill säga det administrativa förfarandets andra skede. Bedömningen av orsaken till att rätten till försvar eventuellt blir mindre effektiv ska omfatta hela förfarandet och avse hela dess sammanlagda varaktighet (dom Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/kommissionen, punkt 337 ovan, EU:C:2006:592, punkt 50).
- 342 För det andra, när åsidosättandet av en rimlig tidsfrist inte har inverkat på förfarandets utgång, kan ett sådant åsidosättande medföra att tribunalen, inom ramen för utövandet av sin obegränsade behörighet, på lämpligt sätt avhjälper det åsidosättande som följer av att en rimlig tidsfrist överskridits i det administrativa förfarandet genom att eventuellt sätta ned det ålagda bötesbeloppet (se, för ett liknande resonemang, dom Technische Unie/kommissionen, punkt 339 ovan, EU:C:2006:593, punkterna 202–204, och dom av den 16 juni 2011, Heineken Nederland och Heineken/kommissionen, T-240/07, REU, EU:T:2011:284, punkterna 429 och 434, vilken efter överklagande fastställdes genom dom Heineken Nederland och Heineken/kommissionen, punkt 334 ovan, EU:C:2012:829, punkt 100).
- 343 Det framgår av det ovan anförda att för att ett långvarigt administrativt förfarande ska kunna utgöra ett åsidosättande av principen om en rimlig tidsfrist, måste längden på detta förfarande kvalificeras som alltför utdraget.

- 344 I förevarande fall genomgick det administrativa förfarandet fyra på varandra följande skeden, det första skedet före meddelandet om invändningar och de tre följande skedena efter nämnda meddelande.
- 345 Det första skedet började den 9 januari 2002, med att Bundeskartellamt översände de handlingar som omnämnts i punkt 23 ovan, och avslutades den 30 september 2008 genom antagandet av meddelandet om invändningar.
- 346 Det andra skedet inleddes därefter (se punkterna 33–39 ovan) och avslutades genom antagandet av det ursprungliga beslutet den 30 juni 2010.
- 347 Efter väckandet av talan genom en första omgång ansökningar (som det har erinrats om i punkt 10 ovan), antog kommissionen den 30 september 2010 ett första ändringsbeslut (se punkt 4 ovan) för att rätta till flera felaktigheter som den hade konstaterat i det ursprungliga beslutet, varigenom det administrativa förfarandets tredje skede avslutades.
- 348 Den 4 april 2011 avslutades slutligen det administrativa förfarandets fjärde skede, genom att kommissionen antog det andra ändringsbeslutet, genom vilket den beviljade en nedsättning av det bötesbelopp som ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine och ArcelorMittal Wire France, å ena sidan, och SLM och Ori Martin, å andra sidan, hade ålagts (se punkt 6 ovan).
- 349 Det ska genast påpekas att den aktuella grunden endast avser de två första skedena av det administrativa förfarandet.
- 350 Som en åtgärd för processledning som föreskrivs i artikel 64 i rättegångsreglerna av den 2 maj 1991, ställde tribunalen den 17 december 2013 en skriftlig fråga till kommissionen för att få en detaljerad beskrivning av de åtgärder som den hade vidtagit efter inspektionerna, vilka ägde rum den 19 och den 20 september 2002, och fram till antagandet av det ursprungliga beslutet.
- 351 Kommissionen efterkom denna begäran genom en handling som inkom till kansliet den 28 februari 2014.
- 352 Tribunalens kansli översände en kopia av kommissionens svar till sökandena.
- 353 I sitt svar redogjorde kommissionen, på ett detaljerat och övertygande sätt, för de åtgärder som den hade vidtagit under hela det administrativa förfarandet och skälen till att förfarandet varade under åren 2002–2010.
- 354 Det finns flera faktorer som förklarar längden på det administrativa förfarandet i förevarande fall.
- 355 I det avseendet ska det särskilt tas hänsyn till kartellens varaktighet (mer än 18 år), dess särskilt vidsträckta geografiska omfattning (kartellen avsåg majoriteten av medlemsstater), kartellens organisation på geografisk nivå och tidsmässigt (de olika klubbarna), antalet möten som hölls inom ramen för de olika klubbarna (fler än 500), antalet berörda företag (17), antalet ansökningar om förmånlig behandling och den särskilt omfattande volymen på de handlingar som ingavs i det sammanhanget eller erhöles vid inspektioner och som var avfattade på olika språk, vilka kommissionen var tvungen att undersöka, de olika skrivelser med begäran om kompletterande upplysningar som kommissionen var tvungen att skicka till de olika berörda bolagen allteftersom synen på kartellen ändrades, antalet företag som meddelandet om invändningar var riktat till (fler än 40), antalet handläggningsspråk (8) och de olika yrkandena avseende betalningsförmåga (14).
- 356 Vidare ska det även påpekas att SLM inte har visat på vilket sätt dess rätt till försvar åsidosattes på grund av förfarandets längd. De uppgifter som har lämnats i det avseendet saknar relevans. SLM:s påstående att det var förhindrat att utarbeta ett lämpligt försvar vad beträffar de första åren av deltagande i kartellen som slogs fast i förhållande till företaget (åren 1997 och 1998) beror enbart på

företaget självt, eftersom det redan under hösten år 2002 underrättades om den utredning som kommissionen gjorde av den kartell som företaget anklagades för att ha deltagit i. Vad beträffar dröjsmålet med att besvara SLM:s ansökan om förmånlig behandling, borde den tid som det tog för kommissionen att svara företaget ha föranlett detta att vidta försiktighetsåtgärder och bygga upp sin försvarsstrategi så snart som möjligt efter det att utredningen inleddes under hösten år 2002. Vad beträffar den påstådda svårigheten för SLM att ta ställning till de faktiska omständigheter som har lagts företaget till last på grund av den tid som förflutit, rör det sig om en omständighet som, i motsats till vad SLM har hävdad, borde ha föranlett företaget att handla skyndsamt och inte vänta till dess att bevisen och personerna skingras.

- 357 På grundval av de uppgifter som kommissionen har tillhandahållit, vilka visar ärendets särskilda komplexitet, drar således tribunalen slutsatsen att förfarandet, trots dess längd, inte kan kvalificeras som alltför utdraget. Kommissionen åsidosatte följaktligen inte en rimlig tidsfrist, och talan kan därför inte bifallas såvitt avser denna grund.

E – Moderbolagets ansvar för överträdelsen

- 358 Ori Martin har gjort gällande att kommissionen felaktigt höll det solidariskt ansvarigt för en del av överträdelsen, ett ansvar som – enligt vad som anges i skälen 862–875 i det angripna beslutet – framgår av den presumption om ett avgörande inflytande som följer av att företaget innehade nästan hela aktiekapitalet i SLM under perioden den 1 januari 1999–19 september 2002 (se punkt 132 ovan).

1. Parternas argument

- 359 Ori Martin har för det första gjort gällande att kommissionen, genom att slå fast att de uppgifter som anfördes för att motbevisa presumptionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande saknade relevans, omvandlade en motbevisbar presumption till en presumption som inte kan motbevisas. Detta strider mot artikel 101 FEUF, principen om personligt ansvar, principen om att påföljder ska vara individuella och principen om begränsat ansvar som gäller inom bolagsrätten. För att motbevisa presumptionen ska det inte krävas bevis för att det är omöjligt för moderbolaget att utöva ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag, utan endast bevis för att ett sådant inflytande inte har utövats.
- 360 I förevarande fall räcker inte den omständigheten att Ori Martin, i egenskap av aktieägare, hade ett intresse och en funktion i förhållande till SLM för att skydda sina ekonomiska intressen (skäl 874 i det angripna beslutet) för att hålla företaget ansvarigt för SLM:s rättsstridiga beteende. Ett sådant intresse utgör endast en normal följd av att inneha en del av aktiekapitalet i ett bolag, utan att det för övrigt nödvändigtvis rör sig om hela eller ens merparten av aktiekapitalet. I princip kan inte en person hållas ansvarig för en överträdelse som personen i fråga inte har begått, eller i varje fall kan personen inte hållas ansvarig för denna överträdelse utan att detta uttryckligen och på förhand föreskrivs i en bestämmelse. Kommissionen borde ha styrkt att Ori Martin avsåg att genom sitt eget beteende bidra till att uppnå de gemensamma mål som samtliga deltagare eftersträvade, och att företaget hade kännedom om de konkreta beteenden som planerades eller genomfördes av andra företag i samma syfte eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar.
- 361 För det andra har Ori Martin hävdad att de uppgifter som anfördes för att motbevisa presumptionen är relevanta i förevarande fall. Ori Martin har alltid agerat som holdingbolag och dess aktieinnehav i SLM var endast av ekonomisk art. Ori Martin har aldrig direkt bedrivit någon verksamhet inom SSA-sektorn. Företaget är därför inte inblandat i SLM:s rättsstridiga beteenden. Ori Martin kände inte till och kunde inte ha känt till SLM:s konkurrensbegränsande beteenden. I synnerhet har Ori Martin aldrig blandat sig i SLM:s strategiska val och investeringsbeslut. Det har varken någon operativ organisation eller några anställda. De tre ledamöterna i bolagets styrelse har inte någon kännedom om

stålsektorn. Att det inte förekom någon inblandning i SLM:s angelägenheter från Ori Martins sida styrks av protokollen från mötena i bolagsstyrelsen och bolagsstämman. Det var endast då och då som SLM vände sig till Ori Martin-koncernen för köp av valstråd (2 procent av inköpen under perioden 1995–2001). Vidare har Ori Martin även gjort gällande att det inte förekom något "informationsflöde" mellan detta företag och SLM. Den fysiska person som var inblandad i kartellen för SLM:s räkning agerade dessutom på eget initiativ och helt självständigt. Personen har aldrig haft någon som helst uppgift inom Ori Martin.

362 För det tredje har Ori Martin gjort gällande att kommissionen inte i det angripna beslutet förklarade varför det faktum att SLM inte hade någon redovisningsskyldighet gentemot Ori Martin inte utgjorde en omständighet som kunde visa självständigheten i dess beteende. Med hänsyn till de uppgifter som lämnades under det administrativa förfarandet, borde kommissionen ha slagit fast att Ori Martin inte kunde hållas ansvarigt för SLM:s beteende, eftersom det inte hade något som helst inflytande över dotterbolaget. Denna bevisning bedömdes eller underkändes i förevarande fall utan att det gjordes någon helhetsbedömning, eller rent av avvisades i så allmänna ordalag att det inte går att förstå skälen därtill.

363 Kommissionen har bestritt dessa argument. Ingen av de uppgifter som Ori Martin har anfört gör det möjligt att motbevisa presumptionen om utövande av ett avgörande inflytande. Vad beträffar profilen på Ori Martins styrelseledamöter och innehållet i protokollen från bolagsstyrelsen och bolagsstämman i Ori Martin, har kommissionen gjort gällande att eftersom dessa uppgifter inte återopades i svaret på meddelandet om invändningar, utan enbart i ansökan, kan Ori Martin inte återropa dessa för att ifrågasätta den bedömning som gjordes i det angripna beslutet.

2. Tribunalens bedömning

364 Det framgår av handlingarna i målet att Ori Martin innehade 100 procent av aktiekapitalet i sitt dotterbolag SLM under perioden den 1 januari 1999–31 oktober 2001. Det framgår även av handlingarna i målet att Ori Martin direkt ägde 98 procent av detta dotterbolag och indirekt 2 procent genom Ori Martin Lux SA under perioden den 1 november 2001–19 september 2002 (skäl 867 i det angripna beslutet).

365 Vidare framgår det av det angripna beslutet att kommissionen slog fast att Ori Martin hade utövat ett avgörande inflytande över SLM under perioden den 1 januari 1999–19 september 2002 på grundval av att SLM helt eller nästan helt ägdes av Ori Martin under denna period (skäl 868 i det angripna beslutet).

366 Den relation som förenar moderbolaget Ori Martin och dess dotterbolag SLM har visserligen inte bestritts i förevarande mål, men så är inte fallet med den konsekvens som kommissionen anser följer därav. Ori Martin har nämligen yrkat att det angripna beslutet ska ogiltigförklaras i den del företaget däri har hållits ansvarigt för SLM:s rättsstridiga beteende under ovannämnda period. Ett sådant ansvar är felaktigt av följande skäl.

367 I principiellt hänseende har Ori Martin gjort gällande att kommissionen missuppfattade arten och räckvidden av presumptionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande, vilken har fastställts i rättspraxis, genom att slå fast att förekomsten av moderbolagets nästan exklusiva ägarband till dotterbolaget räcker för att inte behöva visa att ett sådant inflytande faktiskt har utövats. Kommissionen kan inte nöja sig med enbart ställningen som aktieägare för att hålla moderbolaget ansvarigt för dotterbolagets beteende. Kommissionen borde ha styrkt att Ori Martin, på ett eller annat sätt, även var ansvarigt för att det avsåg att genom sitt eget beteende bidra till överträdelsen eller för att det inte kunde vara ovetande om denna.

368 Ori Martin har i det avseendet åberopat att det skedde dels ett åsidosättande av artikel 101 FEUF, principen om personligt ansvar och principen om att påföljder ska vara individuella, enligt vilka en person inte kan hållas ansvarig för en handling som vederbörande inte har begått, dels ett åsidosättande av principerna om juridiska personer och om begränsat ansvar som erkänns inom unionen enligt bolagsrätten, vilka syftar till att ansvaret ska läggas på det bolag som gjort sig skyldigt till den handling som ligger till grund för ansvaret och inte på den koncern som bolaget ingår i.

369 I praktiskt hänseende har Ori Martin hävdatt att kommissionen inte gjorde en korrekt bedömning av de olika bevis som åberopades under det administrativa förfarandet, vilka, om de hade bedömts i vederbörlig ordning, skulle ha visat att företaget inte kunde utöva något avgörande inflytande över SLM:s beteende. Dessa bevis förstärks för övrigt av de kompletterande argument som har anförts vid tribunalen i det avseendet.

370 I det sammanhanget har Ori Martin gjort gällande att kommissionen gjorde en felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna i förevarande fall och att den åsidosatte motiveringsskyldigheten, principen om likabehandling och principen om god förvaltningssed.

a) Presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande

371 Genom att hävda att det, för att styrka att det föreligger ett företag i den mening som avses i unionsrätten, krävs att kommissionen visar att moderbolaget faktiskt utövar ett sådant avgörande inflytande som Ori Martin skulle kunna ha på grund av dess stora aktieinnehav i dotterbolaget och att det skulle räcka att Ori Martin bevisar att ett sådant inflytande inte har utövats för att motbevisa presumtionen, utan att det är nödvändigt att visa att det var omöjligt för företaget att utöva ett sådant inflytande (se punkt 359 ovan), har Ori Martin misstagit sig i fråga om arten och räckvidden av den presumtion som har fastställts i rättspraxis i ett sådant fall.

372 Enligt fast rättspraxis omfattar begreppet företag varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras. Domstolen har härvid preciserat dels att begreppet företag i detta sammanhang ska förstås som en ekonomisk enhet, även om enheten i juridisk mening består av flera fysiska eller juridiska personer, dels att när en sådan ekonomisk enhet har överträtt konkurrensreglerna ska den, enligt principen om personligt ansvar, ansvara för överträdelsen (se dom av den 10 september 2009, Akzo Nobel m.fl./kommissionen, C-97/08 P, REU, EU:C:2009:536, punkterna 54–56 och där angiven rättspraxis, dom av den 29 september 2011, Elf Aquitaine/kommissionen, C-521/09 P, REU, EU:C:2011:620, punkt 53 och där angiven rättspraxis, och dom av den 11 juli 2013, kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, REU, EU:C:2013:514, punkterna 36 och 37 och där angiven rättspraxis).

373 När det gäller frågan under vilka omständigheter en juridisk person som inte har begått överträdelsen ändå kan bli föremål för sanktioner följer det även av fast rättspraxis att ett dotterbolags beteende kan tillskrivas moderbolaget, särskilt då dotterbolaget, trots att det är en fristående juridisk person, inte självständigt bestämmer sitt beteende på marknaden, utan i huvudsak tillämpar instruktioner som det får av moderbolaget, särskilt med hänsyn till de ekonomiska, organisatoriska och juridiska band som binder samman dessa två juridiska enheter (dom Akzo Nobel m.fl./kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2009:536, punkt 58, dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 54, och dom kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje och Gosselin Group, punkt 372 ovan, EU:C:2013:514, punkt 38).

374 I en sådan situation, då moderbolaget och dotterbolaget ingår i samma ekonomiska enhet och således utgör ett och samma företag i den mening som avses i artikel 101 FEUF, kan kommissionen rikta ett beslut om åläggande av böter till moderbolaget utan att det behöver styrkas att moderbolaget personligen har deltagit i överträdelsen (dom Akzo Nobel m.fl./kommissionen, punkt 372 ovan,

EU:C:2009:536, punkt 59, dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 55, och dom kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje och Gosselin Group, punkt 372 ovan, EU:C:2013:514, punkt 39).

- 375 Domstolen har i detta hänseende påpekat att i det särskilda fall då ett moderbolag innehar hela eller nästan hela aktiekapitalet i ett dotterbolag som har begått en överträdelse av unionens konkurrensregler, föreligger det en presumtion, som kan motbevisas, om att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande på dotterbolaget (nedan kallad presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande) (dom Akzo Nobel m.fl./kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2009:536, punkt 60, dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 56, och dom kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje och Gosselin Group, punkt 372 ovan, EU:C:2013:514, punkt 40).
- 376 Under dessa omständigheter är det tillräckligt att kommissionen visar att moderbolaget innehade hela eller nästan hela aktiekapitalet i ett dotterbolag för att presumera att moderbolaget faktiskt utövade ett avgörande inflytande på dotterbolagets affärspolicy. Kommissionen kan då hålla moderbolaget solidariskt ansvarigt för betalningen av de böter som dotterbolaget ålagts, såvida inte moderbolaget, på vilket det ankommer att bryta presumtionen, kan bevisa att dotterbolaget agerar självständigt på marknaden (dom Akzo Nobel m.fl./kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2009:536, punkt 61, dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 57, och dom kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje och Gosselin Group, punkt 372 ovan, EU:C:2013:514, punkt 41).
- 377 Presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande syftar bland annat till att upprätthålla jämvikten mellan betydelsen av dels syftet att tygla beteenden som står i strid med konkurrensreglerna, särskilt artikel 101 FEUF, och förhindra att de upprepas, dels kraven enligt vissa allmänna principer i unionsrätten, såsom bland annat principerna om oskuldspresumtion och ansvar för eget handlande, rättssäkerhetsprincipen samt principen om rätten till försvar, inbegripet principen om parternas likställighet i processen. Det är bland annat av detta skäl som den kan motbevisas (dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 59).
- 378 Det ska dessutom erinras om att denna presumtion bygger på ett konstaterande att, förutom i rena undantagsfall, ett företag som innehar hela kapitalet i ett dotterbolag kan, med hänsyn till enbart detta kapitalinnehav, utöva ett avgörande inflytande på dotterbolagets beteende, samt vidare att svaret på frågan huruvida detta inflytande faktiskt utövas vanligtvis bäst kan sökas i kretsen av företag på vilka presumtionen tillämpas (dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 60).
- 379 Om en berörd part under dessa omständigheter skulle kunna bryta nämnda presumtion genom att endast framföra ostyrkta påståenden skulle presumtionen i stort sett förlora sin avsedda verkan (dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 61).
- 380 Det framgår även av rättspraxis att en presumtion, även om den är svår att motbevisa, är godtagbar så länge som den står i proportion till det legitima mål som eftersträvas, det finns en möjlighet att lägga fram motbevis och rätten till försvar är säkerställd (se dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 62 och där angiven rättspraxis).
- 381 Det framgår även av rättspraxis att samtliga relevanta omständigheter som rör de ekonomiska, organisatoriska och juridiska banden mellan dotterbolaget och dess moderbolag ska beaktas i syfte att fastställa om ett dotterbolag bestämmer sitt marknadsbeteende självständigt. Dessa kan variera från ett fall till ett annat och det kan därför inte ges någon uttömmande uppräkningslista (dom Akzo Nobel m.fl./kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2009:536, punkt 74, dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 58, och dom kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje och Gosselin Group, punkt 372 ovan, EU:C:2013:514, punkt 60).

- 382 Som påpekats ovan, i det särskilda fall då – såsom i förevarande fall – ett moderbolag innehar hela eller nästan hela aktiekapitalet i ett dotterbolag som anses ha begått en överträdelse av unionens konkurrensregler, föreligger det följaktligen en presumtion, som kan motbevisas, om att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande på dotterbolaget.
- 383 I motsats till vad Ori Martin har gjort gällande (se punkt 360 ovan), när moderbolag och dotterbolag utgör ett och samma företag i den mening som avses i artikel 101 FEUF, är det följaktligen inte nödvändigtvis anstiftan till överträdelsen i relationen mellan moderbolaget och dotterbolaget, eller, i än mindre grad, den omständigheten att moderbolaget har varit delaktigt i dotterbolagets överträdelser, som medför att kommissionen kan rikta ett beslut om åläggande av böter till moderbolaget, utan den omständigheten att de båda bolagen utgör ett enda företag i den mening som avses i artikel 101 FEUF (dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 88, se även punkt 374 ovan).
- 384 För att tillämpa presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande i ett visst fall, är kommissionen inte heller skyldig att framlägga ytterligare indicier utöver de bevis som visar att presumtionen ska tillämpas (se dom Elf Aquitaine/kommissionen, punkt 372 ovan, EU:C:2011:620, punkt 80 och där angiven rättspraxis).
- 385 Mot bakgrund av ovannämnda rättspraxis konstaterar tribunalen att kommissionen gjorde en riktig bedömning när den återopade presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande med hänsyn till det faktum att Ori Martin innehade hela eller nästan hela aktiekapitalet i SLM under perioden den 1 januari 1999–19 september 2002, utan att det var nödvändigt att den återopade andra omständigheter i det avseendet.
- 386 Vidare ska det påpekas att nämnda presumtion, med hänsyn till att den är av sådan art att den kan motbevisas, inte automatiskt medför att moderbolaget, som innehar hela aktiekapitalet i sitt dotterbolag, ska hållas ansvarigt. Det skulle strida mot principen om personligt ansvar, en princip på vilken unionens konkurrensrätt vilar (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 januari 2011, General Química m.fl./kommissionen, C-90/09 P, REU, EU:C:2011:21, punkterna 51 och 52).
- 387 Vidare kan inte heller Ori Martin med framgång hävda att principen om att påföljder ska vara individuella åsidosattes i förevarande fall. Enligt denna princip, vilken gäller i varje administrativt förfarande som kan leda till sanktioner enligt unionens konkurrensbestämmelser, kan ett företag endast åläggas sanktioner för gärningar som är hänförliga till just detta företag. Principen måste dock tillämpas i överensstämmelse med begreppet företag. Såsom påpekats ovan i punkt 383 är det nämligen varken anstiftan till överträdelsen i relationen mellan moderbolaget och dotterbolaget, eller, i än mindre grad, den omständigheten att moderbolaget har varit delaktigt i dotterbolagets överträdelser, som medför att kommissionen kan rikta ett beslut om åläggande av böter till moderbolaget, utan den omständigheten att de båda bolagen utgör ett enda företag i den mening som avses i artikel 101 FEUF (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 juli 2011, General Technic-Otis m.fl./kommissionen, T-141/07, T-142/07, T-145/07 och T-146/07, REU, EU:T:2011:363, punkt 70 och följande punkter, vilken fastställdes efter överklagande).
- 388 Tribunalen kan inte heller godta Ori Martins argument att kommissionen åsidosatte principen om begränsat ansvar som följer av bolagsrätten inom unionen, genom att den höll företaget solidariskt ansvarigt. Det begränsade ansvaret för bolag syftar nämligen huvudsakligen till att uppställa en övre gräns för bolagens ekonomiska ansvar, och inte till att hindra att ett företag som har begått en överträdelse av konkurrensrätten åläggs sanktioner genom de juridiska enheter som det består av, och närmare bestämt det bolag som har begått överträdelsen och dess moderbolag, särskilt om moderbolaget innehar nästan hela aktiekapitalet i dotterbolaget och det inte kan motbevisa presumtionen om att det faktiskt utövar ett avgörande inflytande över dotterbolaget.
- 389 De anmärkningar som Ori Martin har anfört i det avseendet kan följaktligen inte godtas.

390 Eftersom Ori Martin i förevarande fall innehade hela eller nästan hela aktiekapitalet i SLM, ankommer det på detta företag, för att motbevisa presumptionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande, att bevisa att dotterbolaget agerade självständigt på marknaden. Tribunalen ska således pröva huruvida de uppgifter som Ori Martin har anfört till stöd för detta kan motbevisa denna presumption.

b) Den bevisning som åberopats för att motbevisa presumptionen

391 Enligt rätten till ett effektivt domstolsskydd som stadgas särskilt i stadgan om de grundläggande rättigheterna, vilken enligt artikel 6.1 första stycket FEUF ska ha samma rättsliga värde som fördragen, åligger det tribunalen att se till att de olika uppgifter som en person som ålagts en sanktion åberopar för att motbevisa presumptionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande prövas i vederbörlig ordning.

392 Som svar på kommissionens påpekande att Ori Martin, eftersom uppgifterna om profilen på dess styrelseledamöter och innehållet i protokollen från bolagsstyrelsen och bolagsstämman i Ori Martin inte åberopades i svaret på meddelandet om invändningar, utan enbart i ansökan, inte kan åberopa dessa uppgifter för att ifrågasätta det ansvar för överträdelsen som företaget ålades i det angripna beslutet (se punkt 363 ovan), erinrar tribunalen om att det finns ingen bestämmelse i unionsrätten som ålägger mottagaren av meddelandet om invändningar att bestrida olika rättsliga eller faktiska omständigheter i detta meddelande under det administrativa förfarandet, vid äventyr att inte senare kunna bestrida dessa i domstolsförfarandet (dom av den 1 juli 2010, Knauf Gips/kommissionen, C-407/08 P, REU, EU:C:2010:389, punkt 89).

393 Det faktum att ett företag uttryckligen eller underförstått vitsordar vissa faktiska och rättsliga omständigheter under det administrativa förfarandet vid kommissionen kan visserligen utgöra kompletterande bevisning vid bedömningen av om en talan vid domstol är välgrundad. Detta kan dock inte begränsa själva utövandet av den rätt att väcka talan vid tribunalen som en fysisk eller juridisk person har enligt artikel 263 fjärde stycket FEUF (dom Knauf Gips/kommissionen, punkt 392 ovan, EU:C:2010:389, punkt 90).

394 Det är mot den bakgrunden som tribunalen ska pröva de olika uppgifter som Ori Martin har åberopat för att motbevisa presumptionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande.

395 För det första har Ori Martin gjort gällande att det alltid har agerat som ett holdingbolag och att dess aktieinnehav i SLM endast var av ekonomisk art. Detta räcker dock inte för att motbevisa den presumption som uppstått på grund av att företaget innehade hela eller nästan hela aktiekapitalet i SLM.

396 Ett holdingbolag i en koncern som samordnar bland annat de ekonomiska investeringarna inom koncernen samlar ägandet i olika bolag och har till uppgift att säkerställa en enhetlig förvaltning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 oktober 2008, Schunk och Schunk Kohlenstoff-Technik/kommissionen, T-69/04, REG, EU:T:2008:415, punkt 63, dom av den 13 juli 2011, Shell Petroleum m.fl./kommissionen, T-38/07, REU, EU:T:2011:355, punkt 70, och dom av den 29 juni 2012, E.ON Ruhrgas och E.ON/kommissionen, T-360/09, REU, EU:T:2012:332, punkt 283).

397 För det första framgår det i förevarande fall av ett utdrag ur Luxemburgs handels- och bolagsregister och av bolagets stiftelseurkund, vilka ingavs av Ori Martin till stöd för dess påståenden, att detta företag är ett aktiebolag bildat enligt luxemburgsk rätt som bildades den 4 december 1998 och vars aktiekapital uppgår till 44 miljoner euro, vilket är ett betydande belopp. (I Luxemburg ska aktiekapitalet i ett aktiebolag uppgå till minst 31 000 euro). Detta kapital motsvarar värdet på den

apportegendom som de tre aktieägarna tillsköt vid bolagets bildande, nämligen värdepapper motsvarande 90 procent av aktiekapitalet i Ori Martin SpA och 100 procent av aktiekapitalet i Finoger SpA (de två bolag som äger SLM).

- 398 Även om det antas att Ori Martin varken har någon operativ organisation eller några anställda, såsom företaget självt har hävdad – det hade dock ett representationskontor i Lugano (Schweiz) (se bilaga 6, sidan 674) – är det likväl inte fråga om ett ”spökföretag” eller ett skalbolag, utan om ett bolag som är avsett att ha en exakt funktion inom bolagskoncernen Ori Martin i egenskap av finansiellt holdingbolag bildat enligt luxemburgsk rätt.
- 399 Vidare framgår det av artikel 2 i bolagets stiftelseurkund att Ori Martin har följande verksamhetsföremål: ”Bolaget har till föremål för sin verksamhet att teckna aktier, förvärva andelar, handha finansiering och ekonomiska intressen, oavsett form, i alla slags luxemburgska och utländska bolag, holdingbolag, konsortier eller företagsgrupperingar, samt att förvalta de medel som står till dess förfogande, kontrollera, förvalta och utveckla sina innehav.”
- 400 Ori Martin åberopade denna bestämmelse i bolagsordningen i sitt svar på meddelandet om invändningar och i sin ansökan för att hävda att det endast är ett ”bolag som enbart förvaltar finansiella innehav”. Tribunalen konstaterar dock att dess verksamhetsföremål innefattar såväl att förvärva andelar som att förvalta de medel som står till förfogande, men även att ”kontrollera, förvalta och utveckla sina innehav”. Det framgår av denna bestämmelse att ett innehav av Ori Martin i ett bolag inte utgör ett passivt innehav, som kännetecknas av att aktieägaren har tappat intresset. Tvärtom är Ori Martin enligt bolagsordningen skyldigt att kontrollera, förvalta och utveckla sina innehav, vilket förutsätter en aktiv, och inte passiv, åtgärd vad beträffar uppföljningen av dessa innehav.
- 401 Vidare har Ori Martin gjort gällande att det framgår av profilen på dess tre styrelseledamöter att utnämningen av dessa skedde med utgångspunkt i en rent finansiell förvaltning av bolaget, utan att det föreskrevs någon möjlighet att ingripa i förvaltningen av dotterbolagen. Dessa styrelseledamöter kände heller inte till stålssektorn, vilket skulle ha kunnat göra det möjligt för dem att ingripa på ett effektivt sätt. En bedömning av protokollen från bolagsstyrelsens möten och protokollen från bolagsstämman bekräftar detta.
- 402 Det framgår dock av besluten vid Ori Martins konstituerande bolagsstämma (bilaga 4 till ansökan, sidan 608) att antalet styrelseledamöter fastställdes till tre och att det inledningsvis rörde sig om ”[A], styrelseledamot i bolag, bosatt [i] Italien, [E], filosofie kandidat i företagsekonomi, bosatt [i] Luxemburg], [L], privatanställd, bosatt [i] Luxemburg]”. [E.] skulle komma att utnämnas till styrelseordförande den 21 december 1998.
- 403 Enligt utdraget ur det luxemburgska handels- och bolagsregistret (bilaga 1 till ansökan) bestod bolagets styrelseledamöter den 3 augusti 2010 av [N.], bosatt i Luxemburg, [W.], bosatt i Luxemburg och [A.], likaså styrelseordförande, bosatt i Italien.
- 404 Det framgår således att [A.] enligt bolagsordningen presenterades som en styrelseledamot i bolag, vilket gör att det kan anses att han hade erforderlig kompetens för att förvalta bolaget med hänsyn särskilt till dess verksamhetsföremål.
- 405 Det framgår även vid en bedömning av protokollen från Ori Martins styrelser att styrelsen vid flera tillfällen gav [A.] full befogenhet att företräda bolaget eller godkände beslut som fattades av denna styrelseledamot. Som exempel framgår det av protokollet från styrelsemötet den 15 september 1999 att styrelsen gav [A.] full befogenhet att ”företräda bolaget vid undertecknandet av protokollen från dotterbolagens samtliga bolagsstämmor som hålls under år 1999” (bilaga 6 till ansökan, sidan 661). Likaså framgår det av protokollet från styrelsemötet den 3 maj 2000 att styrelsen gav [A.] full befogenhet att ”företräda bolaget vid ordinarie och extra bolagsstämmor i följande bolag: ... SLM ...” (bilaga 6 till ansökan, sidan 670).

- 406 En bedömning av protokollen från Ori Martins bolagsstämmor gör det även möjligt att påpeka att i styrelsens förvaltningsberättelse vid den bolagsstämman som i enlighet med bolagsordningen hölls den 6 juni 2002 omnämns, under rubriken ”viktiga händelser som inträffat under räkenskapsåret”, det förhållandet att ”bolaget har fortsatt omorganisationen av sina dotterbolag per verksamhetsområde” (bilaga 6 till ansökan, sidan 692).
- 407 Denna bevisning gör att det kan anses att åtminstone [A.], vilken fattade de viktiga besluten om Ori Martins verksamhet, flera gånger uttryckligen fick i uppdrag att följa verksamheten i bolagets olika dotterbolag. Det framgår även att Ori Martin vidtog åtgärder inom koncernen för att omorganisera denna, vilket med nödvändighet förutsätter kännedom om verksamheten, i motsats till vad bolaget har låtit förstå.
- 408 För det andra har Ori Martin gjort gällande att det inte förekom något ”informationsflöde” mellan detta företag och SLM och att företaget inte kände eller kunde ha känt till SLM:s rättsstridiga beteende.
- 409 Vad beträffar sistnämnda fråga har det redan angetts att en sådan omständighet inte krävs för att hålla moderbolaget ansvarigt för överträdelsen. Uppgiften om att det inte förekom något ”informationsflöde”, vilken hade framförts redan i svaret på meddelandet om invändningar, är inte detaljerad. En sådan uppgift saknar emellertid betydelse, eftersom det framgår av det ovan anförda att [A.] kunde kontrollera SLM på grund av sin kompetens, till följd av sitt uppdrag enligt bolagsordningen som styrelseledamot och till följd av att det framgår av handlingarna i målet att hans beslut godkändes av styrelsen.
- 410 För det tredje, för att ett företag ska ådra sig ansvar för en överträdelse av artikel 101 FEUF krävs det inte att det berörda företags delägare eller ledning vidtagit, eller ens känt till, en sådan åtgärd, utan det räcker att en åtgärd har vidtagits av en person som har behörighet att agera på företags vägnar (dom av den 7 juni 1983, *Musique Diffusion française m.fl./kommissionen*, 100/80–103/80, REG, EU:C:1983:158, punkt 97, och dom av den 20 mars 2002, *Brugg Rohrsysteme/kommissionen*, T-15/99, REG, EU:T:2002:71, punkt 58).
- 411 Ori Martin har inte bestritt att företrädarna för SLM inom kartellen på giltigt sätt hade getts befogenhet av SLM att agera för företags räkning. Det faktum att dessa inte hade någon befattning inom moderbolaget är oväsentligt, eftersom de hade getts befogenhet att agera för dotterbolags räkning, vilket deltog i överträdelsen. Påståendena om att dessa personer handlade självständigt stöds inte av någon bevisning och kan följaktligen inte befria SLM, och därmed Ori Martin, från deras ansvar.
- 412 Inga av de bevis som Ori Martin har anfört kan följaktligen, betraktade var för sig eller tillsammans, motbevisa presumptionen om att Ori Martin faktiskt utövade ett avgörande inflytande över SLM.
- 413 Vad beträffar den anmärkning som avser avsaknaden av motivering, ska det erinras om att frågan huruvida motiveringsskyldigheten har uppfyllts är en fråga som skiljer sig från frågan huruvida motiveringen är välgrundad.
- 414 Det följer av fast rättspraxis att den motivering som krävs enligt artikel 296 FEUF ska vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen ska klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att den behöriga domstolen ges möjlighet att utföra sin prövning. Frågan huruvida kravet på motivering är uppfyllt ska bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Det krävs inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av en rättsakt uppfyller kraven i artikel 296 FEUF inte ska ske endast utifrån motiveringens lydelse, utan även utifrån det sammanhang i vilket den ingår och samtliga rättsregler på det aktuella området. I synnerhet är kommissionen inte skyldig att ta ställning

till samtliga argument som de berörda personerna har åberopat inför den, utan det räcker att den anger de faktiska omständigheter och rättsliga överväganden som är av väsentlig betydelse för beslutets systematik (se dom av den 4 mars 2009, Associazione italiana del risparmio gestito och Fineco Asset Management/kommissionen, T-445/05, REG, EU:T:2009:50, punkterna 66 och 67 och där angiven rättspraxis).

- 415 Det framgår dock av skälen 862–875 i det angripna beslutet att kommissionen angav skälen till att den ansåg att de argument som anfördes av Ori Martin inte kunde motbevisa presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande. Det angripna beslutet innehåller en tillräcklig motivering i det avseendet och den anmärkning som avser avsaknaden av motivering kan således inte godtas.
- 416 I den mån den grund som avser åsidosättande av principen om god förvaltningssed utgör en separat anmärkning som skiljer sig från den som avser åsidosättande av motiveringsskyldigheten, kan talan inte heller bifallas såvitt avser denna grund.
- 417 Det framgår nämligen av fast rättspraxis att principen om god förvaltningssed återfinns bland de skyddsregler som unionens rättsordning innehåller för administrativa förfaranden. Principen innebär att den behöriga institutionen är skyldig att omsorgsfullt och opartiskt pröva alla omständigheter som är relevanta i det aktuella fallet (dom av den 21 november 1991, Technische Universität München, C-269/90, REG, EU:C:1991:438, punkt 14, och dom av den 29 mars 2012, kommissionen/Estland, C-505/09 P, REU, EU:C:2012:179, punkt 95).
- 418 Tribunalen konstaterar att det framgår av det angripna beslutet att kommissionen omsorgsfullt och opartiskt prövade de argument som Ori Martin anförde under det administrativa förfarandet för att motbevisa presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande. Den omständigheten att kommissionen inte godtog dessa argument kan inte likställas med ett åsidosättande av principen om god förvaltningssed.
- 419 Kommissionen kan inte heller kritiseras för att den inte, såväl individuellt som generellt, tog ställning till bevisning som inte hade lagts fram vid den under det administrativa förfarandet.
- 420 Som svar på den anmärkning som avser åsidosättande av principen om likabehandling ska det påpekas att Ori Martin i det avseendet har hävdad att kommissionen, vad beträffar andra bolag som var inblandade i kartellen, beaktade ”förekomsten av hierarkiska band” och ”dotterbolagets ansvarsskyldighet gentemot moderbolaget”, vilket inte skedde i Ori Martins fall. Ori Martin hänvisade visserligen i sitt svar på meddelandet om invändningar (bilaga 5 till ansökan, punkt 62) till att SLM inte hade någon ”rapporteringskyldighet” gentemot Ori Martin, men beaktandet av detta argument, även om det antas vara styrkt, kan emellertid inte påverka det ovannämnda resonemanget som leder till slutsatsen att Ori Martin utövade ett avgörande inflytande över sitt dotterbolag, särskilt i syfte att förvalta, kontrollera och utveckla sitt innehav, vilket framgår av bolagets verksamhetsföremål och dess styrelseledamöters verksamhet.
- 421 Tribunalen kan således inte godta de olika anmärkningar som har anförts för att motbevisa presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande.
- 422 Talan kan följaktligen inte bifallas såvitt avser någon del av den grund som rör Ori Martins ansvar för den överträdelse som SLM begick.
- 423 Kommissionen gjorde en riktig bedömning när den slog fast att Ori Martin och SLM var solidariskt ansvariga, från den 1 januari 1999 och fram till den 19 september 2002, på grundval av presumtionen om ett faktiskt utövande av ett avgörande inflytande på grund av att Ori Martin innehade nästan hela aktiekapitalet i SLM, och när kommissionen fann att Ori Martin inte hade lyckats motbevisa denna presumtion.

424 Det framgår i det avseendet av prövningen av de olika bevis som har ingetts vid tribunalen att slutsatsen faktiskt kan dras att Ori Martin utövade ett avgörande inflytande över dotterbolaget, särskilt i syfte att förvalta, kontrollera och utveckla sitt innehav, vilket framgår av bolagets verksamhetsföremål och dess styrelseledamöters verksamhet.

F – SLM:s yrkande om att få utbetalt ränta på den överskjutande delen av de böter som redan har betalats

425 I repliken har SLM lämnat sina synpunkter på det andra ändringsbeslutet och yrkat att tribunalen ska förplikta kommissionen att till SLM återbetala förfallen ränta på det belopp som redan har betalats och som har återbetalats av kommissionen till följd av de ändringar som gjordes genom det andra ändringsbeslutet.

426 I dupliken har kommissionen tillbakavisat detta yrkande med motiveringen att det är orimligt, att den nedsättning av bötesbeloppet som gjordes i det andra ändringsbeslutet för att säkerställa att böterna i detta fall inte var oproportionerliga i förhållande till det bötfällda företags storlek och försäljningsvolym hör till utövandet av kommissionens befogenhet att företa en skönsässig bedömning och att betalningen av ränta skulle ta sig uttryck i en ytterligare nedsättning av bötesbeloppet, vilket skulle utgöra en dubbel fördel för de företag till vilka det andra ändringsbeslutet var riktat.

427 Såsom angavs vid förhandlingen är inget av de argument som kommissionen har åberopat sådant att det visar att SLM befinner sig i en sådan situation att företaget har gjort en obehörig vinst.

428 I förevarande fall ska det dock konstateras att det andra ändringsbeslutet, varigenom det bötesbelopp som SLM hade ålagts sattes ned, inte berör frågan om återbetalning av den för stora inbetalningen jämte ränta, om det berörda företaget begär detta.

429 Vidare framgår det inte av det aktuella förfarandet att SLM ingav en sådan begäran till kommissionen eller att kommissionen tog ställning till en sådan begäran i en rättsakt som skulle kunna gå SLM emot och följaktligen skulle kunna angripas vid tribunalen.

430 Eftersom kommissionen inte tog ställning till någon sådan begäran från SLM i syfte att få utbetalt ränta på den överskjutande delen av de böter som företaget hade betalat till följd av det ursprungliga beslutet, innan beloppet återbetalades på grund av det andra ändringsbeslutet, saknar tribunalen behörighet att pröva de yrkanden om föreläggande som SLM har framställt i det avseendet i sina yttranden över det andra ändringsbeslutet, eftersom en sådan behörighet i synnerhet inte framgår av artikel 263 FEUF eller av artikel 261 FEUF, jämförd med artikel 31 i förordning nr 1/2003.

431 Av det ovan anförda följer att SLM:s yrkande om att få utbetalt ränta på den överskjutande delen av de böter som redan har betalats ska ogillas.

G – De yrkanden som avser den sanktion som ålades för deltagandet i överträdelsen, tribunalens utövande av sin obegränsade behörighet och fastställandet av bötesbeloppet

432 Tribunalens obegränsade behörighet enligt artikel 31 i förordning nr 1/2003 med tillämpning av artikel 261 FEUF innebär, utöver en kontroll av påföljdens laglighet, vilken endast tillåter den att ogilla talan om ogiltigförklaring eller upphäva den angripna rättsakten, att den har behörighet att ersätta kommissionens bedömning med sin egen bedömning och följaktligen befogenhet att ändra den angripna rättsakten, även om den inte ogiltigförklaras, för att, exempelvis, med beaktande av samtliga faktiska omständigheter, ändra det bötesbelopp som påförts, när frågan om detta har väckts (se, för ett

liknande resonemang, dom av den 8 februari 2007, Groupe Danone/kommissionen, C-3/06 P, REG, EU:C:2007:88, punkterna 61 och 62, och dom av den 3 september 2009, Prym och Prym Consumer/kommissionen, C-534/07 P, REG, EU:C:2009:505, punkt 86 och där angiven rättspraxis).

- 433 Sökandena har bland annat yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara det angripna beslutet, på nytt fastställa det bötesbelopp som SLM ålades solidariskt tillsammans med Ori Martin, och ogiltigförklara eller sätta ned de böter som Ori Martin ålades solidariskt.
- 434 Det framgår redan av det ovan anförda att artikel 1.16 i det angripna beslutet ska ogiltigförklaras, i den del SLM har hållits ansvarigt för att ha deltagit i en rad avtal och samordnade förfaranden inom SSA-sektorn på den inre marknaden och inom EES under perioden den 10 februari 1997–14 april 1997. Tribunalen ska även ogiltigförklara artikel 2.16 i det angripna beslutet, i den del sökandena har ålagts oproportionerliga böter för att beivra SLM:s deltagande i den enda överträdelsen under perioden den 15 april 1997–19 september 2002, eftersom dessa böter fastställdes med beaktande av SLM:s deltagande i den överträdelse som avses i artikel 1 i det angripna beslutet.
- 435 Det ankommer även på tribunalen att fastställa det bötesbelopp som SLM och, delvis, Ori Martin solidariskt, ska åläggas med beaktande av SLM:s deltagande i den enda överträdelsen.
- 436 Det ska i detta hänseende påpekas att tribunalens fastställande av böter inte är en exakt räkneoperation. Tribunalen är vidare inte bunden av kommissionens beräkningar eller av dess riktlinjer vid sin bedömning, när den avgör en talan i enlighet med sin obegränsade behörighet utan den måste göra en egen bedömning, med beaktande av samtliga omständigheter i målet (se dom av den 5 oktober 2011, Romana Tabacchi/kommissionen, T-11/06, REU, EU:T:2011:560 punkt 266 och där angiven rättspraxis).
- 437 Vid fastställandet av det bötesbelopp som är avsett att beivra SLM:s delaktighet i den enda överträdelsen, framgår det av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 att hänsyn ska tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått, och det framgår av principen om att påföljder ska vara individuella att sanktionen ska fastställas med beaktande av den situation som vart och ett av de överträdande företagen befinner sig i, i förhållande till överträdelsen. Detta gäller särskilt när det är fråga om en komplex överträdelse som pågått länge av den typ som den kommissionen fastställde i det angripna beslutet, vilken kännetecknas av deltagarnas oenhetlighet.
- 438 I förevarande fall anser tribunalen att det är lämpligt att beakta följande omständigheter.
- 439 Det framgår av handlingarna i målet att SLM har deltagit i flera möten i Italien-klubben där tilldelning av kvoter och fastställande av priser på den italienska marknaden behandlats. Sådana uppgörelser hör, med hänsyn till deras art, till de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna.
- 440 SLM:s delaktighet i Italien-klubben är en avgörande faktor vid bedömningen av sanktionen, och denna faktor är i sig betydelsefull, med hänsyn till det konkurrensbegränsande syftet med de diskussioner som fördes inom denna klubb, oavsett om det i SLM:s fall rörde sig om diskussioner om den interna aspekten av detta avtal eller diskussioner därefter avseende dess externa aspekt.
- 441 För att fastställa bötesbeloppet anser tribunalen att det i det avseendet inte finns anledning att beakta värdet av den försäljning som skett i stater som inte berördes av den kartell som SLM faktiskt och konkret deltog i under perioden den 15 april 1997–10 september 2000.
- 442 Eftersom de uppgifter som kan utläsas ur ITC:s handskrivna anteckningar rörande mötet den 10 februari 1997 för att hålla SLM ansvarigt för överträdelsen inte stöds av någon annan bevisning, ska likaså SLM:s deltagande i Italien-klubben inte anses ha börjat vid det datumet. Den tillgängliga

bevisningen vad beträffar mötet den 15 april 1997 utgör dock tillräckliga bevis för ett sådant deltagande, och det är även styrkt att detta deltagande fortsatte utan avbrott fram till den 19 september 2002.

- 443 Det är en korrekt bedömning att SLM, från och med den 29 november 1999, visste eller borde ha vetat att det, genom att delta i Italien-klubben, deltog i ett mer övergripande system, som omfattade olika nivåer och vars syfte var att stabilisera SSA-marknaden på paneuropeisk nivå för att undvika en prisnedgång (skäl 650 i det angripna beslutet och punkt 129 ovan).
- 444 Det är även en korrekt bedömning att SLM deltog i Europa-klubben under perioden den 11 september 2000–19 september 2002, vilket motsvarar en period då SLM började få de tillstånd som krävdes för att sälja SSA i vissa stater som omfattades av Europa-klubben och då diskussioner med Italien-klubben om omfattningen av den kvot som de italienska exportörerna skulle kunna beviljas ägde rum.
- 445 Det var således först i ett senare skede, jämfört med övriga företag, som SLM fick kännedom om den enda överträdelsen som kommissionen har lagt företaget till last och som det deltog i en annan aspekt av denna överträdelse än Italien-klubben. Den omständigheten att företaget relativt sent fick kännedom om denna kan dock inte ha någon betydande inverkan på fastställandet av bötesbeloppet av de skäl som angetts i punkt 320 ovan.
- 446 Samtidigt ska det påpekas att kommissionen inte styrkte att SLM hade deltagit i Sydavtalet, i Spanien-klubben eller i samordningen med avseende på kunden Addtek, vilka utgör väsentliga aspekter av den enda överträdelsen.
- 447 Mot bakgrund av dessa överväganden finner tribunalen att ett bötesbelopp på 19 miljoner euro innebär att en effektiv sanktionsåtgärd vidtas mot SLM:s rättsstridiga handlande, på ett sätt som inte är försumbart och som förblir tillräckligt avskräckande. Varje bötesbelopp som är högre än detta skulle vara oproportionerligt med hänsyn till den överträdelse som sökandena har lagts till last efter en samlad bedömning av samtliga omständigheter som kännetecknar SLM:s delaktighet i den enda överträdelsen.
- 448 Nämda böter tar hänsyn till den omständigheten att SLM, beträffande en del av överträdelsen, inte deltog i den externa aspekten av Italien-klubben och den 15 april 1997 används som startdatum. På så sätt anser tribunalen att den tillräckligt har beaktat SLM:s gradvisa deltagande i kartellen. Redan från början deltog SLM i en icke försumbar aspekt av den enda överträdelsen och därefter deltog detta företag fullt ut i kartellen, på ett sätt som kan jämföras med de största aktörerna i Italien-klubben.
- 449 Av de skäl som angetts ovan, som svar på de argument som Ori Martin har anfört i det avseendet, ska Ori Martin anses vara solidariskt betalningsansvarigt för en del av dessa böter. Med hänsyn till varaktigheten av den period då Ori Martin presumeras ha utövat ett avgörande inflytande över SLM, ska Ori Martin anses vara solidariskt betalningsansvarigt för böterna upp till ett belopp på 13,3 miljoner euro vad beträffar perioden den 1 januari 1999–19 september 2002.
- 450 Dessa böter återspeglar det faktum, såsom kommissionen slog fast i det angripna beslutet, att Ori Martin inte kan anses vara ansvarigt för hela det bötesbelopp som SLM ålades.
- 451 På grund av den lagstadgade gränsen på 10 procent av den sammanlagda omsättningen som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning (EG) nr 1/2003, får dessutom det slutliga bötesbelopp som SLM har ålagts individuellt inte överstiga 1,956 miljoner euro.
- 452 Av det ovan anförda följer att det bötesbelopp på 19,8 miljoner euro som SLM har ålagts att betala ska sättas ned till 19 miljoner euro (perioden 15 april 1997–19 september 2002) och det ska slås fast att Ori Martin är solidariskt betalningsansvarigt för böterna upp till ett belopp på 13,3 miljoner euro

(perioden den 1 januari 1999–19 september 2002). Dessutom ska, på grund av den lagstadgade gränsen på 10 procent av den sammanlagda omsättningen som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, dock det slutliga bötesbelopp som SLM har ålagts individuellt fastställas till 1,956 miljoner euro (perioden 15 april 1997–31 december 1998).

453 Det saknas vidare anledning för tribunalen att bifalla de yrkanden om åtgärder för bevisupptagning (höra företrädare för Redaelli och ITC som vittnen; en förteckning över de tjänstemän som ansvarade för handläggningen av ärendet) som SLM har framställt, eftersom dessa åtgärder inte framstår som nödvändiga för att avgöra målet.

454 Eftersom tribunalen har ändrat den angripna rättsakten med beaktande av samtliga faktiska omständigheter genom att med stöd av sin obegränsade behörighet ta ställning till det bötesbelopp som underställts dess prövning, finns det inte längre anledning att pröva den grund som SLM åberopade efter det andra ändringsbeslutet, enligt vilken SLM gjorde gällande att den uppdelning av böterna som gjordes i det ursprungliga beslutet var felaktig med hänsyn till den metod som kommissionen har angett i 2006 års riktlinjer.

455 Talan i båda målen ogillas i övrigt.

Rättegångskostnader

456 Om rättegångsdeltagarna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, ska enligt artikel 134.3 i rättegångsreglerna vardera deltagaren bära sina rättegångskostnader. Tribunalen får emellertid besluta att en rättegångsdeltagare ska ersätta en annan deltagares rättegångskostnader, om det framstår som skäligt med hänsyn till omständigheterna i målet.

457 Under de rådande omständigheterna i förevarande fall, och med hänsyn till nedsättningen av det bötesbelopp som kommissionen ålade sökandena och det förhållandet att SLM:s ursprungliga ansökan innehöll en grund som avsåg åsidosättande av den lagstadgade gränsen på 10 procent, vilken företaget frånföll till följd av antagandet av det andra ändringsbeslutet, beslutar tribunalen att kommissionen ska bära sina rättegångskostnader och ersätta två tredjedelar av SLM:s rättegångskostnader och en tredjedel av Ori Martins rättegångskostnader. SLM och Ori Martin ska bära den resterande delen av sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (sjätte avdelningen)

följande:

- 1) **Målen T-389/10 och T-419/10 förenas vad gäller domen.**
- 2) **Artikel 1.16 i kommissionens beslut K (2010) 4387 slutlig av den 30 juni 2010, om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/38344 – Stål för spännarmering), i dess lydelse enligt kommissionens beslut K (2010) 6676 slutlig av den 30 september 2010 och enligt kommissionens beslut K (2011) 2269 slutlig av den 4 april 2011, ogiltigförklaras i den del Siderurgica Latina Martin SpA (SLM) däri hålls ansvarigt för deltagande i en rad avtal och samordnade förfaranden inom sektorn för stål för spännarmering på den inre marknaden och inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) från den 10 februari 1997 till den 14 april 1997.**
- 3) **Artikel 2.16 i beslut K (2010) 4387 slutlig, i dess lydelse enligt beslut K (2010) 6676 slutlig och enligt beslut K (2011) 2269 slutlig, ogiltigförklaras.**

- 4) Det bötesbelopp som SLM har ålagts att betala sätts ned från 19,8 miljoner euro till 19 miljoner euro, varav Ori Martin SA är solidariskt ansvarigt för att betala 13,3 miljoner euro. På grund av den lagstadgade gränsen på 10 procent av den sammanlagda omsättningen som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning (EG) nr 1/2003, fastställs det slutliga bötesbelopp som SLM har ålagts under individuellt ansvar till 1,956 miljoner euro.
- 5) Talan i båda målen ogillas i övrigt.
- 6) Kommissionen ska bära sina rättegångskostnader och ersätta två tredjedelar av SLM:s rättegångskostnader och en tredjedel av Ori Martins rättegångskostnader.
- 7) SLM ska bära en tredjedel av sina rättegångskostnader.
- 8) Ori Martin ska bära två tredjedelar av sina rättegångskostnader.

Frimodt Nielsen

Dehousse

Collins

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 15 juli 2015.

Underskrifter